

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษที่เรียน โดยใช้นิทาน และเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนโรงเรียนราษฎร์บำรุงศิลป์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. การอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ
  - 2.1 พัฒนาการสอนอ่านภาษาอังกฤษ
  - 2.2 ความหมายของการอ่าน
  - 2.3 ความสำคัญของการอ่าน
  - 2.4 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
  - 2.5 การสอนอ่านภาษาต่างประเทศ
  - 2.6 แบบจำลองการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ
  - 2.7 กระบวนการในการสอนอ่าน
3. ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ
  - 3.1 ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน
  - 3.2 ระดับของความเข้าใจในการอ่าน
  - 3.3 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน
  - 3.4 กระบวนการสอนอ่าน
  - 3.5 การทดสอบความเข้าใจในการอ่าน
4. เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ
  - 4.1 ความหมายของเจตคติ
  - 4.2 ลักษณะของการวัดเจตคติ
  - 4.3 วิธีเขียนข้อความวัดเจตคติ
  - 4.4 หลักการวัดเจตคติ
  - 4.5 วิธีการวัดเจตคติ
  - 4.6 มาตรฐานวัดเจตคติ

- 4.7 ประโยชน์ของเจตคติ
- 5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน
  - 5.1 ความหมายของนิทาน
  - 5.2 ประเภทของนิทาน
  - 5.3 ความสำคัญของนิทาน
  - 5.4 ลักษณะของนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก
  - 5.5 เกณฑ์ในการเลือกนิทาน
  - 5.6 รูปแบบการเล่านิทาน
  - 5.7 นิทานที่แต่งโดยฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน
  - 5.8 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน
  - 5.9 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
- 6. ความฉลาดทางอารมณ์
  - 6.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
  - 6.2 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
  - 6.3 คุณลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์
  - 6.4 ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์
  - 6.5 วิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
  - 6.6 วิธีการวัดความฉลาดทางอารมณ์
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน
- 9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรแกนกลางของประเทศเป็นกรอบหรือทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบ

นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งสำหรับการจัดการศึกษาทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ เป็นต้น โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและพลโลก ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้เพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ ในขณะเดียวกันได้จัดทำเอกสารสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ที่บรรจุสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นและส่วนประกอบอื่น ๆ ตลอดจนได้จัดทำเอกสารคู่มือและเอกสารประกอบหลักสูตรอีกหลายรายการ เพื่อช่วยให้สถานศึกษา ครู ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องให้สามารถจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้
  - 1.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
  - 1.2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
  - 1.3 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
  - 1.4 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6
2. กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้
  - 2.1 ภาษาไทย
  - 2.2 คณิตศาสตร์
  - 2.3 วิทยาศาสตร์
  - 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  - 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
  - 2.6 ศิลปะ
  - 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
  - 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

1.2 มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มาตรฐานการเรียนรู้ศึกษาการขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อ

เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

1.3 การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นของสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายวิชานั้น ๆ ด้วย สำหรับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกรายวิชาที่เข้มข้น ควรเรียนเฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้น ให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็นหน่วยกิต ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคล พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้อันตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มของภาษาต่างประเทศ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีดังนี้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร กำหนดมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะในการสื่อสารทางภาษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น แสดงความรู้สึกโดยใช้เทคโนโลยี และการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐาน ต 1.3 เข้าใจกระบวนการพูด การเขียน และสื่อสารข้อมูล ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพและมีสุนทรียภาพ

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม กำหนดมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างมีวิจารณญาณ

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น กำหนดมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก กำหนดมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐาน ต 4.1 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงาน การประกอบอาชีพ การสร้างความร่วมมือ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

ในวิจัยนี้ใช้สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจกระบวนการฟังและการอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจาก สื่อประเภทต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้อย่างมีวิจารณญาณ และสาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งนำไปใช้ในการทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. การอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

ในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการอ่าน เพื่อนำความรู้เกี่ยวกับกระบวนการอ่านมาประยุกต์ใช้ในวิธีการสอนอ่านแบบต่าง ๆ ในการทำความเข้าใจกระบวนการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศนั้น เราควรทำความเข้าใจกระบวนการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ซึ่งได้มีผู้ทำการค้นคว้าวิจัยได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เนื่องจากการสอนอ่านอังกฤษเป็นภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศได้รับอิทธิพล ความคิด และทฤษฎีในการสอนอ่านจากการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่อย่างมาก ถึงแม้ว่าการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ และภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง การทำความเข้าใจกระบวนการอ่าน

ภาษาอังกฤษในภาษาแม่จะช่วยให้เข้าใจกระบวนการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

2.1 พัฒนาการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

การสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศมีพัฒนาการไปในทิศทางเดียวกับการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ในปี ค.ศ. 1925 – 1970 แนวการสอนในประเทศอเมริกานับการสอนตามแนวจุดทักษะ (Sub skill approach) และแนวการสอนแบบเน้นทักษะ ซึ่งเน้นแบบจำลองการอ่านแบบเน้นกระบวนการอ่านในระดับพื้นฐานไปสู่กระบวนการอ่านในระดับสูง นักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะอ่านในระดับพื้นฐาน เช่น การสะกดคำ หรือความสัมพันธ์ระหว่างเสียง และตัวอักษรก่อนที่จะจำความหมายของคำ ทักษะการอ่านจะนำมาแบ่งแยกจากง่ายไปยาก และให้นักเรียนเรียนไปตามลำดับความหมายของการอ่านตามแนวการสอนนี้คือ การไรหส์โดยอาศัยกฎเกณฑ์ทางด้านเสียง ศัพท์ และไวยากรณ์

ในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองถึงปี ค.ศ.1970 การสอนภาษาอังกฤษได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่เน้นโครงสร้างภาษา (Audio lingual approach) ซึ่งมีความเชื่อว่าภาษาพูดสำคัญที่สุด การสอนอ่านจึงสองหลังจากที่นักเรียนเรียนการฟัง และการพูดแล้ว ลำดับการเรียนภาษาจึงเป็นการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการสอนส่วนใหญ่จะเน้นการสอนบทสนทนา และการฝึกกระสวนประโยคซ้ำ ๆ เพื่อให้ชินเป็นนิสัย บทอ่านเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจไวยากรณ์ ศัพท์ และวัฒนธรรม แนวการสอนแบบฟัง-พูดนี้มีลักษณะตามแบบจำลองการอ่านที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับพื้นฐานไปสู่กระบวนการอ่านในระดับสูงเช่นกัน ในการสอนจะเรียงลำดับทักษะง่ายไปหายากคือ ระบบเสียงไวยากรณ์ และศัพท์ ตามลำดับ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เมื่อกู๊ดแมนเขียนบทความเรื่อง “Reading : A Psycholinguistic Guessing Game” (Goodman. 1970 : 126-135) ความหมายของการอ่านเปลี่ยนไปจากการไรหส์ เป็นการเดาตามทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา การอ่านคือการที่ผู้อ่านเดาหรือคาดคะเนเรื่องที่อ่าน ตั้งสมมติฐานว่าสิ่งที่คาดคะเนไว้ถูกต้องหรือไม่ โดยการหาคำชี้แนะด้านเสียง ไวยากรณ์ หรือความหมายมายืนยัน ถ้าสมมติฐานถูกต้องผู้อ่านก็เข้าใจ และอ่านต่อไป ถ้าไม่ถูกต้องก็มีการตั้งสมมติฐานใหม่อีกครั้ง แบบจำลองการสอนตามแนวคิดของกู๊ดแมนคือแบบจำลองการสอนที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับสูงไปสู่กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน แนวการสอนที่เป็นที่นิยมในอเมริกาคือ แนวการสอนแบบมหภาษา (Whole language approach) ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ตัวชี้แนะต่าง ๆ เช่น เสียง ไวยากรณ์ บริบทของสถานการณ์ หรือความรู้เดิมมาใช้ในการหาความหมายจากเรื่องที่อ่าน

ในปี ค.ศ. 1979 โคคดี (Coady. 1979 : 56-58) ได้ประยุกต์แบบจำลองการสอนอ่านของ กู๊ดแมนมาใช้สอนผู้ที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยเน้นองค์ประกอบสามประการคือ กลวิธี กระบวนการ ความรู้และประสบการณ์เดิม และความสามารถทางสติปัญญา ผู้ที่เริ่มต้นอ่าน จะใช้กลวิธีที่เน้นรูปธรรมคือการจำคำ ส่วนผู้ที่ชำนาญในการอ่านมากขึ้นจะใช้กลวิธีที่เน้นนามธรรม เช่น การเดาศัพท์จากบริบท และการใช้ความรู้เดิมมาหาความหมายของเรื่องที่อ่าน

ในประเทศอังกฤษเริ่มมีแนวการสอนใหม่เกิดขึ้น เมื่อวิลกินส์ (Wilkins. 1976 : 121) ได้เสนอประมวลการสอนที่เน้นการสื่อสารตามหน้าที่ภาษา ต่อมาจึงเกิดแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative approach) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการสื่อสาร โดยสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ การสอนอ่านตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารยึดแบบจำลองการอ่านที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับสูงไปสู่กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน การอ่านเปรียบเหมือนบทสนทนาระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ผู้อ่านได้ฝึกอ่านโดยใช้กลวิธีอ่านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และความต้องการของตน

ในปี ค.ศ. 1980 แนวการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive approach) เริ่มมีบทบาทสำคัญทั้งในการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศ กระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะกระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน หรือกระบวนการอ่านในระดับสูง แต่เน้นการปฏิสัมพันธ์ของกระบวนการทั้งในระดับพื้นฐาน และระดับสูง การประมวลความสามารถทำได้ทั้งจากกระบวนการอ่านในระดับสูง และจากกระบวนการอ่านในระดับพื้นฐานเพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่าน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ใช้แนวการสอนแบบมหภาษาของกู๊ดแมน และแนวการสอนของโคคดีนำมาปรับใช้การเขียนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน ในชั้นครูและนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องด้วยกัน โดยใช้หุ่นมือ ท่าทาง ภาพประกอบ และออกเสียงตามตัวละครแต่ละตัว

2.2 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีหลายคุณลักษณะ มีองค์ประกอบทางจิตวิทยา สภาพร่างกายและสภาพทางสังคมรวมอยู่ด้วย (Dubin. 1982 : 14) นักจิตวิทยา นักภาษาศาสตร์ และนักจิตวิทยาศาสตร์ จึงได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอ่าน และได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

การอ่าน คือ การมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน เป็นกระบวนการสื่อความหมายของความคิด อารมณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนต้องการจะถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน (Widdowson. 1979 : 5 ; Shaw. 1973 : 272)

กู๊ดแมน (Goodman. 1970 : 5, 9, 11) ให้ความเห็นว่า การอ่าน คือ กระบวนการที่ สลับซับซ้อน เพราะผู้อ่านต้องพยายามสร้างความหมายขึ้นจากตัวอักษร การอ่านเป็นกระบวนการที่ ต้องคิดอยู่ตลอดเวลา ผู้อ่านจะต้องอาศัยการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในข้อความ เพื่อใช้เป็น เครื่องช่วยในการเลือกความหมายที่เหมาะสมมากที่สุด จากข้อความเหล่านั้น

กู๊ดแมน (Goodman. 1972 : 427) ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการ ทางภาษาศาสตร์ เชิงจิตวิทยาที่สลับซับซ้อน ซึ่งผู้อ่านจะต้องสร้างความหมาย (Reconstruct) ขึ้นมา โดยความหมายที่ได้มานั้น ต้องใกล้เคียงกับความที่ผู้เขียนได้สื่อไว้ในรูปของตัวอักษร แต่การที่จะ ได้มาซึ่งความหมายนี้ จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับกระบวนการคิด และ กระบวนการเลือกสิ่งชี้นำทางภาษา (Linguistic clue) ทั้งที่ปรากฏเป็นตัวอักษรและไม่ปรากฏเป็น ตัวอักษร โดยอาศัยความสามารถของผู้อ่านเป็นพื้นฐานในการใช้สิ่งชี้นำเพื่อการเดาและการทำนาย

แฮริสและสมิธ (Harris & Smith. 1976 : 14) ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็น รูปแบบหนึ่งของการสื่อความหมาย เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ข่าวสารและความรู้ระหว่างผู้เขียน และผู้อ่านในลักษณะของการสื่อความหมายกัน โดยผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตัวเองใน กระจายด้วยภาษาตามลักษณะของแต่ละบุคคล ส่วนผู้อ่านจะพยายามหาความหมายของสิ่งที่ผู้เขียน ได้เขียนไว้ ทั้งนี้ความสามารถที่จะทำนายหรือเดาความหมายจากข้อความที่อ่านขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน อันได้แก่ ความคุ้นเคยในเรื่องความคิดสำคัญ ๆ ของเรื่องตลอดจน ความรู้ทางภาษาของผู้อ่านเอง

ฟรีส (Fries. 1963 : 131) กล่าวว่า การอ่าน คือการตอบสนองต่อสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่ง เป็นตัวแทน ของภาษาพูด หัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมาย สำหรับ ลาโด (Lado. 1964 : 14) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นการรวมทักษะในการถอดความ การวิเคราะห์คำ ความหมายของคำ ความเข้าใจในเนื้อเรื่อง การตีความ และให้ข้อคิดเห็น

บอนด์และทิงเคอร์ (Bond & Tinker. 1967 : 22) กล่าวว่า การอ่านเป็นการรับรู้ตัวอักษร ซึ่งเราให้ผู้อ่านระลึกถึงความหมายที่ได้สร้างขึ้นจากประสบการณ์เดิม และความหมายใหม่ก็ได้จาก การผสมผสานความคิดรวบยอดที่มีอยู่แล้ว กล่าวง่าย ๆ ก็คือ กระบวนการอ่านประกอบด้วย ความหมายที่ได้รับรู้มาจากทั้งของผู้เขียนและผู้อ่านในรูปของการตีความ การประเมินผลและการ ตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อความหมายนั้น

การอ่าน คือ กระบวนการซึ่งผู้อ่านรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถูกเสนอไว้ในรูปรหัสพิเศษ ผู้เขียนเป็นผู้ส่งข่าว ผู้อ่านจึงเป็นผู้แปรรหัสเหล่านั้นตามความรู้ และประสบการณ์เดิมของตนอันจะ ก่อให้เกิดการนำไปสู่เป้าหมายหลักของการอ่านที่ว่า ผู้อ่านต้องคิดเป็นและเข้าใจความหมายของสิ่ง ที่อ่าน (Morris & Stewart. 1984 : 14)

นอกจากนั้น การอ่านเป็นการทำปฏิกริยาระหว่างการมองเห็นกับองค์ประกอบในการแปลความ โดยผู้อ่านเคลื่อนสายตาไปตามบรรทัด แล้วหยุดทำความเข้าใจคำ แล้วรวบรวมเป็นหน่วยความคิด (Thought unit) และอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมประมวลเข้าเป็นความคิดพิจารณาและสรุปความคิดเห็น (Dechant. 1970 : 3 ; Bond & Tinker. 1967 : 19 ; Harris & Smith. 1976 : 27)

วิลลิตน์ สุนทรโรจน์ (2540 : 29) กล่าวว่าไว้ว่า การอ่านเป็นรูปแบบของการสื่อความหมายแลกเปลี่ยนความคิดและข่าวสาร ความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน

มัทนา นาคะบุตร (2542 : 5) กล่าวว่าไว้ว่า การอ่านเป็นลักษณะหนึ่งของการสื่อความหมายเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และความรู้ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านในลักษณะของการสื่อความหมายกัน ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนเป็นภาษาเขียนตามลักษณะการเขียนของแต่ละบุคคล ส่วนผู้อ่านจะพยายามอ่านเอาความหมายที่ ผู้เขียนเขียนไว้ ความสามารถในการเดาความหมายจากสิ่งที่อ่านนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน และความรู้ทางภาษาของผู้อ่าน

จากความหมายของการอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน มีองค์ประกอบหลายอย่าง ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจหรือค้นหาความหมายในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการแสดงออกจากตัวอักษรหรือข้อเขียนมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในด้านความสามารถทางภาษาของผู้อ่าน และประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน ความสามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดได้ สามารถสรุปความคิดและความเข้าใจของผู้เขียนจากข้อความที่อ่านและจำเรื่องได้ตามประสบการณ์และความสามารถของแต่ละคน

2.3 ความสำคัญของการอ่าน

ชีวิตยุคปัจจุบันมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยศิลปะการอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และประกอบอาชีพ อันส่งผลให้เกิดการสะสมองค์ความรู้ วิทยาการ และความคิดในเชิงพัฒนารูปแบบใหม่เพื่อไปใช้ในชีวิตจริงต่อไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีเปิดงานหนังสือระหว่างชาติและงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 (มัทนา นาคะบุตร. 2542 : 5) ความตอนหนึ่งว่า

“หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่างซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ได้คิดอ่านและพากเพียรพยายามบันทึกไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปที่ใด ความคิดก็แพร่ไปที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้ ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดการเรียนรู้ของมนุษย์...หนังสือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาทั้งกาย ทั้งอาชีพ ทั้งการค้นคว้าและในที่สุดความพอใจ...”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงบรรยายถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2530 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (แม้นมาส ชวลิต. 2530 : 1-5) สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การฟัง
2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่มีการจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหนมาไหนได้
3. หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานโดยจำกัด
4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในขณะที่อ่าน
5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมมติ มีสมาธินานกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นกับข้อความพินิจพิเคราะห์ข้อความ
6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกตัวอักษร เป็นไปตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านเองได้
7. หนังสือมีหลากหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่นจึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้างสร้างแนวคิดและทัศนะได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ
8. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเองรวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยเมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี

สมุทร เซ็นเชาวิช (2543 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า คนที่อ่านหนังสือเป็นย่อมจะมีหลักการหรือแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้มากกว่า เหตุผลง่าย ๆ คือ สามารถอ่านข้อความต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ตีความหรือเข้าใจสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างถูกต้อง จดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี และสามารถนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้สื่อสารให้เป็นที่เข้าใจได้

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เพราะเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในชีวิต นักเรียนจะอ่านได้ดีก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน โดยครูจัดหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำกิจกรรมการอ่านด้วยตนเองให้มากที่สุด บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนานเมื่อนักเรียนสามารถอ่านด้วยความสนุกสนาน จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในการอ่าน มีความสามารถที่จะอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างเข้าใจ

2.4 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านของแต่ละบุคคล จะมีจุดมุ่งหมายในการอ่านแตกต่างกันไป ซึ่งการอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมายจะได้ผลและมีประสิทธิภาพมากกว่าการอ่านแบบไร้จุดมุ่งหมาย เนื่องจากผู้อ่านจะทราบดีว่าอ่านไปเพื่ออะไร และสามารถเลือกยุทธวิธีในการอ่านที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายนั้น ๆ มาใช้

มิลเลอร์ (Miller. 1984 : 15) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความอย่างคร่าว ๆ (Scanning / skimming reading)
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (Idea reading)
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียด และจับใจความสำคัญโดยทั่ว ๆ ไป (Exploratory reading)

4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Study reading)

5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน (Critical reading)

6. อ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความหรือแนวคิดในเรื่องที่อ่าน (Analytical reading)

สุขุม เฉลยทรัพย์ (2530 : 12) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของบุคคลในการอ่าน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหาความรู้ ได้แก่ การอ่านตำราทางวิชาการ สารคดี บทความ ซึ่งจะอ่านอย่างละเอียดเพียงใดขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้อ่านเป็นสำคัญ

2. เพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็น มนุษย์ทุกคนย่อมมีนิสัยอยากรู้อยากเห็นเป็นธรรมดา การอ่านสิ่งพิมพ์หลาย ๆ ประเภทจะช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบสิ่งที่อยากรู้

3. เพื่อต้องการข่าวสารข้อเท็จจริง การอ่านประเภทนี้ใช้มากในชีวิตประจำวัน คือ เป็นการอ่านเพื่อให้รู้ความเป็นไปของเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ ได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ

4. เพื่อศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านรู้แนวคิดของผู้เขียนหลาย ๆ ท่านเป็นการส่งเสริมความคิดให้กว้างขวางขึ้น นักเรียน นิสิต นักศึกษา และผู้ที่ต้องการความก้าวหน้าในชีวิตจะมีจุดมุ่งหมายในการอ่านประเภทนี้

5. เพื่อความบันเทิง หนังสือเป็นเครื่องให้ความบันเทิงได้ดี เช่น นวนิยาย นิตยสารบันเทิง เป็นต้น ก่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เกิดความสุข

6. เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้ประกอบอาชีพที่รักความก้าวหน้าจำเป็นจะต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อปรับปรุงและเพิ่มสมรรถภาพในการทำงานของตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง การอ่านหนังสือเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ ย่อมให้ประโยชน์แก่ผู้แสวงหา ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ที่กว้างขวางทั้งส่วนตัวและงานที่ปฏิบัติได้

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (2527 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านอยู่ในลักษณะที่ว่า ผู้อ่านมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้หรือไม่

1. ความสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านไปแล้ว ได้มากน้อยแค่ไหน
2. สามารถจับใจความสำคัญได้หรือไม่
3. สามารถที่จะเปรียบเทียบและแยกความแตกต่างได้ว่า ในบทความหรือสิ่งที่อ่านไปแล้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นจริง เป็นเนื้อเรื่องที่สำคัญ เป็นความคิดเห็นส่วนตัว ของผู้เขียน หรือความคิดเห็นโดยทั่วไป
4. เมื่ออ่านแล้วสามารถที่จะเข้าใจและปฏิบัติตามที่อ่านมาได้ถูกต้องหรือไม่
5. สามารถที่จะตีความจากรูปภาพ แผนภูมิ แผนที่หรือตารางแสดงได้อย่างถูกต้องมากน้อยแค่ไหน
6. สามารถที่จะรวบรวมความคิดเห็นจากการอ่านหลาย ๆ เรื่องให้เข้ามาสู่ประเด็นสำคัญที่ต้องการหรือไม่
7. เมื่ออ่านแล้วสามารถนึกภาพตามแนวคิดที่ได้อ่านมาได้ตรงและถูกต้องมากน้อยแค่ไหน
8. สามารถจับใจความสำคัญหรือสาระจากเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมากน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายในการอ่านของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ อ่านเพื่อการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความคิดที่กว้างขวางขึ้น และการอ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ อย่างไรก็ตามการอ่านที่จะทำให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายนั้นต้องอาศัยทักษะและยุทธวิธีในการอ่านที่จะช่วยทำให้สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดี ในการทำวิจัยนี้อ่านเนื้อเรื่องเพื่อมีความเข้าใจในการอ่านเรื่องที่อ่านได้

2.5 การสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

ในการเรียนภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นภาษาใด จุดมุ่งหมายย่อมเหมือน ๆ กันคือ เพื่อที่จะพัฒนาปัญญาของผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษานั้นในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ในหมู่มชน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของชนชาติเจ้าของภาษานั้น ได้อย่างถ่องแท้ขึ้น อีกทั้งยังสามารถใช้ภาษานั้น ๆ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อในชั้นสูงทั้งภายในและต่างประเทศได้

จากสภาพการเรียนการสอนพบว่า การสอนภาษาในฐานะภาษาต่างประเทศผู้เรียนจะมีโอกาสได้ใช้ภาษาเฉพาะภายในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ โอกาสที่จะได้ใช้ในชีวิตจริงมีน้อย ส่วนการสอนภาษาในฐานะเป็นภาษาที่สองนั้น ผู้เรียนจะมีโอกาสได้ฝึกทักษะทั้ง 4 คือการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กัน และผู้เรียนสามารถจะพูดคุยติดต่อสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้ ดังนั้นจึงมี

โอกาสได้ใช้ภาษาทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนั้นประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอน ตลอดจนเทคนิคและวิธีการก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สภาพการเป็นการสอนภาษาบรรลุเป้าหมาย

กู๊ดแมน (Goodman. 1982 : 68) กล่าวว่าหลักการสอนอ่านภาษาที่สองนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ในการอ่านภาษาที่สองสำหรับบางคนนั้น จะรู้สึกง่ายขึ้นหากได้มีการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันกับภาษาของตัวเอง

2. เด็กจะรู้สึกยากหากไม่มีการคุมโครงสร้างไวยากรณ์ของเนื้อหาที่อ่านทำให้ท้อแท้ใจ และเบื่อหน่ายที่จะอ่าน

3. ในการอ่านสิ่งที่มีความหมายแม้จะเขียนด้วยโครงสร้างง่าย ๆ ก็จะเป็นการพัฒนาความสามารถทางการอ่านเช่นกัน กล่าวคือสิ่งที่แนะนำให้อ่านควรเป็นสิ่งที่น่าสนใจมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียนอีกทั้งยังสอดคล้องกับภูมิหลังและประสบการณ์เดิมด้วย

4. บทความที่ใช้ในการฝึกอ่านไม่ควรเป็นบทความที่มีภาษาเป็นพิเศษเฉพาะตัว เช่น หลีกเลี่ยงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีแต่ควรเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น ป้ายต่าง ๆ คำสั่ง คำบรรยาย บทสนทนาโดยคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียนเป็นหลัก

5. การอ่านจะง่ายขึ้นถ้าได้พูดสิ่งที่จะอ่านเสียก่อน ควรจัดเนื้อหาให้เป็นขั้นตอน สำหรับพูดก่อน หลังจากนั้นจึงได้อ่าน

6. สำหรับผู้ที่เริ่มเรียนภาษา การสอนอ่านควรเป็นไปตามธรรมชาติ มุ่งหาความหมายในสิ่งที่อ่าน หลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่จำเป็นอื่น ๆ มุ่งเพียงกระบวนการเพื่อให้เกิดความเข้าใจเท่านั้น

ทรงพร อิศโรสุกุล (2538 : 10-14) กล่าวถึงหลักพื้นฐานในการสอนอ่านที่ควรคำนึงดังต่อไปนี้

1. ควรเป็นการอ่านในระดับข้อความ ครูผู้สอนไม่ควรให้ผู้เรียนศึกษาเฉพาะส่วนย่อย ๆ ของภาษาในบทอ่าน และมองว่าคำ วลี ประโยคในบทอ่านเป็นอิสระต่อกันจนเข้าใจผิดคิดว่าการจะเข้าใจบทอ่านนั้น ๆ จะต้องศึกษาหน่วยย่อย ๆ เหล่านั้นอย่างละเอียด แต่ควรสอนให้ผู้เรียนอ่านและเข้าใจความหมายเป็นย่อหน้า

2. ควรเน้นความเข้าใจโดยสรุปก่อนความเข้าใจในรายละเอียด การสอนอ่านควรเน้นให้ผู้อ่าน อ่านเพื่อได้ความเข้าใจทั้งหมดของเรื่องที่อ่านเสียก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยลงไปในรายละเอียดของเนื้อหา แบบฝึกหัดที่ให้ทำก็เช่นเดียวกัน ควรให้ผู้เรียนได้ใช้ความเข้าใจกว้าง ๆ เช่น จุดมุ่งหมายของบทอ่านเสียก่อนจึงค่อยถามความเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์ สำนวน หรือเนื้อหาในรายละเอียด

3. ควรใช้บทอ่านที่พบในชีวิตจริง ตำราที่ใช้สอนภาษาอังกฤษโดยทั่วไปมักเลือกใช้ภาษาที่ทำได้ง่ายแล้ว การทำเช่นนี้กลับมีข้อเสีย คือ ในชีวิตจริงคนเรามักพูดหรือเขียนเข้าใจความหมายเดิมอ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้วหรือมักมีการใช้เครื่องบ่งบอกต่างๆ การนำข้อเขียนมาทำให้ง่ายกลับทำให้ข้อความนั้นยากแก่การเข้าใจ เพราะผู้เรียนขาดเครื่องช่วยในการเดาความหมาย

4. ควรใช้ทักษะสัมพันธ์ (Integrated skills) ครูผู้สอนไม่ควรสอนทักษะการอ่านโดยแยกออกจากทักษะอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง เพราะในชีวิตจริงเราได้ฟัง หรืออ่านอะไรแล้วเรามักจะนำไปเล่าหรือเขียนต่อให้คนอื่นอ่าน ดังนั้นกิจกรรมการอ่านควรนำทักษะอื่นมาเสริมการฝึกทักษะการอ่านด้วย เช่น อ่านประกาศรับสมัครงานแล้วเขียนจดหมายไปบอกเพื่อน

5. ควรอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย ครูผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนรู้จุดมุ่งหมายก่อนเริ่มการอ่านทุกครั้งเพราะจะเป็นเครื่องกำหนดประเภทของการอ่านและทักษะในการอ่านแบบต่างๆ

6. ควรเน้นที่กระบวนการค้นคว้าหาคำตอบ การอ่านเป็นกิจกรรมที่ต้องเป็นไปด้วยการเคลื่อนไหว เพราะตลอดเวลาผู้อ่านจะต้องเดาความหมาย ทำนาย ตรวจสอบ และถามคำถามตัวเอง ดังนั้นในการอ่านควรมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาและฝึกฝนความสามารถในทักษะเหล่านี้อย่างเป็นระบบมากกว่าที่จะเน้นที่คำตอบ

7. ผู้เรียนควรอ่านด้วยตนเอง หลังจากทีสอนคำศัพท์บางคำที่คาดว่าจะมีปัญหา และให้หลักในการอ่านแล้ว ควรปล่อยให้ผู้เรียนอ่านด้วยตนเองเพื่อเขาจะได้ฝึกช่วยตนเอง เมื่อพบคำศัพท์ใหม่จะได้รู้จักเดาศัพท์นั้นจากคำข้างเคียงหรือจากรากศัพท์

8. สิ่งเสริมการอ่านนอกเวลาเรียน ทักษะการอ่านจำเป็นต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอจนเกิดความชำนาญการอ่านในห้องเรียนจึงไม่พอครูจึงครูจึงต้องมีส่วนช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้สนใจในการอ่านหนังสือนอกห้องเรียน

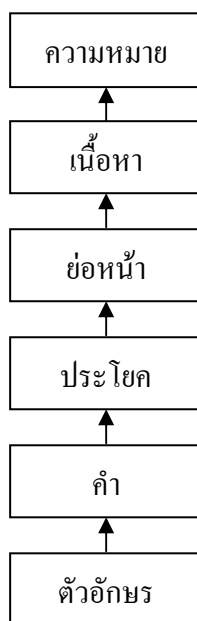
2.6 แบบจำลองการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศได้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านและแบบจำลองการอ่านมาจากการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ (บัณฑิต นัตรีโรจน์, 2549 : 40) โดยยึดหลักตามแบบจำลองการอ่านดังนี้

2.6.1 แบบจำลองการอ่านที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับพื้นฐานไปสู่กระบวนการอ่านในระดับสูง (Bottom – up model of reading) การสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในระยะเริ่มแรกระหว่างปี ค.ศ. 1960 ถึง ค.ศ. 1970 เน้นแบบจำลองการอ่านแบบนี้ การอ่านคือการไต่หาคำหรือการสะกดคำเพื่อหาความหมาย การเรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจะให้นักเรียนตัวอักษร สระ และนำตัวอักษรและสระมาผสมกัน เป็นการสอนที่เน้นเรื่องการอ่าน คำ ความหมายของคำศัพท์มากกว่าเนื้อหาโดยรวม ครูที่ใช้รูปแบบการสอนแบบนี้เชื่อว่า ความ

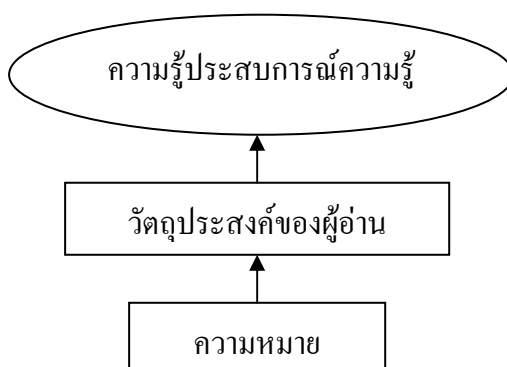
แม่นยำในการอ่านคำ และการแปลความหมายของคำศัพท์ จะทำให้ผู้อ่านแปล และทำความเข้าใจ ความหมายโดยรวมได้ การสอนแบบนี้มักใช้กับเด็กเล็กหรือผู้อ่านระดับต้น ตามภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบกระบวนการอ่านจากล่างขึ้นบน

ที่มา : Reutzel & Cooter. 1992 : 38

2.6.2 แบบจำลองการอ่านที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับสูงไปสู่กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน (Top – down model of reading) กู๊ดแมน กล่าวว่า กระบวนการอ่านที่เน้นการเดาหรือตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน แล้วตรวจสอบความหมายจากตัวชี้แนะว่าจะยอมรับหรือเปลี่ยนแปลงสมมติฐานนั้น ๆ มีลักษณะเป็นสากลคือ สามารถประยุกต์ใช้กับภาษาทุกภาษาแม้ว่าระบบตัวอักษร และการสะกดคำจะแตกต่างกัน (Goodman. 1972 : 75) นอกจากนี้ กู๊ดแมนยังชี้ให้เห็นว่าการอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศควรจะง่ายสำหรับผู้เรียนซึ่งได้เรียนรู้กระบวนการอ่านในภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่มาแล้ว แบบการอ่านนี้ เป็นการสอนที่เริ่มจากการนำการใช้กลวิธีการควบคุมการเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อความต่อเนื่อง โครงสร้างทางภาษา และคำศัพท์ตามลำดับ ครูที่ใช้รูปแบบการสอนแบบนี้มีความสามารถในการคาดเดาความหมายของเนื้อหาโดยรวมได้มากกว่าและแม่นยำกว่าตามภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 รูปแบบกระบวนการอ่านจากบนลงล่าง

ที่มา : Goodman. 1972 : 75

สรุปได้ว่าผู้อ่านที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่สามารถใช้คำชี้แนะจากความรู้ด้านไวยากรณ์ความหมาย และประสบการณ์เดิมในการสุ่มอ่านหาข้อมูล คาดคะเนหรือเดาเกี่ยวกับเรื่อง ที่อ่านแล้วทดสอบ หรือแก้ไขสมมติฐานนั้น ๆ แต่ผู้อ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือ ภาษาต่างประเทศอาจไม่สามารถอ่านโดยใช้กระบวนการอ่านในระดับสูงไปสู่ระดับพื้นฐานได้ เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับตัวชี้แนะด้านต่าง ๆ

2.7 กระบวนการในการสอนอ่าน

วิลเลียม (Williams. 1994 : 35 - 37) กล่าวว่า ขั้นตอนในการสอนทักษะอ่านให้มี ประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ ก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่านและหลังการอ่าน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ขั้นตอนก่อนการอ่านมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความ สนใจของผู้เรียน ขึ้นระหว่างอ่าน เพื่อช่วยผู้เรียนให้เข้าใจ โครงสร้างของเรื่อง และจุดประสงค์ของ ผู้เรียน ซึ่งรวมไปถึงการวิเคราะห์ทางด้านภาษาและเหตุผลในการอ่าน และขั้นหลังการอ่านเพื่อช่วย ผู้เรียนในการสรุปเรื่องที่อ่านและสิ่งที่ได้รับการอ่านทั้ง 3 ขั้นตอน เป็นเพียงโครงสร้างอย่างคร่าว ๆ ที่ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นการใช้แต่ละขั้นตอนได้ตามแต่กรณีและปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการสอน

กู๊ดแมน (Goodman. 1982 : 13) กล่าวว่า กระบวนการสอนอ่าน (Reading process) มี 5 ขั้นตอน

1. ระลึกหรือจำตัวอักษรได้ตามที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ (Recognition Initiation) เป็นการมองเห็นคำแล้วจำได้ว่า คำนั้นเขียนแทนคำพูดว่าอะไร และการอ่านก็จะเริ่มขึ้นเป็นการเริ่มการอ่าน

อีกแบบหนึ่งตามความคิดของเขาหรือการอ่านจะเริ่มด้วยการมองเห็นรูปภาพ รูปภาพนั้นก็จะเป็นตัวเริ่มในการอ่านได้อีกลักษณะหนึ่ง

2. เป็นการคาดคะเน – คาดการณ์ล่วงหน้าว่า เรื่องที่จะอ่านนั้นเป็นอย่างไร จะดำเนินไปในลักษณะใด (Prediction)

3. เป็นการทำข้อมูลยืนยันว่าสิ่งที่ตนคาดการณ์ไว้นั้นถูกต้องไหม เป็นการหาคำยืนยันในความคาดคิดของผู้อ่าน (Confirmation)

4. เป็นการแก้ไขหรือปรับ หรือจัดกระบวนการความคิดอีกครั้งหนึ่งเมื่อผู้อ่านพบว่าสิ่งที่คาดการณ์นั้นไม่ถูกต้อง เป็นการแก้ความคิดของผู้อ่านให้ถูกต้องนั่นเอง (Correction)

5. เป็นการสิ้นสุดการอ่าน คนเราจะยุติการอ่านเมื่อได้ทำกิจกรรมทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว หรืออาจไม่ใช่การอ่านจบแล้ว แต่เป็นเพราะผู้อ่านจับความหมายในการอ่านได้น้อยหรือผู้อ่านทราบเรื่องที่จะอ่าน มิฉะนั้นก็เป็นเพราะเรื่องนั้นไม่น่าสนใจก็ได้

การอ่านตามความคิดของ กูดแมน นั้นถือเป็นเกมการเดาทางจิตวิทยา ภาษาศาสตร์อย่างหนึ่ง (A Psycholinguistic Guessing Game) กล่าวคือ เริ่มจากผู้อ่านรับสัญญาณ (Signals) ไปสู่ตัวอย่าง (Samples) เดา (Guesswork) หาข้อยืนยัน (Confirm) แก้ไข (Correction) เป็นต้น

ในการสอนอ่านภาษาที่สองนั้น กูดแมน (Goodman, 1982 : 68) กล่าวว่า หลักการสอนอ่านภาษาที่สองนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงในเรื่องต่อไปนี้ คือ

1. การอ่านภาษาที่สองนั้นสำหรับบางคนแล้ว จะรู้สึกง่ายขึ้น หากได้มีการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่แตกต่างกันกับภาษาของตนเอง

2. การอ่านจะทำให้เด็กรู้สึกยาก หากเนื้อหาที่อ่านไม่มีการควบคุม โครงสร้าง ไวยากรณ์บ้าง คือ หากโครงสร้างไวยากรณ์ยากเกินไปสำหรับเขา ผู้อ่านจะรู้สึกยากและท้อแท้ใจ เบื่อหน่ายที่จะอ่าน

3. การอ่านสิ่งที่มีความหมาย (Strong semantic) ถึงแม้จะอ่านในสิ่งที่เขียนด้วยโครงสร้างง่าย ๆ ก็จะเป็นการพัฒนาความสามารถทางการอ่านได้ดีด้วย นั่นคือ สิ่งที่เหมาะสมให้อ่านต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มีความหมายต่อชีวิตผู้เรียน สอดคล้องกับภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย

4. การอ่านจะช่วยให้ง่ายขึ้นถ้าเขาได้พูด (Speak) สิ่งที่จะอ่านเสียก่อน สำหรับผู้เรียนในขั้นเริ่มต้นนั้น ควรจะจัดเนื้อหาให้เป็นขั้นตอน สำหรับพูดก่อนหลังจากนั้นจึงให้เขาอ่าน เช่นเดียวกับผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในระดับกลาง (Medium) ก็ควรจัดกิจกรรมให้ฝึกพูดเรื่องนั้น ๆ ก่อนจึงค่อยให้อ่านภายหลัง

5. สำหรับการอ่านต่อผู้ที่เริ่มเรียนภาษานั้น การสอนควรเป็นไปตามธรรมชาติมุ่งหาความหมายในสิ่งที่อ่าน หลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่จำเป็นอื่น ๆ มุ่งเพียงกระบวนการเพื่อให้เกิดความเข้าใจเท่านั้น

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกระบวนการในการสอนอ่านของวิลเลียมมีขั้นตอนในการสอนทักษะการอ่าน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่าน และหลังการอ่าน โดยในก่อนการอ่านครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้รูปภาพประกอบ ระหว่างการอ่านครูและนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องด้วยกัน และหลังการอ่านนักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ

3. ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ

3.1 ความหมายของความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ

คาร์ และคนอื่น ๆ (Carr et al. 1983 : 1-2) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ การตีความหมายจากเรื่องที่อ่านและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่อ่านกับความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะใช้ความรู้เดิมในการตีความ (Interpretation) และตัดสินใจความนั้นอย่างมีเหตุผล และผู้อ่านใช้ความรู้เดิมในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ผู้อ่านคิดว่าจำเป็นจะต้องเข้าใจและเลือกความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับ

ฟลัด (Flood. 1986 : 735) กล่าวว่า การอ่านจะเกิดความเข้าใจได้เมื่อผู้อ่านนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วมาสัมพันธ์กับข้อเขียนที่อ่าน และได้เน้นอีกว่าความเข้าใจในการอ่านเนื้อหา (Text) นั้น จำเป็นที่ผู้สอนจะต้องเตรียมโครงสร้างข้อเขียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย

โลโน (Lono. 1987 : 67) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการอ่าน ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้อ่านมีความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริง รู้ใจความสำคัญของเรื่อง สามารถตีความหรือประเมินความคิดจากเรื่องที่อ่านได้

สมบุญ ชาติพงษ์ (2527 : 27) ได้กล่าวถึง ความเข้าใจในการอ่านว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นความสามารถทางด้านสมองในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในด้านการแปลความ การตีความ และการขยายความในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต

สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์ (2533 : 17) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความสามารถในการเข้าใจคำ วลี ประโยค อนุเจต ตลอดจนเรื่องราวทั้งหมดที่อ่าน สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ เรียงลำดับความ และสรุปความได้จากสิ่งที่ผู้เขียนสื่อความหมายผ่านสื่อที่เป็นตัวเขียน สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่าน ได้ดีนั้นครูผู้สอนต้องแสวงหาแนวทางที่ดีในการฝึกการอ่าน และสอนการอ่านให้กับนักเรียน

สมุทร เซ็นเซวานิช (2543 : 92) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศ หรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่ได้อ่านมาแล้วอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความเข้าใจนี้เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาและประสบการณ์ต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านของแต่ละคน และถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการอ่าน ถ้าอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจใด ๆ เลย ก็อาจจะกล่าวได้ว่า การอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น และการอ่านในลักษณะนี้เป็นเพียงแค่เห็นตัวหนังสือปรากฏอยู่บนหน้ากระดาษเท่านั้น ไม่สื่อความหมายอะไรทั้งสิ้น นอกจากจะทำให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์แล้ว ยังไม่ได้อะไรจากการอ่านนั้นด้วย

ความเข้าใจในการอ่านในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความสามารถในการอ่าน และเข้าใจความหมายของคำ วลี ประโยค และข้อความ ตีความเรื่องที่อ่านได้

3.2 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

นักการศึกษาได้แบ่งความเข้าใจในการอ่านออกเป็นระดับต่าง ๆ จากในระดับที่มีความซับซ้อนน้อยไปถึงระดับที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

เคมปี (Kemp. 1989 : 139 – 42) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจำแนกระดับความเข้าใจในการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็น 5 ระดับ จากง่ายไปยากดังนี้

1. ระดับความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal comprehension) ระดับนี้มุ่งเน้นการอ่านให้ได้ความคิด และข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ
2. ระดับความเข้าใจในการเรียบเรียงข้อความ (Reorganization) ระดับนี้มุ่งเน้นให้ผู้่านวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงความคิด หรือข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อความ การสร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรง หรืออาจถอดสารหรือแปลความจากประโยคของผู้แต่งโดยใช้ประโยคใหม่แต่ความหมายเดิม
3. ระดับความเข้าใจในการสรุปอ้างอิงหรือลงความเห็น (Inferential comprehension) ผู้อ่านจะสรุปอ้างอิงหรือลงความเห็นได้เมื่อใช้ความคิด และข้อมูลที่ปรากฏในเนื้อความ ใช้ความรู้สึกและประสบการณ์ของเขาเป็นพื้นฐานในการนึกคิด จินตนาการ และตั้งสมมุติฐาน โดยทั่วไปแล้วความเข้าใจระดับนี้ต้องการการคิดและการจินตนาการที่กว้างไกลออกไปจากข้อมูลที่ปรากฏ
4. ระดับความเข้าใจในการประเมินความ (Evaluation) คือ ระดับของการตัดสินใจเชิงประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยเปรียบเทียบความคิดที่เสนอในเรื่องราวที่อ่านกับเกณฑ์ภายนอก ซึ่งได้จากผู้เชี่ยวชาญ หรืองานเขียนอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายในซึ่งได้จากประสบการณ์ ความรู้

ค่านิยมของผู้อ่านเอง สิ่งสำคัญของการประเมินค่า คือ จะต้องมีการตัดสินใจ และเน้นคุณภาพในแง่ความถูกต้อง การยอมรับได้ หรือความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น

5. ระดับความเข้าใจอย่างซาบซึ้ง (Appreciation) ความเข้าใจในระดับนี้ประกอบด้วยความเข้าใจในระดับที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ผู้อ่านจะมีอารมณ์ความรู้สึกและสุนทรีย์ต่องานเขียนและเทคนิคการเขียนท่วงทำนอง รูปแบบ หรือ โครงสร้างของสิ่งที่อ่าน

กาลลาฮานและลีโอนาร์ด (Callahan & Leonard. 1988 : 281) ได้จำแนกระดับของความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ความเข้าใจรายละเอียด (Reading the lines) เป็นการอ่านจับใจความถึงรายละเอียดของเนื้อหาที่อ่าน หรือความเห็น โดยตรงของผู้เขียนที่ปรากฏในเนื้อหา

2. ความเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อความ (Reading between the lines) เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ซึ่งผู้อ่านต้องใช้ความคิด และประสบการณ์ของตนในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านด้วย

3. ความเข้าใจในระดับสรุปความ (Reading beyond the lines) เป็นการอ่านเพื่อสรุปสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้โดยตรงในเนื้อหาของเรื่องที่อ่าน

เรเกอร์ (Ragor. 1985 : 162) แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับดังนี้

1. ความเข้าใจระดับตัวอักษร (Literal comprehension) คือ ความสามารถในการเข้าใจเรื่อง ความหมายของคำ และความคิดเห็นของผู้เขียน

2. ความเข้าใจระดับตีความ (Interpretative comprehension) คือ ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนเขียน ตลอดจนสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ สามารถเปรียบเทียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในเรื่องที่อ่านกับประสบการณ์ของตนได้ สามารถเข้าใจลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล และสามารถตีความหมายข้อความทั่วไปได้

3. ความเข้าใจระดับการนำไปใช้ (Applied comprehension) ความเข้าใจระดับนี้ผู้อ่านสามารถประเมินความคิดของผู้เขียนได้ ไม่ว่าผู้อ่านจะยอมรับ หรือปฏิเสธความคิดนั้นก็ตาม และผู้อ่านสามารถนำความคิดนั้นไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้

ดอลแมน (Dallman. 1978 : 198-200) จำแนกระดับความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง หมายถึงความเข้าใจข้อมูลที่กล่าวไว้โดยตรง ได้แก่ ความเข้าใจความหมายของคำ การเข้าใจใจความสำคัญ ความเข้าใจในรายละเอียด และสามารถทำตามคำแนะนำได้

2. ความเข้าใจระดับตีความ หมายถึง ความเข้าใจในสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้โดยตรง แต่จะต้องใช้ความสามารถในการสรุปอ้างอิง ลงความเห็น สามารถย่อความ เรียบเรียง สรุปความ และ คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดตามมาได้

3. ความเข้าใจระดับประเมินค่า หมายถึง การประเมินค่าสิ่งที่อ่านโดยพิจารณาข้อมูล หรือองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของตนในการตัดสินใจ

มิลเลอร์ (Miller. 1984 : 7-8) ได้แบ่งระดับของความเข้าใจไว้ 4 ระดับ ได้แก่

1. ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง เป็นการตอบคำถามที่สามารถค้นพบรายละเอียดจาก เรื่องที่อ่านได้

2. ความเข้าใจระดับตีความ เป็นการหาข้อสรุป ลงความเห็น ขยายและทำนายสิ่งที่จะ เกิดตามมาได้

3. ความเข้าใจระดับการวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นการตัดสินใจที่อ่านด้วยเกณฑ์ของตัวเอง ผู้อ่าน โดยอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่านได้

4. ความเข้าใจระดับสร้างสรรค์ เป็นการตัดสินใจที่อ่านด้วยเกณฑ์ของตัวเองผู้อ่าน โดย อาศัยข้อมูลจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่านได้

ชาวล แพร์ตกุล (2520 : 135) ได้จำแนกคำถามที่วัดสมรรถภาพด้านความคิดทางวิชาการ ไว้สอดคล้องกับ บลูม (Bloom. 1956 : 73) ว่ามี 6 ประเภท ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ด้านความ เข้าใจ ด้านการนำไปใช้ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมินค่า ซึ่งในด้าน ความเข้าใจนั้น จำแนกได้ 3 ระดับ ตามความสามารถของผู้ที่มีความเข้าใจ ประกอบด้วย

1. ระดับแปลความ (Translation) คือ สามารถแปลความหมายของสิ่งที่อ่าน โดยแปล ความหมายของข้อความ หรือภาพใด ๆ ตามท้องเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งไม่ใช่แปลคำนั้นออกมา ตรง ๆ อย่างที่แปลคำศัพท์ในพจนานุกรม แต่จะต้องแปลตามลักษณะ และนัยของเรื่องราว นั้น ซึ่ง เป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้ดีสำหรับเรื่องราว นั้น ๆ โดยเฉพาะ

2. ระดับตีความ (Interpretation) คือ สามารถตีความหมายของเรื่องที่อ่านได้ สามารถหา ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ ของเรื่องนั้น แล้วนำมากล่าวเป็นอีกแบบหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งได้

3. ระดับขยายความ (Extrapolation) คือ สามารถขยายความหมาย และนัยของเรื่องนั้น ให้ง่ามไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมได้ ระดับนี้ถือเป็นสูงสุดของความเข้าใจ

อัจฉรา วงศ์โสธร (2529 : 82) กล่าวถึงทักษะอ่านว่ามีพื้นฐานที่สำคัญคือ ความรู้ใน วงศัพท์ไวยากรณ์ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน มี 4 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจตามเนื้อหาตัวอักษร

2. ความเข้าใจในระดับการเรียบเรียงความคิด หรือสาระ โดยสามารถจัดประเภท สังเขปย่อความ และสังเคราะห์ความได้

3. ความเข้าใจในระดับตีความ โดยสามารถให้รายละเอียดในเรื่องใจความสำคัญ เรียงลำดับเหตุการณ์ เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์ของเหตุและผล บอกลักษณะอุปนิสัยใจคอ ทำนายเหตุการณ์ และตีความภาษาแบบอุปมาอุปมัยได้

4. ความเข้าใจในระดับการประเมิน โดยอาศัยความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับความจริง-ความเท็จ ความจริง-ความเพ้อฝัน ข้อเท็จจริง-ข้อคิดเห็น ตลอดจนความเหมาะสม และความเที่ยงตรง โดยใช้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือกับผู้อื่นเป็นเกณฑ์

3.3 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน

นอกจากระดับความเข้าใจในการอ่านจะขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับคำ และ โครงสร้างของประโยค ตลอดจนประสบการณ์ของผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ผู้สอนที่มีข้อมูลทางด้านองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียน จะสามารถเข้าใจปัญหา และใช้ข้อมูลนั้น ๆ เป็นส่วนช่วยในการหาวิธีการช่วยเหลือผู้เรียนในการทำความเข้าใจทางการอ่านได้

โร, สตูดท์ และเบิร์น (Roe, Stoodt & Burns. 1983 : 20-29) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านว่า ได้แก่ ภาษาสติปัญญา อารมณ์ พัฒนาการทางกาย ภูมิหลังของประสบการณ์และครอบครัว ประสบการณ์ทางการศึกษามีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านภาษา (Language factors) ในการอ่านนั้น ถ้าหากภาษาของผู้อ่านกับผู้เขียนไม่ตรงกันการสื่อสารก็จะเป็นไปได้ยาก การแทรกแซงทางภาษาในการอ่านมาจากสองแหล่ง ได้แก่ ใช้ภาษาไม่ทันสมัย และการใช้ภาษาถิ่น ดังนั้นในการเรียนการสอนภาษาครูจึงควรพยายามทำความเข้าใจภาษาถิ่นของผู้เรียน และพยายามเชื่อมโยงมาสู่ภาษาที่ใช้กันเป็นมาตรฐาน

2. องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual factors) ระดับสติปัญญาเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่านในทุกๆระดับชั้น สติปัญญาเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมของบุคคล ปริมาณของการอ่านของบุคคลหนึ่งจึงมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น แต่ไม่ควรนำเรื่องของสติปัญญามาจำกัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของนักเรียน เพราะครูบางคนมักจะมองคะแนนของระดับสติปัญญาเป็นตัวเลขที่คงที่ ทำให้มีความคาดหวังสูงในตัวนักเรียนที่มีคะแนนระดับสติปัญญาสูง และคาดหวังต่ำในตัวนักเรียนที่มีคะแนนระดับสติปัญญาต่ำ ซึ่งผลที่ตามมาคือ นักเรียนจะมีแนวโน้มเป็นไปตามที่ครูคาดหวังไว้

3. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ (Emotional factors) การประสบความล้มเหลวในการพัฒนาทักษะการอ่านอาจส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของนักเรียน อารมณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีความสัมพันธ์กันโดยส่งผลซึ่งกันและกัน มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการด้านอารมณ์และเป็นตัวประกอบสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ผลการวิจัยของ แพดเดลฟอร์ด (Padelford. 1969 : Abstract) โคห์น และ คอร์เนลลี (Cohn & Kornelly. 1970 : 199-201) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านกับมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวก ความผิดปกติทางอารมณ์ ซึ่งได้แก่ ถูกความสามารถของตนเอง มีจิตสำนึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ถูกต้องมีความกังวล จัดระเบียบความคิดไม่ดี แยกตัวจากสังคม จิตใจไม่มั่นคง ขาดการใส่ใจ ขาดแรงจูงใจ ขี้อาย ก้าวร้าว ประหม่า เฉื่อยชา ขาดวุฒิภาวะ และผัดวันประกันพรุ่ง มีผลลบต่อความสามารถทางการอ่าน

4. องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical factors) คนเราได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัส ความคิดต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้าอวัยวะรับความรู้สึก หรือประสาทสัมผัสไม่เป็นปกติ ความสามารถทางการอ่านย่อมด้อยลง

5. องค์ประกอบทางบ้าน (Home factors) อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางบ้านมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการอ่านของนักเรียน ครอบครัวที่ขาดความรัก ความอบอุ่น ผู้ปกครองที่ละเลยบุตรหลานจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย เกิดความกังวลส่งผลให้เกิดปัญหาในการเรียน ครอบครัวจึงเป็นส่วนสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน การศึกษาของ คาลลาเวย์, เจอโรลด์ส์ และกวาลทนี (Callaway, Jerrolds & Gwaltney. 1974 : 19-26) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและทางภาษาสูงมาจากครอบครัวที่รับสื่อทางการอ่านมาก ส่วนสภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ได้แก่ การที่ผู้ปกครองให้นักเรียนได้มีโภชนาการที่ดี มีการพักผ่อนที่เพียงพอ มีสิ่งแวดล้อมที่มั่นคง

6. องค์ประกอบทางการศึกษา (Educational factors) โรงเรียน ครู และสื่อการเรียนการสอนมีส่วนต่อปัญหาการอ่าน นโยบายของโรงเรียนและการปฏิบัติในการสอนที่ไม่ส่งเสริมทักษะการอ่าน เช่น นโยบายของหลักสูตรที่กำหนดชั้นเรียนตามอายุ แทนที่จะพิจารณาความสามารถทางการอ่าน และความคิดที่ว่าสื่อการเรียน ระดับใดเหมาะสมกับนักเรียนระดับนั้นเสมอ ซึ่งหลักสูตรการอ่านและสื่อการเรียนส่วนใหญ่ถูกออกแบบไว้สำหรับนักเรียนทั่วไป ไม่ได้ ออกแบบไว้เพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถไม่ทันเพื่อน

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจดังกล่าวจะเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการอ่าน ต้องพยายามเข้าใจภาษาที่ผู้เรียนใช้ และไม่ควรนำเรื่องสติปัญญามาจำกัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้สอนต้องเข้าใจว่าพัฒนาการทางกาย ภูมิหลัง และประสบการณ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้เรียนมีผลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ ข้อมูล

เกี่ยวกับองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถทราบสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาการอ่านของผู้เรียน และจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการอ่านของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ในการทำวิจัยครั้งนี้องค์ประกอบที่มีองค์ประกอบทางด้านอารมณ์มีผลในการพัฒนาการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวแปรร่วม ซึ่งอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาทางด้านอารมณ์ จากผลการวิจัยของ แพดเดิลฟอร์ด (Padelford. 1969 : Abstract) โคห์น และ คอห์นเนลลี (Cohn & Komelly. 1970 : 199-201) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านกับมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวก ความผิดปกติทางอารมณ์มีผลต่อความสามารถทางการอ่าน

3.4 กระบวนการสอนอ่าน

คาร์โบและโคลด์ (Carbo & Cole. 1995 : 29) ได้นำเสนอข้อมูลจาก The National Assessment of Education Progress (NAEP) ประเทศสหรัฐอเมริกาสรุปได้ว่า การสอนอ่านที่ดีจะต้องจัดสภาพการเรียนรู้ที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้สูงสุดแก่ผู้เรียนใน 5 ลักษณะดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้อ่านสื่อที่หลากหลายจำนวนมาก ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ บทประพันธ์ เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน
2. ไม่เน้นการทำงานในสมุดแบบฝึกหัด
3. มีการอภิปรายเกี่ยวกับสื่อที่อ่าน โดยเน้นการใช้ความคิดในระดับสูง
4. มีกิจกรรมการอ่านและการเขียนต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
5. มีการสนับสนุนการอ่านที่บ้าน

อัลเวอร์แมน (Alvermann. 1994 : 4945) กล่าวถึงการสอนอ่านและสรุปสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงในการอ่านไว้ 2 ประการได้แก่

1. สิ่งที่มีผลกระทบต่อกระบวนการอ่าน ซึ่งสิ่งที่เน้นที่สุดคือความรู้ที่ผู้อ่านมีมาก่อน
2. การพัฒนาให้ผู้เรียนรายบุคคลมีแรงจูงใจ ยุทธวิธีการเรียน และเห็นคุณค่าของการอ่านตลอดชีวิต

ชนอทซ์ (Schnotz. 1994 : 4941) กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ไม่คงที่จะปรับเปลี่ยนได้โดยผู้อ่านใช้ยุทธวิธีการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจุดหมายในการอ่านแต่ละสถานการณ์การใช้ยุทธวิธีมีอิทธิพลต่อการเลือกและลำดับการทำงานของสมอง เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ความรู้ ความจำ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ดังนั้นในการสอนอ่านจึงควรคำนึงถึงยุทธวิธีในการอ่าน 2 ลักษณะดังนี้

1. ยุทธวิธีจุลภาค (Micro strategies) ได้แก่ การทำความเข้าใจประโยค และความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ

2. ยุทธวิธีมหภาค (Macro strategies) ได้แก่ การมุ่งไปที่การหาใจความหลักของเรื่องที่อ่าน ครูจึงควรสอนยุทธวิธีทั้งสองลักษณะดังกล่าวแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ยุทธวิธีดังกล่าวตามจุดหมาย และสถานการณ์ในการอ่านโดยอาศัยแรงจูงใจในการอ่านของตน และองค์ประกอบที่กระทบ เช่น ความเชื่อ และการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

แบบส์ และโม (Babbs & Moe. 1983 : 422 – 426) ได้กล่าวถึงการสอนอ่านว่าครูควรสอนกลวิธีในการอ่านแก่ผู้เรียนจะได้พิจารณาเลือกมาปรับปรุงการอ่านของตน กลวิธีดังกล่าวมีดังนี้

1. การอ่านซ้ำ การย่อ การอ่านข้ามคำ
2. การทำนายเนื้อหา การแปลความ
3. การหาใจความหลักของเรื่องที่อ่าน
4. การทดสอบความเข้าใจ
5. การชี้แจงจากสิ่งที่อ่าน
6. การลำดับเหตุการณ์
7. การหาความสัมพันธ์
8. การเชื่อมความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

กู๊ดแมน (Goodman. 1982 : 13) กล่าวถึงการสอนอ่านว่าประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การสอนให้ระลึกตัวอักษรได้ตามที่ผู้เขียนเขียนไว้ มองเห็นคำแล้วจำได้ว่าคำนั้นแทนคำพูดความหมายว่าอะไร (Recognition – initiation)
2. การสอนให้คาดการณ์ได้ว่าเรื่องที่อ่านจะดำเนินไปอย่างไร (Perdiction)
3. การสอนให้รู้จักหาข้อมูลยืนยันเหตุการณ์ที่ผู้อ่านคาดคะเนไว้ (Confirmation)
4. การสอนให้ผู้เรียนปรับแก้ หรือจัดกระบวนการความคิดอีกครั้งหนึ่งเมื่อพบว่าสิ่งที่คาดไว้ไม่ถูกต้อง (Correction)
5. การสอนให้ยุติการอ่านเมื่อกิจกรรมทั้งหมดเสร็จสิ้นแล้ว หรือเมื่อจับใจความได้แล้ว หรือเมื่อพบว่าเรื่องที่อ่านไม่น่าสนใจก็ได้ (Termination)

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ จะเห็นว่าในด้านเนื้อหาที่นำมาใช้สอนนั้นควรมีการคัดเลือกโดยพิจารณาระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนประกอบ เนื้อหาที่นำมาใช้อ่านควรเป็นเนื้อเรื่อง และเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ในด้านกระบวนการผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการอ่านโดยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการ

อ่าน ให้ผู้เรียนมีการพัฒนายุทธวิธีการอ่านทั้งมหภาค และจุลภาค รู้จักเลือกใช้ยุทธวิธีการอ่าน เปิดโอกาสให้ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการอ่าน และควรเน้นความสามารถทางการอ่านมากกว่าตัวเนื้อหา

3.5 การทดสอบความเข้าใจในการอ่าน

แมคเสน (Madsen. 1983 : 85-95) กล่าวถึงเทคนิคในการทดสอบความสามารถความเข้าใจในการอ่านสำหรับผู้อ่านระดับพื้นฐาน และระดับสูงไว้ดังนี้

1. ระดับพื้นฐาน การทดสอบความเข้าใจทางการอ่านอาจทดสอบได้ดังนี้

1.1 การใช้รูปภาพ (Pictures cues) ได้แก่ การนำเสนอรูปภาพแล้วให้ผู้อ่านตอบคำถามจากภาพที่กำหนด ซึ่งอาจตอบในลักษณะการตอบถูกผิด หรือการเลือกตอบจากตัวเลือกก็ได้

1.2 การใช้วลี หรือประโยค (Phrase and sentence cues) ส่วนใหญ่ใช้กับผู้เริ่มเรียนภาษา โดยการกำหนดวลี หรือประโยคที่เป็นความจริง และไม่จริงให้ผู้อ่านตัดสินใจจากสิ่งที่อ่านว่าเขียนถูกหรือไม่ เช่น “The sun sets in the east. T F” หรือการจับคู่ระหว่างวลีกับประโยค ซึ่งมีหลักในการตั้งประโยคคำถามดังนี้

1.2.1 ไม่ควรกำหนดคำตอบที่ผู้ตอบสามารถตอบได้โดยไม่ได้ใช้ทักษะทางภาษาในการอ่าน เช่น การถามถึงรายละเอียดในเรื่องที่ผู้อ่านไม่มีความรู้ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านไม่สามารถตอบคำถามได้ทั้ง ๆ ที่เข้าใจประโยคที่อ่าน

1.2.2 ไม่ควรใช้คำถามที่มีเนื้อหาทำให้เกิดความลำเอียงเช่นการถามในเรื่องที่ผู้อ่านบางคนมีความรู้ดีสามารถตอบได้

1.2.3 การกำหนดตัวเลือกในโจทย์แบบมีตัวเลือกต้องชัดเจนไม่กำกวม

1.3 การทดสอบความเข้าใจบทอ่านโดยการให้ตอบถูกผิด และการจับคู่วลี หรือประโยค กับรูปภาพ และตอบคำถามจากบทอ่าน

2. เทคนิคการทดสอบการอ่านสำหรับผู้อ่านขั้นสูง

2.1 การทดสอบโดยใช้คำตอบที่มีตัวเลือก (Standard multiple – choice) เหมาะกับการใช้ถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในทุก ๆ 35 –37 คำสำหรับบทอ่านที่มีความยาวประมาณ 100 – 300 คำ บทอ่านที่เหมาะสมกับผู้อ่านขั้นพื้นฐานควรมีความยาวประมาณ 100-200 คำ สำหรับผู้อ่านขั้นสูงควรมีความยาวประมาณ 150-300 คำ ในการตั้งคำถามควรตั้งประมาณ 3-4 คำถามในทุก ๆ 100 คำ หรือจะถามมากกว่านั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการถามของผู้ถาม และเนื้อหาเรื่องที่อ่านจะมีรายละเอียดให้ถามได้เพียงใด คำถามที่ใช้อาจเป็นทั้งในลักษณะที่ผู้อ่านสามารถหาคำตอบจากเนื้อหาในบทอ่าน และการหาคำตอบที่ต้องบูรณาการความคิดหรือข้อความที่อ่านหลาย ๆ ข้อความมาประกอบกัน เป็นการถามแบบให้สังเคราะห์สิ่งที่ได้จากการอ่าน หรือคำถามที่นักเรียนต้องใช้การ

สรุปอ้างอิงจากสิ่งที่อ่าน โดยทั่วไปผู้อ่านระดับกลางจะใช้เวลาการอ่าน และการตอบคำถามโดยเฉลี่ยประมาณข้อละ 1 นาที แต่นักเรียนที่อ่านช้าจะต้องใช้เวลามากเป็นสองเท่า ในการทำข้อสอบ ผู้อ่านมักจะใช้เวลาทั้งหมดที่กำหนดให้ในการทำข้อสอบ ในการพัฒนาข้อสอบจึงต้องมีการนำไปลองใช้และประมาณเวลาที่เหมาะสม โดยการสอบถามเป็นระยะ ๆ ว่ามีผู้ใดทำเสร็จแล้วบ้างโดยให้ผู้อ่านข้อสอบยกมือ เมื่อมีผู้ทำเสร็จประมาณร้อยละ 80 ก็นับว่าเวลานั้นเป็นเวลาที่เหมาะสม

2.2 การทดสอบโดยใช้แบบโคลงมีตัวเลือก (Multiple-choice cloze) ได้แก่ แบบทดสอบที่มีการตัดคำบางคำออกไป และกำหนดตัวเลือกเป็นคำตอบให้ แบบทดสอบแบบนี้มีข้อจำกัดอยู่ที่มีบางคนแย้งว่าในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น แม้จะไม่ได้อ่านคำบางคำผู้อ่านก็สามารถเข้าใจเรื่องในภาพรวมได้ แต่บางคนก็ให้เหตุผลว่าการทดสอบแบบนี้ยังใช้ทดสอบได้ดี เพราะในทุก ๆ ประโยคต้องมีข้อมูลที่จะชี้ให้เห็นสิ่งที่กล่าวถึงอย่างเฉพาะเจาะจง

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกการทดสอบความเข้าใจในการอ่าน โดยการทดสอบจากแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านจากเนื้อเรื่องโดยใช้คำตอบที่มีตัวเลือก (Standard multiple – choice)

4. เจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ

4.1 ความหมายของเจตคติ

คำว่า เจตคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นในความหมายเดียวกัน เช่น ทศนคติ หรือ เจตณคติ ซึ่งมีนักศึกษาและนักจิตวิทยาให้นิยาม หรือคำจำกัดความ พอสรุปได้ดังนี้

เจตคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของสมองและประสาท อันได้จากประสบการณ์ และการตอบสนองทั้งทางตรงและโดยอทธิพลของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ และสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกัน (Allport. 1935 : 810)

เจตคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของจิตใจและประสาท ซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์อันมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่ง และสถานการณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น (Shaver. 1977 : 796)

เจตคติ หมายถึง แนวโน้มที่เกิดจากการเรียนรู้ ในอันที่จะตอบสนองอย่างถาวรต่อสิ่งเร้าให้เห็นด้วยกับท่าทีที่ชอบหรือไม่ชอบ (Fishbein & Ajzen. 1980 : 6)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับ อาจมากหรือน้อยก็ได้ เจตคติแสดงออกได้ทางพฤติกรรมซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ แสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ ถ้าคนมีลักษณะต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้เกิดความเบื่อ

หน้าย ชักช้า อยากรหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น ลักษณะนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิเสธ หรือถ้าจะแบ่งให้ละเอียด ก็น่าจะมีเจตคติอีกแบบหนึ่ง คือรู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียดชัง เรียกว่า เจตคติแบบกลาง (Newcomb. 1954 : 128)

เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงหรือความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมทางหนึ่งทางใด (Donald. 1959 : 564)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความนึกคิด และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลต่อสภาพแวดล้อม (Secord & Backman. 1964 : 97)

เจตคติ หมายถึง รูปแบบของความรู้สึก หรือพฤติกรรม ที่บุคคลมีความโน้มเอียงที่จะตอบสนองต่อวัตถุทางสังคม (Mehrens & Lehmann. 1978 : 3 75)

เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้นว่า กลุ่มชน ประเพณี หรือ สถาบันต่าง ๆ (Anastasi. 1982 : 552)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคล หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่อาจเป็นไปได้ในทางที่ดี (Positive) ชัดแย้ง (Negative) หรือเป็นกลาง (Neutral) ก็ได้ ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคล หรือสถานการณ์นั้น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ. 2518 : 3)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งอันเป็นผลจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น และความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้น แสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มของการตอบสนองต่อสิ่งนั้น ในทางใดทางหนึ่ง อาจเป็นทางสนับสนุน หรือโต้แย้งคัดค้าน (ไพศาล หวังพานิช. 2523 : 146)

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบ ไม่พอใจ หรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (สงบ ลักษณะ. 2529 : 42)

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว ผู้ให้ความหมายส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งสามารถสรุปความหมายของเจตคติได้ว่า เจตคติเป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งในสังคม รวมทั้งเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ เกี่ยวกับสิ่งเร้าหรือเกี่ยวกับประสบการณ์ใดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

4.2 ลักษณะของการวัดเจตคติ

เจตคติเป็นความรู้สึกที่ซับซ้อนบอกลักษณะทางจิตใจ อารมณ์ของบุคคล ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกภายนอกให้บุคคลอื่นเห็น หรือเข้าใจก็ได้ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ 5 ประการดังนี้

1. เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไข หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำที่เสแสร้งโดยแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึกของคนเมื่อเขารู้ตัวหรือรู้ว่ามีคนสังเกต
2. เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกแตกต่างกันได้
3. เจตคติมีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ซื่อสัตย์-คดโกง, รัก-เกลียด, ชอบ-ไม่ชอบ, ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น
4. เจตคติมีความเข้ม (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก รักน้อย ขยันมาก ขยันน้อย เป็นต้น
5. เจตคติต้องมีเป้า (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่ ขยันเข้าชั้นเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

การวัดเจตคตินับว่ามีความยุ่งยากพอสมควร เพราะเป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก หรือเป็นลักษณะทางจิตใจ คุณลักษณะดังกล่าว มีการแปรเปลี่ยนได้ง่าย ไม่แน่นอน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดยังสามารถวัดได้ ซึ่งต้องอาศัยหลักสำคัญดังต่อไปนี้

1. ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Basic assumptions) เกี่ยวกับการวัดเจตคติ ดังนี้
  - 1.1 ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือเจตคติของบุคคลนั้น จะมีลักษณะคงที่หรือคงเส้นคงวาอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของเรา ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือผันแปรอยู่ตลอดเวลา อย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ความรู้สึกของคนเรามีความคงที่ ซึ่งทำให้สามารถวัดได้
  - 1.2 เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นแบบวัดทางอ้อมโดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
  - 1.3 เจตคตินอกจากแสดงออกในรูปทิศทางของความคิดความรู้สึก เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาด หรือปริมาณของความคิดความรู้สึกนั้นด้วย ดังนั้นในการวัดเจตคตินอกจากกระทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้ว ยังสามารถบอกระดับความมากน้อยหรือความเข้มข้นของเจตคติได้ด้วย

2. การวัดเจตคติด้วยวิธีการใดก็ตาม จะต้องมีส่วนประกอบ 3 อย่าง คือ ตัวบุคคลที่จะถูกวัด มีสิ่งเร้าเช่นการกระทำเรื่องราวที่บุคคลจะแสดงเจตคติตอบสนอง และสุดท้ายต้องมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูงต่ำมากน้อย ดังนั้นในการวัดเจตคติเกี่ยวกับสิ่งใดของบุคคลสามารถวัดได้โดยนำสิ่งเร้าซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดในสิ่งนั้น ไปเร้าให้บุคคลแสดงท่าทีความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อสิ่งนั้นให้ออกมาเป็นระดับ หรือความเข้มของความรู้สึกคล้อยตาม หรือคัดค้าน

3. สิ่งเร้าที่จะนำไปใช้เร้า หรือทำให้บุคคลได้แสดงเจตคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาที่นิยมใช้ คือข้อความวัดเจตคติ (Attitude statements) ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายถึงคุณค่าคุณลักษณะของสิ่งนั้น เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก (Attitude continuum หรือ Scale) เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น

4. การวัดเจตคติเพื่อทราบทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคลนั้น เป็นการสรุปผลจากการตอบสนองของบุคคลจากรายละเอียด หรือแง่มุมต่าง ๆ ดังนั้นการวัดเจตคติของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องใดสิ่งใดจะต้องพยายามถามคุณค่าและลักษณะในแต่ละด้านของเรื่องนั้นออกมา แล้วนำผลซึ่งเป็นส่วนประกอบหรือรายละเอียดปลีกย่อย มาผสมผสานสรุปรวมเป็นเจตคติของบุคคลนั้น เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่การวัดนั้น ๆ จะต้องครอบคลุมคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วน ทุกลักษณะ เพื่อให้การสรุปผลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

5. การวัดเจตคติ ต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรง (Validity) ของผลการวัดเป็นพิเศษ กล่าวคือ ต้องพยายามให้ผลการวัดที่ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทาง ระดับ หรือช่วงของเจตคติ

การมองเจตคติมองได้หลายแง่หลายมุม แต่จากการศึกษา ชอร์และไรท์ (Shaw & Wright, 1967 : 162) ; ล้วน สายยศ (2530 : 3) ; สุภาพ วาดเขียน (2525 : 211-212) และ ส. วาสนา ประवालพฤกษ์ (2524 : 5) ได้กล่าวถึง ลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1. เป็นผลหรือขึ้นอยู่กับการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้า แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติแปรค่าได้ทั้งด้านความเข้มข้นและทิศทาง โดยจะครอบคลุมช่วงของเจตคตินั้น จะแปรค่าได้ทั้ง มาก ปานกลาง และน้อย นั่นคือเจตคติจะมีค่าทั้งทางบวกและทางลบ
3. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง
4. เจตคติขึ้นอยู่กับเป้าเจตคติหรือสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน อาจจะมีความสัมพันธ์กัน

6. เจตคติเป็นการเตรียมหรือความพร้อม ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนั้นจะเป็นการเตรียมภายในของจิตมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตเห็นได้

7. สภาพของความพร้อมจะต้องสนองในลักษณะที่กล่าวในข้อ 1 นั้น เป็นลักษณะซับซ้อนที่บุคคลจะยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับอารมณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่มีเหตุผล

8. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะทางจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม

9. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการทำนาย หรืออธิบายเจตคติได้

10. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์บุคคล จะมีเจตคติในเรื่องเดียวกันอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ ชาติพันธุ์ เป็นต้น

11. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

ในการวัดเจตตินอกจากจะคำนึงถึงเนื้อหาของเจตคติ เกี่ยวกับอะไร อยู่ในทิศทางใดแล้วยังคำนึงถึงความเข้ม (Intensity) ของเจตคติอีกด้วย ความเข้มของเจตคติหมายถึงปริมาณของความรู้สึกว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยถ้ามีความเข้มสูงไม่ว่าจะเป็นทิศทางใด จะมีความรู้สึกรุนแรงมากกว่าพวกที่มีเจตติกลาง ๆ ความเข้มของเจตคติเปรียบได้เช่นเดียวกับความเข้มของสนามแม่เหล็กที่จะมีกำลังดึงดูดสารได้มาก ที่ปลายขั้วทั้งสองของแม่เหล็ก

นอกจากจะมองความสัมพันธ์ในทางเดียวหรือขึ้น-ลง ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ หรือเจตคติที่อยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งค่อนข้างจะมีสิ่งที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก เช่น เจตคติที่ไม่ดีต่อคนนิโกร ทำให้เกิดการเหยียดหยามและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนเชื้อชาติอื่นด้วยอย่างไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเชื่อบางอย่างไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นฐาน หรืออาจจะมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล

4.3 วิธีเขียนข้อความวัดเจตคติ

เครื่องมือที่ใช้วัดเจตคติ หรือที่เรียกว่ามาตราการวัดเจตคติ (Attitude scale) จะประกอบด้วยข้อความหรือคำถาม โดยทำหน้าที่เป็นตัวเร้า ให้บุคคลแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกออกมา ดังนั้นการวัดเจตคติจะได้ผลถูกต้องและเชื่อถือได้มากเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อความที่ใช้ถาม หรือนำไปเร้าว่ามีมากน้อยเพียงใด การเขียนข้อความเพื่อวัดเจตคติของบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาโดยยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (ชวนชัย เชื่อสาธุชน. 2533 : 7-8)

1. ใช้ข้อความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เป็นปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ทราบเจตคติของบุคคลในสภาวะปัจจุบัน การกล่าวถึงอดีตหรือสิ่งที่ผ่านมา อาจทำให้ทราบเจตคติของบุคคลนั้นซึ่งปัจจุบันอาจเปลี่ยนแปลงไปแล้ว
2. หลีกเลี่ยงข้อความที่ถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้น เพราะจะกลายเป็นการตอบสนองตามความเป็นจริง ทำให้ไม่ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของบุคคล
3. ข้อความที่ใช้ต้องให้คำตอบที่สามารถแปลความหมายได้ คือสามารถบ่งบอกทิศทางและระดับของความรู้สึกของบุคคลได้ ข้อความที่ดีจึงควรถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าคุณลักษณะของสิ่งเหล่านั้น
4. ข้อความนั้นต้องมีความเป็นปรนัย คือมีความชัดเจน มีความหมายแน่นอน ไม่ใช่ภาษาวกวน หรือคลุมเครือ
5. ข้อความหนึ่ง ๆ ควรถามความคิดเห็นเพียงอย่างเดียวถ้ามีหลายความคิดเห็นในข้อความเดียวกันจะกลายเป็นข้อความที่กำกวม ยุ่งยากต่อการเสนอความเห็น เช่น ไม่ควรให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยใช้ข้อความที่ว่า “การสอบแบบบรรยายทำให้น่าเบื่อเสียเวลามาก ได้ผลการเรียนไม่ดี” เพราะมีหลายเรื่องในข้อเดียวกัน ควรแยกข้อความนี้ออกเป็นหลาย ๆ ข้อความ เช่น
  - 5.1 การสอบแบบบรรยายทำให้ผู้เรียนเบื่อ
  - 5.2 การสอบแบบบรรยายทำให้เสียเวลามากเกินไป
  - 5.3 การสอนด้วยวิธีบรรยายทำให้ผู้เรียนขาดความคิดริเริ่ม
6. ข้อความที่ใช้ควรมีลักษณะกลาง ๆ ไม่น้อมเอียงไปทางใดทางหนึ่ง เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความเห็นได้ทั้งในทางบวกและลบ จึงควรใช้ข้อความที่กล่าวทั่ว ๆ ไป โดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำบางคำ เช่น เสมอ ทั้งหมด ไม่เคยเลย เท่านั้น เพียงแต่ เพียงเล็กน้อย เป็นต้น
7. พยายามหลีกเลี่ยงข้อความที่ไม่อาจแสดงความคิดเห็นได้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะพิจารณา เช่น ข้อความที่กล่าววนอกเรื่องที่จะศึกษา ดังนั้นก่อนลงมือเขียนข้อความควรศึกษาขอบข่ายของเรื่องที่จะถามเสียก่อน โดยให้พิจารณาว่าเรื่องนั้น ๆ มีขอบเขตขนาดไหน ควรเน้นหรือถามด้านใด

4.4 หลักการวัดเจตคติ

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 147 - 148) ได้เสนอหลักการวัดเจตคติดังนี้ การวัดเจตคตินับว่าเป็นสิ่งที่มีความยุ่งยากพอสมควร เพราะเป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกหรือ เป็นลักษณะทางจิตใจ คุณลักษณะดังกล่าวมีการแปรเปลี่ยนได้ง่ายแต่อย่างไรก็ตามเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ยังสามารถวัดได้ ซึ่งต้องอาศัยหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

1. ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Basic assumption) เกี่ยวกับการวัดเจตคติ คือ

1.1 ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือเจตคติของบุคคลนั้นจะคงอยู่ช่วงหนึ่งนั่นคือ ความรู้สึกนึกคิดของคนเราไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือผันแปรตลอดเวลา อย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาใด ช่วงเวลาหนึ่งที่ความรู้สึกของคนเรามีความคงที่ ทำให้สามารถวัดได้

1.2 เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นแบบวัดทางอ้อม โดยวัดแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือประพฤติอยู่เสมอ

1.3 เจตคตินอกจากแสดงออกในรูปทิศทางของความรู้สึกนึกคิด เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณของความคิด ความรู้สึกนั้นอีกด้วย ดังนั้นในการวัดเจตคตินอกจากจะทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้ว ยังสามารถบอกระดับความมากน้อยหรือความเข้มข้นของเจตคติได้ด้วย

2. การวัดเจตคติด้วยวิธีใดก็ตามจะต้องมีสิ่งประกอบ 3 อย่างคือ ตัวบุคคลที่จะถูกวัดมีสิ่งเร้า เช่น การกระทำ เรื่องราวที่บุคคลแสดงเจตคติตอบสนอง และสุดท้ายต้องมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย

3. สิ่งเร้าที่จะนำไปใช้เร้าที่นิยม คือ ข้อความเจตคติ (Attitude statements) ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายคุณค่า คุณลักษณะของสิ่งนั้น เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก (Attitude continuum หรือ Scale) เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น

4. การวัดเจตคติต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรง (Validity) ของการวัดเป็นพิเศษต้องพยายามให้ผลของการวัดที่ได้ตรงกับความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทางและระดับ

4.5 วิธีการวัดเจตคติ

เนื่องจากเจตคติเป็นมโนภาพที่วัดได้ยากเมื่อเทียบกับการวัดด้านอื่น นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการวัด และสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพที่จะกระตุ้นให้ได้มาซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ถูกวัด ซึ่ง ถวิล ธาราโกชน (2522 : 85-88) เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และ เอนกกุล กริแสง (2519 : 6-8) และเอ็ดเวิร์ด (Edwards, 1967 : 3-16) ได้เสนอวิธีการวัดเจตคติ สรุปได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีที่ง่าย และตรงไปตรงมามากที่สุด การสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมข้อรายการที่จะซักถามไว้อย่างดี ข้อรายการนั้นต้องเขียนเน้นความรู้สึกที่สามารถวัดเจตคติให้ตรงเป้าหมาย ผู้สัมภาษณ์จะได้ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียว่า ผู้ถามอาจจะไม่ได้รับคำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบเพราะผู้ตอบอาจบิดเบือนคำตอบ เนื่องจากอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ไขคือ ผู้สัมภาษณ์ต้อง

สร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง ให้ผู้ตอบรู้สึกสบายใจไม่เคร่งเครียดเป็นอิสระ และแน่ใจว่าคำตอบของเขาจะเป็นความลับ

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามอง และจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน เพื่อจะได้ทราบว่าบุคคลที่เราสังเกตมีเจตคติ ความเชื่อ อุปนิสัยเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะถูกต้องใกล้เคียงกับความจริง หรือเป็นที่เชื่อถือได้เพียงใดนั้น มีข้อควรคำนึงหลายประการ กล่าวคือ ควรมีการศึกษาหลาย ๆ ครั้ง ทั้งนี้ เพราะเจตคติของบุคคลมาจากหลาย ๆ สาเหตุ นอกจากนี้ตัวผู้สังเกตเองจะต้องทำตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง และการสังเกต ควรสังเกตหลาย ๆ ช่วงเวลา ไม่ใช่สังเกตเฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. การรายงานตนเอง (Self-report) วิธีนี้ต้องการให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่เขาได้สัมผัส นั่นคือ สิ่งเร้าที่เป็นข้อคำถามให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกออกมาอย่างตรงไปตรงมา แบบทดสอบหรือมาตราวัดที่เป็นของแนว เทอร์สโตน (Thurstone) กัทท์แมน (Guttman) ลิเคิร์ต (Likert) และออสกู๊ด (Osgood) นอกจากนี้ที่กล่าวมายังมีแบบให้ผู้สอบรายงานตนเอง และอื่น ๆ อีกมาก แล้วแต่จุดมุ่งหมายของการสร้างและการวัด

4. เทคนิคจินตนาการ (Projective Techniques) วิธีนี้อาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้สอบ เช่น ประโยคไม่สมบูรณ์ ภาพแปลก ๆ เรื่องราวแปลก ๆ เมื่อผู้สอบเห็นสิ่งเหล่านี้จะจินตนาการออกมาแล้วนำมาตีความหมาย จากการตอบนั้น ๆ พอจะรู้ได้ว่ามีเจตคติต่อเป้าเจตคติอย่างไร

5. การวัดทางสรีระภาพ (Physiological measurement) การวัดด้านนี้อาศัยเครื่องมือไฟฟ้า แต่สร้างเฉพาะเพื่อจะวัดความรู้สึกอันจะทำให้พลังไฟฟ้าในร่างกายเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าจิตใจเข้มจะซื่ออย่างหนึ่ง เสียใจเข้มจะซื่ออีกอย่างหนึ่ง ใช้หลักการเดียวกันกับเครื่องจับเท็จ เครื่องมือแบบนี้ยังพัฒนาไม่ดีพอจึงไม่นิยมใช้เท่าใดนัก

4.6 มาตรวัดเจตคติ

มาตรวัดเจตคติที่ใช้ในการวิจัยมีอยู่หลายชนิด ที่นิยมใช้ผู้มี 3 ชนิด (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 106 – 108) ดังนี้

1. วิธีของเทอร์สโตน
2. วิธีของลิเคิร์ต
3. วิธีใช้ความหมายทางภาษา

สำหรับมาตราวัดเจตคติที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นมาตราวัดเจตคติตามวิธีการของลิเคิร์ต

การวัดเจตคติโดยวิธีลิเคิร์ตที่มีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาเจตคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของเจตคติที่จะศึกษานั้นให้เด่นชัด เพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่เป็นข้อความทางเจตคติที่ต้องการวัดคืออะไร ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง เช่น จะวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ก็ต้องวิเคราะห์ให้ทราบว่าควรถามเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษเรื่องใดบ้าง
3. ทำการสร้างข้อความเจตคติให้ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ได้ จำนวนข้อความที่สร้างควรมีประมาณ 20 – 30 ข้อความ และให้มีจำนวนข้อความที่กล่าวถึงที่ต้องการในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) จำนวนมากต่อการที่เมื่อนำไปวิเคราะห์คุณภาพแล้วเหลือตามที่ต้องการ
4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยผู้สร้างข้อความเอง หรือนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ
5. ทำการทดลองขั้นตอนก่อนที่ไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนจะบรรจุในมาตรวัดเจตคติ

มาตรวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ต กำหนดช่วงความรู้สึกเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัดประกอบด้วย ข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) โดยมีจำนวนพอ ๆ กัน ข้อความเหล่านี้ควรมีประมาณ 18 – 20 ข้อความ การกำหนดน้ำหนักคะแนนการตอบแต่ละตัวเลือก กระทำภายหลังที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว โดยกำหนดตามวิธี Arbitrary Weighting Method ซึ่งเป็นที่นิยมใช้มากที่สุดกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) สำหรับข้อความทางบวก และ 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) สำหรับข้อความทางลบ

วิธีวัดเจตคติของผู้เรียนจากข้อเสนอแนะจากนักวิจัยหลายท่านดังกล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าทุกวิธีล้วนแต่ให้ความเชื่อถือได้ทั้งสิ้น และได้มีนักวิจัยหลายท่านได้ทดลองนำไปใช้แล้วได้ผลเป็นอย่างดีในการนำเอาวิธีวัดเจตคติแบบใดไปใช้จึงจะได้ผลดีที่สุดย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจว่านำไปใช้วัดกับใคร

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบการวัดเจตคติของลิเคิร์ตมาใช้ในการวัดเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับมาจาก สมปอง ม้ายอุเทศ (2542 : 85) ซึ่งมาตรวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ต กำหนดช่วงความรู้สึกเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.7 ประโยชน์ของเจตคติ

จากการศึกษาประโยชน์ของเจตคติ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 4) และชม ภูมิภาค (2516 : 65) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติไว้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
2. ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง (Self-stem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีการปฏิบัติการโต้ตอบ หรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปนั้นส่วนมากจะทำให้สิ่งทำความพอใจมาก หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น
5. เตรียมบุคคลเพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติการ
6. ช่วยให้ผู้บุคคลได้คาดคะเนล่วงหน้าว่าอะไรจะเกิดขึ้น
7. ทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จตามหลักชัยที่วางเอาไว้

สรุป ประโยชน์ของเจตคติ ช่วยให้ผู้บุคคลแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยการจัดรูปหรือระบบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา

4.8 การสร้างแบบวัดเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 27-29) กล่าวว่า การวัดเจตคติโดยใช้วิธีมาตราส่วนประเมินค่าว่า วิธีการสร้างแบบสอบถาม โดยการสร้างข้อความที่แสดงเจตคติขึ้นหลาย ๆ ข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา การตอบแบบสอบถามนี้มีข้อให้เลือก 5 ข้อ คือ 1) เห็นด้วยอย่างมาก 2) เห็นด้วย 3) ไม่แน่ใจ 4) ไม่เห็นด้วย 5) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ให้เลือกตอบเพียงข้อใดข้อหนึ่งในแต่ละข้อ การให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของข้อความ เช่น ข้อความที่เป็นไปในทางบวก ถ้าผู้ตอบตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างมาก ให้คะแนน 1 คะแนน แล้วเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงตอบว่าเห็นด้วยอย่างมาก ให้คะแนน 5 คะแนน ส่วนข้อความในทางลบถ้าผู้ตอบตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างมาก ให้ 5 คะแนน แล้วลดลงเรื่อย ๆ จนถึงตอบว่าเห็นด้วย

การสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนของลิเคอร์ต์มีดังนี้

ขั้นที่ 1 พิจารณาว่าจะวัดเจตคติของใคร ที่มีต่ออะไร และให้ความหมายของเจตคติ และสิ่งที่วัดให้แน่นอน

ขั้นที่ 2 เมื่อตีความหมายของสิ่งที่จะวัดแน่นอนแล้ว ก็สร้างข้อความในแต่ละหัวข้อนั้น ๆ โดยให้กลุ่มเนื้อหาในหัวข้อเหล่านั้น และข้อความที่จะถามจะต้องเป็นข้อความที่ถามเกี่ยวกับความรู้สึก หรือความเชื่อของผู้ตอบ ซึ่งลิเคอร์ต์ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างแบบสอบถามไว้ดังนี้

1. ข้อความควรเขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อหรือความตั้งใจ ที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ใช่ข้อเท็จจริง
2. ข้อความที่บรรจุลงในสเกล จะต้องประกอบด้วยข้อความที่เป็นไปในทางบวกและข้อความในทางลบคละกันไป
3. ข้อความแต่ละข้อความ จะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน

จำนวนข้อที่สร้างขึ้นครั้งแรกมีประมาณ 20-25 ข้อความ ในแต่ละหัวข้อเรื่องที่จะวัด เมื่อได้ข้อความเพียงพอแล้ว ก็บรรจุลงในสเกล โดยให้มีข้อเลือก 5 ข้อเลือกดังกล่าวแล้ว

ขั้นที่ 3 ใช้แบบทดสอบกับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะพื้นฐานคล้าย ๆ กับกลุ่มที่เราศึกษา จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสนับสนุนข้อความ และคัดเลือกข้อความ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อความ

จากข้อมูลการวัดเจตคติ ผู้วิจัยจึงใช้การวัดเจตคติโดยวิธีมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบวัดเจตคติของลิเคอร์ต์ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง และการสร้างง่าย รวมทั้งมีเกณฑ์การให้คะแนนที่แน่นอน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกการสร้างแบบวัดของลิเคอร์ต์ซึ่งมีหลักในการสร้างแบบสอบถามไว้ดังนี้ 1) ข้อความควรเขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อหรือความตั้งใจ 2) ข้อความที่บรรจุลงในสเกล จะต้องประกอบด้วยข้อความที่เป็นไปในทางบวกและข้อความในทางลบคละกันไป 3) ข้อความแต่ละข้อความ จะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน

5. การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน

นิทานเป็นศิลปะของการเล่าเรื่อง และแต่งเรื่องที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งตกทอดสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต โดยการเล่าสู่กันฟังก่อนที่จะมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน แต่เดิมการเล่านิทานถือว่าเป็นความพยายามของมนุษย์ในการพุดจาติดต่อบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้มีประสบการณ์ตรงเพื่อถ่ายทอดไปยังผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันก็มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟัง มีการใช้ประสบการณ์และจินตนาการเสริมเพิ่มเข้าไปในเรื่องเล่า ทำให้เรื่องราวผิดเพี้ยนพิสดารจนห่างไกลจากเรื่องที่เป็นจริง และกลายเป็นนิทานไปในที่สุด

นิทานเกิดจากการผสมผสานจุดประสงค์ของผู้เล่า เรื่องจริง จินตนาการ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ปรัชญาการณทางธรรมชาติ และสิ่งอื่น ๆ หลายสิ่งหลายอย่าง

เข้าด้วยกัน กลายเป็นเรื่องเล่าแพร่หลายในหมู่มนุษย์ ถ้าเรื่องนั้นแพร่หลายในหมู่มนุษย์ ชาวบ้านทางภาคเหนือ ก็เรียกว่านิทานชาวเหนือ แพร่หลายในหมู่มนุษย์ ชาวบ้านทางภาคใต้ ก็จะเรียกว่า นิทานชาวใต้ จึงกล่าวได้ว่านิทานมีต้นกำเนิดหรือแพร่หลายในหมู่มนุษย์ใด ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมของหมู่มนุษย์นั้น หรือชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น

ปัจจุบันนิทานเป็นตัวแทนของเรื่องประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนวนิยาย เรื่องสั้น บทความเกร็ดความรู้ และประสบการณ์ ข้อที่น่าสังเกตก็คือ นิทานเป็นงานเขียนที่มีลักษณะลีลาแบบกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา ซึ่งผู้เล่าอาจสอดแทรกอารมณ์และความคิดเห็นลงไปด้วย (ประคอง นิมมานเหมินทร์. 2531 : 38) นิทานยังได้ชื่อว่าเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ ขนบธรรมเนียม บทประพันธ์ วรรณคดี สุภาษิต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญแห่งชีวิตและจิตใจ (อุทัย สินธุสาร. 2519 : 2512-2513)

นิทานเป็นสิ่งที่ใช้สอนเด็กมาตั้งแต่อดีต และในปัจจุบันได้นำนิทานมาเข้าสู่ห้องเรียนในลักษณะการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กประถมศึกษา ซึ่งเห็นได้จากงานค้นคว้าวิจัย เช่น ไฟท์เทลสันและโกลด์สไตน์ (Feitelson & Goldstein. 1986 : 339 -356) ได้กล่าวว่า นิทานเป็นกิจกรรมที่สำคัญ ซึ่งช่วยพัฒนาภาษามากกว่ากิจกรรมอื่น เพราะนิทานช่วยให้เด็กฟังภาษาที่หลากหลายแตกต่างกัน ใช้ประโยคที่ซับซ้อนมากกว่าในการพูดสื่อสาร นอกจากนี้นิทานได้ชื่อว่าเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ ขนบธรรมเนียม วรรณคดี วัฒนธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญแห่งชีวิตและจิตใจ (อุทัย สินธุสาร. 2519 : 12 -13)

5.1 ความหมายของนิทาน

ความหมายของนิทาน สามารถอธิบายได้หลายประการ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้ สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542 : 3) ได้ให้ความหมายของคำว่า “นิทาน” หมายถึง เรื่องราวที่แต่งขึ้นหรือผูกขึ้นเพื่อนำมาเล่าหรือถ่ายทอดสู่เด็กด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เฉพาะเจาะจงเพื่อเด็กซึ่งอาจรวมถึงนิทานทั่วไป นิทานพื้นบ้าน นิทานสมัยใหม่ ที่นำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข เสริมแต่ง เพื่อให้เหมาะสมกับการนำมาใช้สำหรับเด็กด้วย

ฮัค, เฮปเลอร์ และฮิคแมน (Huck, Hepler & Hickman. 1987 : 254) ได้ให้คำนิยามของคำว่า นิทาน คือ รูปแบบทั้งหมดเรื่องที่บรรยาย เขียนหรือ พูด ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับตลอดปี

แปลก สนธิรักษ์ (2506 : 166) ได้อธิบายคำว่า นิทาน ว่าเป็นศัพท์ภาษาบาลี และว่าเหตุการณ์เล่าเรื่อง นิยาย และมีคำศัพท์นิทานถก แปลว่า การเล่าเรื่อง

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2542 : 7) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดกันมา โดยใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอดซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าใครเป็นเจ้าของเรื่องนั้น ๆ

อุทัย สันธุสาร (2519 : 2512 - 2513) กล่าวถึงความหมายของนิทานว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เกิดจากปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ในแต่ละสังคมผูกเรื่องขึ้นมาเป็นนิทานเล่าสู่กันฟังนานแล้ว

กิ่งแก้ว อัครถาวร (2519 : 8) ยังได้กล่าวถึงความหมายของนิทาน โดยเน้นลักษณะของนิทานว่า หมายถึง เรื่องเล่าทั่วไป มิได้ตั้งใจแสดงประวัติความเป็นมาอะไร จุดใหญ่เพื่อความสนุกสนาน บางครั้งสอดแทรกคติเพื่อสอนใจไว้ด้วย

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 14) กล่าวถึงความหมายของนิทานว่า นิทานเป็นเรื่องที่สามารถเล่าได้ มีพล็อตเรื่อง มีจินตนาการ มีการเคลื่อนไหว มีสีสัน

พัชรี วาศวิท (2537 : 59-60) ได้กล่าวว่า นิทาน คือเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้สนุกสนาน ตื่นเต้น ชวนติดตาม และเต็มไปด้วยจินตนาการที่จะช่วยแต่งแต้มสีสันและชีวิตชีวา ให้กับโลกของเด็กอย่างแท้จริง นิทานอาจเป็นเรื่องที่อิงความจริง หรือเป็นเรื่องราวที่เล่าจากจินตนาการของผู้เล่าเอง เนื้อเรื่องย่อมแล้วแต่จุดมุ่งหมายของผู้เล่าว่า ต้องการให้ผู้ฟังรับอะไรจากการเล่านั่นเอง

เกริก ยूनพันธ์ (2539 : 18) และ สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542 : 49) ได้กล่าวว่า นิทาน คือเรื่องราวที่สร้างขึ้นมามีไว้สำหรับให้มีความรู้สึก หรือผ่อนคลาย เพื่อนำมาเล่า หรือถ่ายทอดสู่เด็กด้วยเทคนิควิธีการต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์เฉพาะเจาะจงเพื่อเด็ก ซึ่งอาจรวมถึงนิทานทั่วไป นิทานพื้นบ้าน นิทานสมัยใหม่ ที่นำมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข เสริมแต่ง เพื่อให้เหมาะสมกับการนำมาใช้กับเด็ก

ปัจจุบันนิทานมีความหมายกว้างขวางมาก โดยใช้แทนงานเขียนหรือการเล่าเรื่องที่มีลักษณะลีลาแบบเป็นกันเองทำนองการเล่าด้วยวาจา ทั้งที่เป็นเรื่องสั้น ประสพการณ์ นวนิยาย เกร็ดความรู้ และอื่น ๆ เช่น นิทานทองอิน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีลักษณะเป็นนวนิยายและเรื่องสั้น นิทานโบราณคดี พระนิพนธ์ของ สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีลักษณะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ส่วนนิทานชาวไร่ของ นาวาเอกสวัสดี จันทน์มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าจากประสพการณ์ (ประคอง นิมมานเหมินทร์. 2531 : 58) นอกจากนั้นยังรวมถึงเรื่องที่แปลก พิสดาร เหลือเชื่อ เรื่องโกหก อีกด้วย

ความหมายของนิทานโดยทั่วไป สรุปได้ว่า

1. เป็นเรื่องที่ผูกขึ้น เพื่อเล่าสู่กันฟัง
2. เป็นเรื่องเล่าที่ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด หรือเขียนทำนองการเล่าด้วยปากเปล่า
3. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเองทำนองการเล่าด้วยวาจา
4. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิงใจและมีสิ่งสอนใจเป็นจุดประสงค์รอง

5.2 ประเภทของนิทาน

การกำหนดประเภทต่าง ๆ ของนิทาน มีวิธีกำหนดที่แตกต่างกัน ที่นิยมกันมากคือ การแบ่งนิทาน ออกเป็นประเภทตามรูปแบบของนิทาน ซึ่งมี 5 ประเภท (การพี ศรีประยูร. 2542 : 31 ; อ้างอิงจาก จิระประภา บุญนิคย์. 2525 : 15 – 16 และวรรณิ ศิริสุนทร. 2527 : 13 - 19) คือ

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk tales) เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ (Talking – beast tales) มีตัวละครเป็นสัตว์พูดจาโต้ตอบกัน บางครั้งสัตว์ก็พูดจาโต้ตอบกับคนด้วย เช่น เรื่อง The Three Little Pigs (ให้หมโนคติในเรื่อง การสร้างที่อยู่อาศัยว่าควรจะสร้างบ้านของตนให้มั่นคงแข็งแรง เพื่อให้ความอบอุ่นและความปลอดภัยแก่ผู้อาศัย) The Little Red Hen (แม่ไก่สีแดง) Puss in Boots (แม่เจ้าปัญญา) เป็นเรื่องของแมวฉลาดที่สามารถใช้สติปัญญาช่วยนายของตนให้รอดพ้นจากความยากลำบาก และได้แต่งงานกับเจ้าหญิงแสนสวย ปลาบู่ทอง ลูกเสือกกับลูกวัว

1.2 นิทานไม่รู้จบ (Cumulative tales) เป็นนิทานเรื่องธรรมดาพื้น ๆ แต่เนื้อเรื่องมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และซ้ำ ๆ กัน เช่น เรื่อง ตากับยาย ลูกไก่ตื่นตูม The old Woman and Her Pig (หญิงชรา กับเจ้าหมูน้อย) Chicken Little ; This is the House That Jack Built ; The Pancake ; I Know an old Lady Who Swallowed a Fly (ยายแก่กลืนแมลงวัน) Old Macdonald’s Farm

1.3 นิทานตลกขบขัน(The drolls หรือ Humorous tales) เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นทำนองไร้สาระหรือโง่เขลา และแปลกประหลาด ชวนให้เห็นเป็นเรื่องตลกขบขัน บางครั้งก็เป็นการใช้ปฏิกิริยาไหวพริบ เช่น เรื่อง How the Peasant Helped His Horse เป็นเรื่องของรัสเซีย Who am I? เป็นเรื่องของเปอร์เซีย ชายขี้ลืม หัวล้านนอกครู ศรีธนญไชย

1.4 นิทานอธิบายเหตุผล (Pourquoi stories หรือ Tales that tell why) คำว่า “Pourquoi” หรือ “Why” แปลว่า “ทำไม” ส่วนใหญ่เป็นนิทานพื้นบ้านชนิดมีเนื้อเรื่องที่ อธิบายหรือตอบคำถามของเด็ก ๆ ว่า “ทำไม...” ส่วนใหญ่อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในชาติต่าง ๆ บางครั้งก็เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ทำไมกระต่ายจึงหางสั้น เสือทำไมจึงมีลาย น้าทะเลทำไมจึงเค็ม นกกาทำไมจึงเป็นสีดำ มดตะนอยทำไมจึงมีพิษที่ก้น ทำไมกากับนกยูงจึงเป็นศัตรูกัน ทำไมภูเขาล้อมจึงไม่มีพิษ Why the Sun and the Moon Live in the Sky ; How Summer Came to Canada

1.5 นิทานปรัมปรา หรือ เทพนิยาย (Fairy tales) บางครั้งเรียกว่า นิทานเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา (Tales magic) ลักษณะของนิทานชนิดนี้ที่เห็นเด่นชัดคือ เรื่องมักยาว ซับซ้อน ตัวละคร

จะมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือเป็นผู้วิเศษสามารถทำสิ่งที่มนุษย์ทั่วไปทำไม่ได้ เป็นนิทานพื้นบ้านชนิดที่ครองใจเด็กมาเป็นเวลาช้านาน และจะเป็นหัวใจของนิทานพื้นบ้านที่ว่าได้ มักจะนิยมขึ้นต้นว่า “กาลครั้งนั้นมาแล้วมี...” หรือ “ในกาลครั้งหนึ่ง...” นิทานของกริมม์หลายเรื่องมีลักษณะเป็นเทพนิยาย เช่น The Elves and the Shoemaker (เป็นเรื่องของเตวดาตัวเล็ก ๆ ที่แอบเข้ามาทำงานช่วยเหลือชายชราช่างทำรองเท้าที่ยากจนแต่เป็นคนดี จนกระทั่งช่างทำรองเท้านั้นมีฐานะร่ำรวย) Hansel and Gretel นิทานของชาร์ลส์ เพอร์รอลท์ (Charles Perrault) เช่น เรื่อง Cinderella เป็นเทพนิยายที่เก่าแก่ เทพนิยายของไทยได้แก่ เรื่อง สังข์ทอง พระรถเมรี โสนน้อยเรือนงาม เรื่องที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศได้แก่ เจ้าหญิงนิทรา หนูน้อยหมวกแดง เป็นต้น

1.6 นิทานท้องถิ่น (Legend) เป็นนิทานที่มีเรื่องราวสั้นกว่านิทานปรัมปรา เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียม มักเชื่อว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง มีบุคคลจริง มีสถานที่จริง กำหนดแน่นอนกว่านิทานปรัมปรา

5. นิทานสอนคติธรรม (Fables) เป็นเรื่องสั้น ๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ มีโครงเรื่องง่าย ๆ ใช้บทเรียนที่สอนใจเป็นข้อสรุป นิทานคติธรรมของต่างประเทศที่รู้จักกันดี ได้แก่ นิทานอีสป (Aesop's Fables) ผู้เขียน คือ อีสป (Aesop) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นทาสชาวกรีก มีชีวิตอยู่ระหว่าง 620 – 560 ปีก่อนคริสตกาล เนื่องจากเขาถูกจำกัดเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จึงพยายามหาทางออกด้วยการแสดงความคิดเห็นและเสียดสีประชดประชันการเมืองในสมัยนั้นออกมาในรูปของนิทานสอนคติธรรม โดยให้ตัวละครเป็นสัตว์ต่างๆ อีสปเขียนนิทานเหล่านี้ออกมาเป็นภาษากรีก ต่อมาเมื่อมีผู้นำไปแปลเป็นภาษาละตินเมื่อประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 1-3 ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนในโรงเรียนของยุโรปสมัยกลาง ต่อจากนั้นได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และภาษาอื่น ๆ อีกมากมายหลายภาษา Aesop's Fables เป็นหนังสือเล่มหนึ่งในบรรดาหนังสือรุ่นแรกที่จัดพิมพ์โดยวิลเลียม แคซตัน (William Caxton) ในอังกฤษเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1484 หนังสืออีสปปรกรณา จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ศึกษาธิการพิมพ์ในปี พ.ศ. 2434 นับได้ว่าเป็นหนังสือเด็กที่เก่าแก่ที่สุดเล่มหนึ่งของไทย ตัวอย่างนิทานอีสป ได้แก่ หมาป่ากับลูกแกะ ราชสีห์กับหนู สุนัขจิ้งจอกกับนกกระสา และสุนัขในรางหญ้า นิทานประเภทนี้จะรวมนิทานเทียบสุภาษิตและนิทานชาดกไว้ด้วย

3. เทพปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมของมนุษย์ มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ รูปลักษณะของเทพเจ้าเหมือนมนุษย์ทั่วไป แต่เป็นมนุษย์ที่เป็นอมตะ คือ เป็นผู้ที่ไม่ตาย และมีพลังอำนาจทางเวทมนต์คาถา และอิทธิปาฏิหาริย์ เทพเจ้าในเทพปกรณัมของกรีกและโรมันมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น เทพเจ้ากรีก ชื่อ ซีอุส (Zeus) โรมันเรียกว่า พลูโต (Pluto) เป็นต้น

จะสังเกตได้ว่าชื่อของเทพเจ้าโรมันเป็นที่ยอมรับและรู้จักกันแพร่หลายกว่าชื่อของเทพเจ้ากรีก หนังสือที่เกี่ยวกับเทพปกรณัมของกรีกและโรมันที่รู้จักกันดี ได้แก่ เทวดาฝรั่ง กรีก-โรมันฉบับคัดแปลงมีหลายสำนวน ได้แก่ The Heroes (ค.ศ. 1954) โดย Charles Kingsley, The Child's Homer (ค.ศ. 1925, 1962) โดย Padraic Colum เป็นต้น

4. มหาकाพย์และนิทานวีรบุรุษ (Epic and hero tale) เป็นนิทานที่มีลักษณะคล้ายกับเทพปกรณัม ต่างกันแต่ว่าตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญ ฝ่าฝืนอุปสรรคและประสบความสำเร็จในที่สุด สันนิษฐานว่าวีรบุรุษเหล่านี้ น่าจะไม่ใช่เรื่องราวของบุคคลซึ่งมีตัวจริงในประวัติศาสตร์ น่าจะเป็นเรื่องราวที่มีเค้าเงื่อนมาจากพิธีกรรม ส่วนวีรบุรุษบางคนที่มีตัวจริงนั้น เรื่องราวของเขาน่าจะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สนุกสนานน่าสนใจ ขอยกตัวอย่างวีรบุรุษสำคัญ ๆ บางคน ได้แก่ Odysseus หรือ Ulysses ของกรีก King Arthur และ Robin Hood ของอังกฤษ Gilgamesh ของพวกบาบิโลน Cid ของสเปน และ Roland ของฝรั่งเศส เป็นต้น

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (Animal stories) นิทานสมัยเก่าที่มีตัวละครเป็นสัตว์เราจะพบมากในบทกลอนกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน และนิทานสอนคติธรรม แต่ในปัจจุบันนี้มีผู้แต่งนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละครเป็นสัตว์ โดยแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ สัตว์ที่มีบทบาทการกระทำอย่างคน สัตว์ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์แต่พูดได้อย่างคน และสัตว์ที่มีความเป็นอยู่และความนึกคิดตามธรรมชาติของสัตว์ เรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำคัญสำหรับเด็กเล็กที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์หรือที่มีตัวละครเป็นสัตว์ มีทั้งที่แต่งเป็นเรื่อง ๆ ไป และแต่งออกมาเป็นหนังสือชุด ตัวเอกส่วนใหญ่มีบทบาทที่ค่อนข้างซุกซน แต่เด็ก ๆ ชอบมาก และส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นหนังสือภาพ เช่น The Ugly Duckling ลูกเป็ดขี้เหร่ เขียนโดย อันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เซน ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 และยังเป็นที่ยังชื่นชอบของเด็ก ๆ ในปัจจุบันนี้ด้วย เป็นเรื่องของลูกเป็ดขี้เหร่ที่เติบโตกลายเป็นหงส์หนุ่มที่สวยงาม ตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กของไทยมีเรื่อง ลอมเลี้ยวซ้าย (พ.ศ. 2522) เขียนโดย สุเทพ จิตรชื่น วาดภาพโดย ปรีดา ปัญญาจันทร์ กระจ่างน้อยหนึ่แม่ เขียนโดย สมบูรณ์ ศิงฆมานันท์ วาดภาพโดย เกริก ยูยพันธ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกหนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (Animal stories) นิทานสมัยเก่าที่มีตัวละครเป็นสัตว์เราจะพบมากในบทกลอนกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน และนิทานสอนคติธรรม แต่ในปัจจุบันนี้มีผู้แต่งนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละครเป็นสัตว์ โดยแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ สัตว์ที่มีบทบาทการกระทำอย่างคน สัตว์ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์แต่พูดได้อย่างคน และสัตว์ที่มีความเป็นอยู่และความนึกคิดตามธรรมชาติของสัตว์ เรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำคัญสำหรับเด็กเล็กที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์หรือที่มีตัวละครเป็นสัตว์ มีทั้งที่แต่งเป็น

เรื่อง ๆ ไป และแต่งออกมาเป็นหนังสือชุด ตัวเอกส่วนใหญ่มีบทบาทที่ค่อนข้างชุกชจน แต่เด็ก ๆ ชอบมาก และส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นหนังสือภาพ เช่น The Ugly Duckling ลูกเป็ดขี้เหร่ เขียนโดย อันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เซน ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19

5.3 ความสำคัญของนิทาน

นิทานมีความสำคัญตั้งแต่บรรพกาล ผู้ใหญ่และเด็กสร้างความสัมพันธ์โดยใช้นิทานเป็นสื่อ ครูสามารถใช้นิทานในการพัฒนาภาษาและพฤติกรรมของเด็ก มีผู้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของนิทานในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

วิเชียร เกษประทุม (2542 : 9 - 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานว่า นิทานให้การศึกษ และเสริมสร้างจินตนาการ ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน พร้อมกับช่วยสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว นอกจากนี้ยังให้ข้อคิด คติเตือนใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตหลาย ๆ ด้าน ส่วน สุนันทา จินดา (2529 : 26) และฉวีวรรณ กิณาวงศ์ (2533 : 101 - 102) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า นิทานมีคุณค่า ประโยชน์ มากมาย ในระดับประถมศึกษา คือ

1. ใช้นิทานนำเข้าสู่บทเรียน กระตุ้นให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้
2. ใช้เสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด จินตนาการ ที่สวยงามให้แก่เด็ก
3. ใช้นิทานสอนและฝึกทักษะทางภาษา คือ ฝึกการอ่าน ฟัง พูด และเขียน
4. ช่วยชดเชยประสบการณ์ทางภาษาแก่เด็กในชนบทให้เท่าเทียมกับเด็กในเมือง
5. เป็นกิจกรรมที่สร้างอารมณ์และสามัคคีธรรมในหมู่เด็ก ให้มีคุณธรรม ศีลธรรม

นอกจากนี้ ประนอม สุรัสวดี (2545 : 38 - 39) และ เกริก ยूनพันธ์ (2539 : 14 - 19) ได้กล่าวว่า นิทานมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งนิทานกับเด็กประถมเป็นสิ่งที่เข้ากันได้เป็นอย่างดี เป็นธรรมชาติ เด็กชอบฟังนิทาน ดังนั้น การนำนิทานไปใช้เป็นส่วนประกอบในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี วาสวิท (2537 : 60 -66) และสมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542 : 47 - 62) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานที่มีต่อเด็กโดยสรุปไว้ ดังนี้ว่า

1. เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในการชักจูงให้ผู้เรียนคล้อยตาม เป็นตัวกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และแสดงออกที่พึงปรารถนาของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้เรียน
2. เป็นสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด การสังเกต โดยเด็กจะได้ฝึกการฟังจากการที่เด็กมีความสนใจ และตั้งใจฟัง เด็กสามารถจดจำชื่อลักษณะตัวละคร ความต่อเนื่องของเรื่องราวได้ ได้รู้จักคำศัพท์ใหม่ ๆ

สมศักดิ์ ปรีบูรณ์ (2542 : 11-20) ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของนิทานมีมากมาย ในที่นี้จะอธิบายประโยชน์และความสำคัญของนิทานต่อเด็ก เพียง 3 ประการคือ

1. ประโยชน์และความสำคัญของนิทานโดยทั่วไป

ประโยชน์และความสำคัญของนิทานขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการเล่านิทาน ประเภทของนิทาน และสาระของเนื้อหาของนิทานที่เลือกใช้ ซึ่งพอจะสรุปประโยชน์ของค่านิทานโดยทั่วไปได้ดังนี้

1.1 นิทานช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้กับเด็กดังนี้

1.1.1 พัฒนาการทางกาย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเด็กจะเลียนแบบการปฏิบัติตัวตามตัวละครเอกหรือสาระที่ได้จากนิทาน เพราะเด็กอยากเป็นคนกล้า คนเก่ง มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก ตามตัวละครหรือเนื้อเรื่องในนิทานนั้น ๆ เช่น นิทานที่ผูกเรื่องให้ตัวละครอ่อนแอ แต่เมื่อรับประทานผักแล้วร่างกายแข็งแรง เป็นนิทานที่ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการรับประทานผักหรือนิทานที่ผูกเรื่องให้ตัวละครเอกที่เป็นลูกหมีปวดฟันเพราะไม่แปรงฟันอาจทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการรักษาฟัน เนื้อหาสาระของนิทานจึงเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการทางกายของเด็กเป็นอย่างดี

1.1.2 พัฒนาการทางอารมณ์ ในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะเกิดความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีอารมณ์สงบเยือกเย็น ช่วงความสนใจยาวนานขึ้น มีสมาธิ มีจิตใจจดจ่อต่อเนื้อหาในนิทาน พร้อมทั้งจะสร้างจินตนาการของตนเอง เป็นผลทำให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก เป็นตัวของตัวเอง เกิดความมั่นใจ รวมทั้งได้เพิ่มเติมสิ่งที่ตนเองขาดไป ทำให้เกิดผลดีทางอารมณ์

1.1.3 พัฒนาการทางสังคม รูปแบบของการเล่านิทานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟัง ซึ่งจะแสดงออกมาทางน้ำเสียง ลิลาท่าทางที่เป็นกันเอง เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวที่สนุกสนาน ผสมผสานกับความรู้ ศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคม ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มีความพร้อมในการคบค้าสมาคมกับบุคคลอื่น ๆ รู้จักการรวมกลุ่ม เกิดความสนิทสนมระหว่างผู้ฟังด้วยกันเอง และระหว่างผู้ฟังกับผู้เล่า รู้จักการรอคอย รู้มารยาทในสังคมที่ควรปฏิบัติ จึงถือได้ว่านิทานช่วยสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็กได้อย่างดียิ่ง

1.1.4 พัฒนาการทางสติปัญญา นิทานเป็นสิ่งเสริมสร้างสติปัญญาได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ฟังจะต้องฝึกจับใจความสำคัญของเรื่อง มีทักษะในการใช้ภาษาโดยใช้เรื่องที่เล่าเป็นต้นแบบ รู้จักเรียบเรียงถ้อยคำในการโต้ตอบระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง เพิ่มพูนคำศัพท์ และขยายประสบการณ์ของตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.2 นิทานช่วยเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพ เมื่อผู้ฟังนิทานแล้วเกิดความประทับใจ ผู้ฟังจะนำตัวแบบที่ปรากฏในนิทานที่ตนเองประทับใจนั้น มาปรุงแต่งเสริมสร้างบุคลิกภาพของตนเอง เช่น จากการเป็นคนพูดจาไม่ไพเราะกลายมาเป็นคนที่พูดจาไพเราะ จากการเป็นผู้ที่ไม่มีเหตุผลกลายมาเป็นผู้ที่มีเหตุผล จากการเป็นคนมองโลกแง่ร้ายกลายมาเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านิทานได้สร้างตัวแบบหรือเป็นต้นแบบที่ช่วยให้ผู้ฟังเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพของตนเองให้ดีขึ้น

1.3 นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เนื้อหาในนิทานมักจะเปรียบเทียบตัวละครที่ดีและเลวให้เห็นอยู่เสมอ ๆ เมื่อเด็กได้ฟังนิทานก็จะนำไปคิดว่าตัวแบบในนิทานแบบใดที่ยอมรับของสังคม เด็กก็จะนำตัวแบบที่สังคมยอมรับนั้นมาปฏิบัติซึ่งเป็นการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กคนนั้น ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้อีกด้วย

1.4 นิทานช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า นิทานเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ ขนบธรรมเนียม เป็นสื่อในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นนิทานอาจให้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ต่างไปจากสังคมที่ผู้ฟังอาศัยอยู่ ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ในเรื่องที่ตนไม่เคยรู้มาก่อน เช่น จากการฟังนิทาน เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับหิมะ ทั้ง ๆ ที่เด็กไม่เคยเห็นหิมะมาก่อนเลย จึงถือได้ว่านิทานสามารถสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของเด็กให้กว้างยิ่งขึ้น

1.5 นิทานช่วยเสริมสร้างความสนใจ และเร้าความสนใจ โดยธรรมชาติเด็กจะชอบฟังนิทาน เพราะเนื้อเรื่องในนิทานจะมีความเคลื่อนไหวที่ตรงประเด็น น่าไว้น่าสนใจ ดังนั้นเมื่อเล่านิทานให้เด็กฟัง เด็กจะฟังอย่างสนใจ ทำให้ผู้เล่าสามารถใช้นิทานชักจูงความสนใจของเด็กให้ไปตามจุดประสงค์ของผู้เล่าได้

1.6 นิทานช่วยเปลี่ยนบรรยากาศและสร้างสมาธิ หรือนิทานช่วยเสริมสร้างบรรยากาศ ขณะที่เด็กเคร่งเครียดกับกิจกรรมบางอย่างทำให้เกิดความอ่อนล้า การเล่านิทานจะช่วยเปลี่ยนบรรยากาศ ทำให้เด็กกระฉับกระเฉง ว่องไว และสามารถใช้นิทานในการสร้างสมาธิให้กับเด็กได้อีกด้วย

1.7 นิทานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน พระครูวิจิตรธรรมโกศล (2537 : 8-9) กล่าวว่า นิทานก็คือนิยายหรือเรื่องที่น่ามาเล่าสู่กันฟังในโอกาสต่าง ๆ เป็นสื่อนำไปสู่ความสนใจ ความเข้าใจ ช่วยเหลือเรื่องเล่าที่เก๋ไก๋เป็นรูปธรรมขึ้น และคนไม่มีใครปฏิเสธว่านิทานไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตเพราะนิทานเป็นสื่อการสอนอันแสนวิเศษของครู

2. ประโยชน์และความสำคัญของนิทานที่มีต่อเด็ก

นิทานมีประโยชน์และความสำคัญต่อเด็กอย่างยิ่ง นอกจากนิทานจะช่วยชักจูงให้เด็กเกิดความเข้าใจ เกิดความซาบซึ้งในพฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝังแล้ว นิทานยังเป็นสื่อการเรียนการสอน

ที่สำคัญอย่างหนึ่ง จากการสำรวจความสนใจพบว่า เด็กระดับประถมศึกษาชอบอ่านนิทานมากที่สุด เนื้อหาในนิทานนอกจากจะทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินแล้ว ยังสอดแทรกคุณธรรมหลากหลาย ซึ่งมีบทบาทในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ เจตคติ และพฤติกรรมให้กับเด็กอีกด้วย (กิ่งแก้ว อัดถาวร. 2519 : 35) ยิ่งกว่านั้นนิทานยังสามารถช่วยกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก ทำให้เกิดความมานะพยายามในการทำงาน มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ (สุขสมร ประพัฒน์ทอง. 2521 : 31-36) ตลอดจนช่วยส่งเสริมความคิดจินตนาการ อันนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ จึงมีผู้นำนิทานมาเป็นเครื่องมือในการสอนจริยศึกษา การศึกษา และสังคมวิทยา (เฉลิม มากนวล. 2518 : 100-101) และวิชาอื่น ๆ อีกหลายวิชา ทั้งนี้เพราะนิทานมีประโยชน์และความสำคัญกับเด็กในด้านต่าง ๆ ดังอธิบายพอสังเขปได้ดังนี้

2.1 ประโยชน์และความสำคัญด้านการปรับตัว เมื่อเด็กก้าวเข้าสู่สังคมนอกบ้าน เด็กจะพบความแปลกใหม่ที่ไมคุ้นเคยและคาดไม่ถึง แต่สัญชาตญาณของความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง อยากรผจญภัย ทำให้เด็กตัดสินใจก้าวเข้าสู่สังคมภายนอกบ้านมากขึ้น จิตใจของเด็กจะสับสน ลังเลใจ เพราะเด็กต้องการความเป็นอิสระ แต่ในขณะเดียวกันเด็กก็ต้องการความอบอุ่นและคำแนะนำที่เหมาะสมด้วย การให้คำแนะนำแก่เด็กโดยตรงจะขัดขวางความเป็นอิสระในการปรับตัวของเด็ก นิทานจึงเป็นทางออกของครูและผู้ปกครอง ที่จะทำให้เด็กเห็นแนวทางในการปรับตัวที่พึงพอใจ และเหมาะสมกับความต้องการของเด็กเป็นอย่างดี

2.2 ประโยชน์และความสำคัญด้านการคลายจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง หมายถึงการมองโลกโดยใช้ความคิดของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น และคิดว่าตนเองถูกต้องอยู่เสมอ ซึ่งพฤติกรรมของเด็กที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางที่พบเห็นได้โดยทั่วไป เช่น การคุยโอ้อวดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง การกระทำตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ การแสดงฤทธิ์เพื่อเอาชนะ ฯลฯ พฤติกรรมเหล่านี้ของเด็กควรได้รับการแก้ไขอย่างละมุนละม่อม และการเล่านิทานสามารถคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กได้เพราะประสบการณ์จากการฟังนิทานที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กในแต่ละช่วงอายุ

2.3 ประโยชน์และความสำคัญด้านการรวมกลุ่มของเด็ก ธรรมชาติของเด็กต้องการมีเพื่อน เด็กจึงนิยมเล่นกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเด็กแต่ละคนต้องพยายามปรับตัวเข้าหากันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ โดยใช้กลุ่มเป็นศูนย์กลาง ถ้าการปรับตัวล้มเหลวเด็กจะถูกกีดกันให้ออกจากกลุ่ม จนกระทั่งบางครั้งถึงกับทะเลาะกันได้ นิทานจะช่วยให้เด็กในกลุ่มรวมตัวกันง่ายขึ้น เพราะนิทานมุ่งสร้างภาพจินตนาการที่เป็นตัวแบบที่เด็กสนใจร่วมกัน

2.4 ประโยชน์และความสำคัญด้านจริยธรรมของเด็ก เนื่องจากเด็กขาดประสบการณ์ขาดความรู้ในการพิจารณาว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว เด็กจึงต้องอาศัยการอบรมชี้แนะจากผู้ใหญ่ การอบรม

ตั้งสอนของผู้ใหญ่ บางครั้งก็จะเหมือนกับการบ่นซึ่งน่าเบื่อสำหรับเด็ก ทำให้เด็กต่อต้าน การใช้นิทานในการอบรมสั่งสอนจะทำให้เด็กชื่นชอบ เพราะเด็กจะจินตนาการตามและเห็นพ้องกับสิ่งที่ผู้ใหญ่อบรมสั่งสอนอย่างเต็มใจด้วยตนเอง

3. ประโยชน์และความสำคัญของนิทานที่มีต่อพัฒนาการตามวัยของเด็ก

วัยเด็กเป็นวัยที่ต้องการอิสระ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก และใช้ความคิดอย่างเสรีร่วมกับเพื่อน ๆ เป็นวิธีการสำคัญที่สนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก นิทานเป็นเครื่องมือในการแสดงออกของเด็ก เพราะนิทานช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ทำให้เด็กมีความสามารถในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดอันหลากหลายของนิทาน ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการคิดควบคู่ไปกับการพัฒนาการทางภาษา

กิจกรรมการสอนให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการขยายประสบการณ์ในการเรียนรู้ของเด็ก ก่อให้เกิดพัฒนาการอันเหมาะสมกับวัย อันได้แก่

3.1 พัฒนาการทางกาย (Physical development) พัฒนาการทางกายของเด็กจะเห็นได้ชัดเจนจากความสามารถในการกลืนเนื้อใหญ่และกลืนเนื้อเล็ก นิทานจะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางกายของเด็ก ด้วยการให้เด็กได้มีโอกาสฝึกการใช้กล้ามเนื้อต่าง ๆ ของร่างกาย

3.2 พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม (Emotion and social development) เมื่อเด็กเริ่มก้าวออกจากครอบครัวมาสู่โลกภายนอก ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลที่เด็กไม่คุ้นเคย เด็กจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นเด็กจึงต้องการการเรียนรู้วิถีปฏิบัติตนเพื่อให้สังคมยอมรับ นอกจากนี้เด็กยังสามารถเรียนรู้เจตคติและค่านิยมของสังคม เรียนรู้บทบาททางเพศ และมีพัฒนาการตามวัยจากการเล่นที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้อื่น นิทานเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และสังคมของเด็ก อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ เจตคติ ค่านิยม การปรับตัว การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต

3.3 พัฒนาการทางสติปัญญา (Mental development) พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการรับรู้ การเรียนรู้ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ นิทานมีผลต่อการพัฒนาการตามวัย ด้านสติปัญญาของเด็ก ทั้งนี้เพราะนิทานเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสที่ตอบสนองลักษณะเฉพาะตัว เนื้อหาในนิทานจำนวนมากที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตแต่สามารถพูดและมีความรู้สึกได้อย่างมนุษย์ นิทานที่อธิบายเหตุและผลของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรม และนิทานที่กล่าวถึงปรากฏการณ์สองอย่างที่เกิดขึ้นพร้อมกัน และมีผลซึ่งกันและกัน นิทานเหล่านี้เปิดโลกแห่งจินตนาการของเด็กให้กว้างไกล ทำให้เด็กคุ้นเคยกับการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาและท่าทาง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ มีเหตุผล

สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า และสามารถจัดลำดับเหตุการณ์ก่อนและหลัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลดีแก่เด็กอย่างยิ่ง

3.4 พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral development) พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความคิดความเข้าใจและการกระทำในเรื่องจริยธรรม ศีลธรรม จรรยาที่พึงปฏิบัติในสังคมสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอน ซึ่งทำได้สองวิธีคือ วิธีการบอกกล่าวให้เด็กรับทราบเรื่องราวของผู้อื่น ที่ทำความดี ละเว้นความชั่ว อีกวิธีหนึ่ง คือ การจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับคุณธรรม และค่านิยมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วให้รางวัลแก่เด็กเกิดความพอใจ (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540 : 23) นิทานเป็นเครื่องมือส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กที่ดียิ่งวิธีหนึ่ง เนื่องจากตัวละครในนิทาน โดยเฉพาะตัวละครเอก มักจะเป็นตัวแบบของความเป็นคนดี คนเก่ง และต้องการทำความดี ซึ่งเป็นตัวแบบที่เด็กสามารถเลียนแบบได้ง่าย

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533 : 125 - 126) ได้กล่าวว่านิทานนั้นมีอิทธิพลต่อเด็กมาก ซึ่งมีคุณค่าดังนี้

1. ช่วยชดเชยและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการ
2. ฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บความเรื่องที่ฟังได้ตามสมควรแก่วัย
3. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก
4. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบนิทาน และความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทานก่อนที่จะอ่านได้อย่างเข้าใจ
5. ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
6. ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ ได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือซักถามเกี่ยวกับนิทาน

นอกจากนี้ นิทานยังเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างดี เราสามารถนำนิทานมาอ่านเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนได้หลาย ๆ ประการดังนี้ (สรรัชต์ ศรีสุข. 2530 : 26)

1. เป็นการลดความตึงเครียดที่จัดความเบื่อหน่ายของนักเรียนในขณะที่เรียน
2. เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน หรือเตรียมความพร้อมเด็ก
3. เป็นการเปลี่ยนเจตคติหรือความเชื่อที่ผิด ๆ บางประการ
4. ใช้สอนจริยธรรมแก่เด็ก เช่น ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความกตัญญู เป็นต้น
5. ใช้สอนวิชาเรียงความ เช่น ให้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนเองชอบ เป็นต้น
6. ใช้สอนหรือฝึกทักษะทางภาษา เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เป็นต้น
7. เป็นการฝึกทักษะทางการอ่าน ช่วยให้เกิดรักการอ่าน

8. ฝึกให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก เช่น การแสดงท่าทางประกอบตามเรื่องราวที่กำหนดให้

9. เป็นการสร้างความสนิทสนม และความเข้าใจในตัวครูให้เกิดขึ้นกับเด็ก

10. ช่วยพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับเด็ก

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่านิทานมีประโยชน์และความสำคัญสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก นิทานยังใช้ฝึกทักษะด้านการอ่าน และทำให้มีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านมากขึ้น

5.4 ลักษณะนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

ในการเลือกนิทานให้เด็กนั้น ครูจะต้องรู้จักเลือกนิทานให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก เพราะเด็กในแต่ละวัยให้ความสนใจ และความต้องการที่แตกต่างกัน มีนักการศึกษาได้เสนอแนะไว้ดังนี้

พัชรี วาศวิท (2537 : 63) และสุภัทสร วัชรคุปต์ (2543 : 37) ได้ให้แนวการเลือกนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เป็นนิทานเนื้อเรื่องสั้น เป็นเรื่องง่าย ๆ ใจความสมบูรณ์ โดยปกติจะมีความยาวประมาณ 15 – 20 นาที มีการดำเนินเรื่องได้อย่างรวดเร็ว เน้นเหตุการณ์เดียว ให้เด็กพอคาดคะเนเชื่อได้บ้าง อาจสอดแทรกเกร็ดที่ชวนให้เด็กสงสัยว่าอะไรเกิดขึ้นต่อไป เพื่อให้เรื่องมีรสชาติตื่นเต้น

2. เป็นเรื่องที่เด็กมีความสนใจอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตเด็ก ๆ ครอบครัวย สัตว์ หรือเรื่องที่เด็กจินตนาการตามได้

3. เป็นนิทานที่มีบทสนทนา มาก ๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องราวที่เป็นความเรียงได้ดีพอ และภาษาที่ใช้ต้องสละสลวย ไม่ควรใช้คำศัพท์แสลง (Slang) ควรใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ มีการกล่าวซ้ำ คำสัมผัสซึ่งจะช่วยให้เด็กจดจำเรื่องได้ง่ายและรวดเร็ว

4. เป็นเรื่องที่มีตัวละครน้อย ซึ่งประกอบด้วยตัวละครเอก และตัวประกอบ และชื่อของตัวละครเป็นชื่อง่าย ๆ โดยตัวละครควรเน้นให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละครแต่ละตัว เพื่อเด็กจะได้เข้าใจความหมายได้

5. เนื้อเรื่องถึงจุดจบได้ง่ายและน่าพึงพอใจ เมื่อเด็กฟังนิทานจบเด็กควรมีความสุขหรือถ้ามีความทุกข์ก็ต้องมีคติสอนใจไว้ด้วย ซึ่งเนื้อเรื่องควรสอดแทรกคติธรรมสอนใจ และส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม

ดังนั้นการนำนิทานมาให้เด็กฟัง ควรมีการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็ก เป็นเรื่องสั้น ๆ เข้าใจง่าย จุดจบของเรื่องไม่สลับซับซ้อน โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กและที่สำคัญควรเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก

5.5 หลักเกณฑ์ในการเลือกนิทาน

วรรณิ ศิริสุนทร (2527 : 133-134) กล่าวถึง การพิจารณาเลือกเรื่องนิทานนั้นควรเลือกรื่องที่ตามความสนใจของเด็กในระดับอายุต่าง ๆ กันไป ดังต่อไปนี้

ระหว่างอายุ 4-6 ปี เด็กจะมีความสนใจตนเองน้อยลง และหันมาสนใจกับสิ่งภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์ขัน รักสนุก ชอบฟังนิทานต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ชอบคำพูดซ้ำ ๆ

ระหว่างอายุ 6-7 ปี เด็กจะสนใจเรื่องเกี่ยวกับนางฟ้า เทวดา เรื่องลึกลับ ธรรมชาติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคน ชอบเรื่องที่เป็นจริง ชอบดูภาพประกอบสวย ๆ

ระหว่างอายุ 7-8 ปี ยังคงชอบนิยายปรัมปรา นางฟ้า เทวดาอยู่แต่เริ่มสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงแล้ว มีความสนใจเด็กอื่น ๆ ชอบเรื่องที่มีแง่ชวนสงสัย ชอบคิดอย่างสั้น ๆ เด็กผู้ชายชอบการผจญภัย เด็กผู้หญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับตุ๊กตา

ระหว่างอายุ 9 ปี เด็กหญิงยังคงสนใจเรื่องนางฟ้า แต่เด็กชายหันไปสนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง วิทยาศาสตร์ ความคิดคำนึงมากขึ้น

ระหว่างอายุ 10 ปี เด็กสนใจเรื่องเกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ สนใจเรื่องทางประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ และเรื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษ

ระหว่างอายุ 11 ปี เด็กชอบการผจญภัยลึกลับ สนใจวิทยาศาสตร์มากขึ้น ส่วนเด็กหญิงสนใจเรื่องบ้าน สัตว์เลี้ยง ธรรมชาติ เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ บางคนก็ชอบผจญภัยเหมือนกัน

ระหว่างอายุ 12 ปี เด็กชายชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องที่จบลงอย่างขมวดปมให้คิดชอบเรื่องผจญภัย ประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ ส่วนเด็กหญิงยังสนใจชีวิตในบ้าน และเริ่มสนใจเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้น

เกริก ยूनพันธ์ (2539 : 58-60) นิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยต่าง ๆ สามารถแบ่งได้ตามความต้องการและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ขวบ

เด็กวัยนี้สนใจนิทานที่มีเรื่องสั้น ๆ หรือนิทานที่กล่าวถึงถ้อยคำเป็นคำ ๆ พร้อมภาพประกอบที่มีสีสัน เด็กวัยนี้มีพัฒนาการสามารถใช้มือคว้าจับสิ่งของได้เป็นเบื้องต้น ดังนั้นเริ่มแรกจึงควรมีของเล่นที่ทำจากผ้า หรือพลาสติกที่ปราศจากสารพิษให้เขาจับเล่น นอกจากนิทานที่

มีคำพูดเป็นคำ ๆ แล้ว เด็กในวัยนี้เพลงกล่อมเด็กถือว่ามีความสำคัญต่อเขามาก และภาพที่มีสีสันสดใน ควรนำมาให้เด็กได้ดูเป็นครั้งคราว

2. เด็กวัยระหว่าง 2 ถึง 4 ปี

เด็กวัยนี้จะสนใจคำพูดที่มีถ้อยคำคล้องจองชอบซักถามเพราะความใคร่รู้ใคร่เห็นและชอบให้พี่เลี้ยงหรือพ่อแม่ร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจองให้เขาฟังหรือส่วนใหญ่จะเป็นเพลงกล่อมเด็กและตัวของเขา ก็จะนั่งฟังจนมันใจ และในที่สุดเขาจะร้องตามหรือเล่นกับตุ๊กตาของเขา เด็กจะจำคำลงท้ายของแต่ละประโยคของคำคล้องจองโดยออกเสียงตามหรือเปล่งเสียงตามด้วยเป็นคำ ๆ นิทานเรื่องยาวกะตา นิทานสำหรับเด็กวัยนี้ก่อนนอนก็มีความสำคัญมาก นิทานที่ใช้เล่าจะเป็นเรื่องเดิมซ้ำอีกของทุก ๆ คืน และคืนละหลาย ๆ ครั้งในเรื่องเดียวกัน โดยเนื้อหาจะต้องคงเดิมเพียงแต่เพิ่มรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เรื่องสนุกตามสถานการณ์แต่ละวันเท่านั้น

3. เด็กอายุระหว่าง 4-6 ปี

เด็กวัยนี้จะให้ความสนใจเกี่ยวกับตัวเองน้อยลง และหันมาสนใจสิ่งทีแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของเขามากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กในวัยนี้ยังเป็นระยะสั้น ๆ เท่านั้น คำกล่อมที่มีคำคล้องจองและนิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็ก ๆ จะชอบมากด้วย นอกจากนี้เด็กวัยนี้ยังจะชอบนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกของเรื่องเป็นสัตว์พูดได้ เช่น หมาป่าพูดคุยกับหนูน้อยหมวกแดง เป็นต้น

4. เด็กอายุระหว่าง 6-8 ปี

เด็กในวัยนี้จะชอบนิทานที่ตื่นเต้นผจญภัยเรื่องลึกลับเร้าความสนใจ หรือ เรื่องราวที่เกิดจากการจินตนาการที่เกินเลยความเป็นจริง โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเวทคา นางฟ้า พ่อมด และแม่มด เรื่องราวของการใช้ความคิด ปริศนาคำทายอะไรเอ่ยที่ใช้ความคิดง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และรวมถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความจริง ตัวอย่างของนิทานต่าง ๆ ที่เด็กในวัยนี้ชื่นชอบ ได้แก่ เงือกน้อย เจ้าชายกบ ซินเดอเรลลา เจ้าหญิงนิทรา นิทานสุภามิต หนูน้อยหมวกแดง แจ็คผู้ฆ่ายักษ์ หมู 3 ตัว สโนไวท์ นิทานอีสป นิทานชาดกและนิทานปัญญาตันตระ เป็นต้น

5. เด็กอายุระหว่าง 8-10 ปี

เด็กในวัยนี้เริ่มสนใจสิ่งแวดลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น และเริ่มสนใจการอ่านมากขึ้นด้วย เด็ก ๆ จะชอบอ่านนิยายสั้น ๆ และนิทานทุกประเภท เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ เด็กจะอ่านทั้งหนังสือของไทยและหนังสือแปลจากต่างประเทศ หนังสือประเภทต่างๆ ที่เด็กวัยนี้อ่าน ได้แก่ เรื่องชีวิตประวัติของวีรบุรุษ หนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือคณิตศาสตร์อย่างง่าย นิยายข้ามัน เป็นต้น

6. เด็กอายุระหว่าง10-12 ปี

เด็กในวัยนี้เริ่มสนใจเรื่องราวที่มีระบบการคิดและการสร้างสรรค์ที่ซับซ้อนมากขึ้น การอ่านของเด็กเริ่มอ่านออกแตกฉาน และคล่องมากแล้วเรื่องที่พวกเขาสนใจกว้างมากขึ้นพร้อมทั้งพวกเขาเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับอนาคตของเขาแล้วด้วยความคิดเพื่อฝัน อยากรู้อยากเห็นอย่างตัวอย่างที่ดี หรืออยากเป็นเหมือนบุคคลที่มีชื่อเสียงที่พวกเขาชื่นชอบ เด็กในวัยนี้อ่านหนังสือหลากหลายเช่น นิยาย นิทาน สารคดี นิตยสาร หนังสือประวัติศาสตร์ หนังสือวิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

นิทานแต่ละเรื่องจะมีคุณค่าและความเหมาะสมที่แตกต่างกันสำหรับเด็กแต่ละวัย วัยของเด็กจึงเป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมของนิทานแต่ละเรื่อง เพราะวัยจะมีความสัมพันธ์กับความสนใจ การรับรู้และประสบการณ์ของเด็ก ในเรื่องวัยของเด็กนี้ รัญจวน อินทรกำแหง (2517 : 58-60) วิไล เวียงวีระ (2526 : 71) และสุพัตรา ชุมเกตุ (2524 : 11-18) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัย และความสนใจของเด็กในวัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการเลือกนิทานสำหรับเด็ก ดังนี้

1. นิทานสำหรับเด็กวัย 2-4 ขวบ เด็กในวัยนี้มักสนใจตนเองและเด็กวัยเดียวกัน มีพฤติกรรมเลียนแบบคำพูดเป็นคำ ๆ ชอบกิจกรรมการร้องเพลง การเห่กล่อม คำคล้องจอง สนใจสัตว์เลี้ยงโดยเฉพาะสัตว์ที่คุ้นเคย ชอบดูหรือฟังเรื่องที่ใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่ จากความสนใจดังกล่าว สามารถนำมาเป็นเกณฑ์การเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้คือ นิทานควรมีฉากเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น ครอบครัวยุ้ย พ่อแม่ พี่น้อง สัตว์เลี้ยงในบ้าน ลักษณะของนิทานควรมีคำพูดที่คล้องจองกัน มีเสียงพูดต่างกัน เนื้อเรื่องควรเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่พูดได้ การผจญภัยของสัตว์ นิทานประเภทมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย ที่ผู้ฟังหรือเด็กสามารถแยกแยะพฤติกรรมของตัวละครได้ง่าย และชัดเจน

2. นิทานสำหรับเด็กวัย 4-6 ขวบ เด็กวัยนี้สนใจตนเองและเด็กวัยเดียวกันรวมทั้งสนใจสภาพแวดล้อมรอบตนเองที่ห่างไกลออกไปจากเดิม ชอบกิจกรรมคำพูดคล้องจองสั้น ๆ ชอบเรื่องตลกขำขัน และสนใจธรรมชาติ จากความสนใจดังกล่าวสามารถนำมาเป็นเกณฑ์การเลือกนิทานที่เหมาะสมคือ นิทานควรมีฉากเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีตัวละครน้อย ถ้อยคำในนิทานคล้องจองกัน ตัวละครเอกในนิทานไม่ควรถูกลงโทษ คนหรือสัตว์ตัวเล็กจะต้องชนะตัวใหญ่ เนื้อเรื่องต้องแสดงถึงความยุติธรรม และจบเรื่องด้วยความสุข ประเภทนิทานที่เด็กวัยนี้ชอบมักเป็นนิทานสัตว์ เทพนิยาย นิทานมหัศจรรย์ และนิทานตลกที่สามารถแยกแยะพฤติกรรมของตัวละครได้ง่ายและชัดเจน

3. นิทานสำหรับเด็กวัย 7-11 ขวบ เด็กวัยนี้มีความสนใจทำกิจกรรมที่เป็นเรื่องราวมากขึ้น สนใจการผจญภัย วิทยาศาสตร์ เรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในถิ่นของตนเองหรือในประเทศอื่น นอกจากนั้นยังอยากรู้อยากเห็น อยากค้นพบ สนใจชีวิตในบ้าน และชอบการผจญภัย จากความสนใจดังกล่าว สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ในการเลือกนิทานที่เหมาะสมคือ นิทานควรมีฉากเพื่อผันจินตนาการ ลักษณะของนิทานจะบ่งบอกถึงประวัติความเป็นไปความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ หรืออธิบายเหตุผลว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เด็กวัยนี้จะชอบเรื่องการผจญภัย ลักษณะเนื้อหาของนิทานที่เกี่ยวข้องกับการได้รับรางวัล หรือคำชมเชย เช่น ทำดียอมได้ดี ตัวละครเอกประสบความสำเร็จในตอนจบของเรื่อง และชอบนิทานทุกประเภทที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำซากจำเจ

4. นิทานสำหรับเด็กวัย 11- 15 ขวบ เด็กวัยนี้มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความสนใจแบบอย่างพฤติกรรม ความสำเร็จ วิธีการแก้ปัญหา บุชาวีรบุรุษ วีรสตรี สนใจอาชีพ การผจญภัย ความสวยงาม การแก้ปัญหาชีวิตของตนเอง ความสนใจดังกล่าวสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้คือ นิทานควรมีฉากที่จินตนาการถึงความเด่นดังของวีรบุรุษ วีรสตรี สนใจอาชีพ การผจญภัย ความสวยงาม การแก้ปัญหาชีวิตของตนเอง ความสนใจดังกล่าวสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ได้ คือ นิทานควรมีฉากที่จินตนาการถึงความเด่นดังของวีรบุรุษ วีรสตรี บุคคลสำคัญชีวิตประวัติของคนเด่นดังที่ช่วยแก้ปัญหาวิกฤตในสังคม ลักษณะของเนื้อเรื่องมักจะเป็นเรื่องของความรัก การเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรัก หม่อมคณะ เรื่องปลุกใจให้กระทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เรื่องลึกลับ เรื่องแสดงความมีน้ำใจและความกล้าหาญ เด็กวัยนี้ชอบนิทานทุกประเภทที่อิงความเป็นจริงมากขึ้น

ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 64-65) กล่าวว่า ผู้เล่านิทานควรทราบถึงพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ ตามความต้องการของแต่ละวัย ในวัยประถมศึกษาปีที่ 5-6 พัฒนาการทางกาย ร่างกายของเด็กจะเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว เช่น มือ เท้า เจริญเต็มที่ อวัยวะทุกส่วนทำงานประสานกันดีมาก เด็กหญิงจะเจริญเติบโตเร็วกว่าชายประมาณ 1-2 ปี ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เพราะการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยแตกหนุ่มสาวไม่พร้อมกัน ทำให้เกิดการแบ่งเพศ แบ่งหมู่มากขึ้น มีกำลังเพิ่มขึ้น มีความปรารถนาจะทำกิจกรรม มีความว่องไว และตื่นตัวอยู่เสมอ มีความทรงตัวดี ฝึกทักษะในกีฬาได้ดี

พัฒนาการทางอารมณ์ เด็กวัยนี้มีความหงุดหงิด กังวองใจ เกรงเครียด โกรธง่าย ใจน้อย ตื่นเต้นง่าย ชอบฝันกลางวัน สาเหตุเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เด็กวัยนี้ต้องการได้เล่นกีฬาที่ช่วยให้พัฒนาทักษะส่วนบุคคล ความรู้สึกเห็นแก่ตัวจะลดลง ทำอะไรมีเหตุผล และกฎเกณฑ์เข้าใจประสบการณ์อ้อมได้มากขึ้น ปรับปรุงแก้ไขตนเองได้มากขึ้น มีความรู้สึกไวต่อเจตคติที่ผู้อื่นมีต่อเขา จะรู้สึกไม่สบายอย่างมากถ้าถูกวิจารณ์หรือเปรียบเทียบกับเด็กอื่น ความกลัวในวัยเด็ก เช่น

กลัวสัตว์จะลดลง แต่ยังคงกลัวปรากฏการณ์ตามธรรมชาติอยู่ก็มี เด็กผู้หญิงจะแสดงความกลัวในเรื่องดังกล่าวมากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กวัยนี้กังวลใจเรื่องสุขภาพ และความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัวมากที่สุด กลัวคะแนนสอบ การสอบตก และเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของตัวเอง

พัฒนาการทางสังคม ชอบอยู่เป็นกลุ่ม เล่นเป็นกลุ่ม ทั้งสองเพศแยกกันเล่น แยกกันทำกิจกรรม กิจกรรมมีหลักเกณฑ์มากขึ้น มีความรักกลุ่ม และรักเพื่อนร่วมชั้น ต้องการให้กลุ่มยอมรับ เริ่มหัดที่จะเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจเอง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัว ชอบอิสระ มักเชื่อความคิดของตัวเอง เริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมใกล้ตัวได้ดี รวมทั้งสามารถเปรียบเทียบการประพฤติปฏิบัติของบุคคลได้อย่างเด่นชัด รู้จักวินิจัย และมีความรู้สึกนึกคิดในเรื่องความรับผิดชอบ และการอาสางานมากขึ้น เริ่มมีความเข้าใจ และสังเกตความขัดแย้งในฐานะความเป็นอยู่ การแต่งกาย และเข้าใจความเท่าเทียมในเรื่องฐานะ มีแนวโน้มที่จะสนใจเพื่อนฝูงมากขึ้น ในบางขณะเริ่มรู้จักคบเพื่อน และเริ่มสะสมสิ่งของต่าง ๆ อย่างมีระเบียบ เด็กที่ไม่มีเพื่อนเลยจะไม่สามารถทำตัวให้เข้ากับกลุ่มได้ เพราะขาดการยอมรับจากกลุ่มเด็กที่ได้รับการยอมรับทางสังคมจะเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องขึ้น มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้ดีขึ้น

พัฒนาการทางสติปัญญา เซวาน์ปัญญาของเด็กวัยนี้เห็นได้จากความสามารถในการใช้เหตุผล เข้าใจความหมายของคำพูดได้ถูกต้อง สามารถให้คำจำกัดความแก่คำที่เป็นนามธรรมได้ เนื่องจากระบบประสาทเจริญพัฒนาเต็มที่ และทำงานติดต่อประสานกันดีขึ้น ความสามารถทางสมองจึงเพิ่มขึ้น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่ม มีสมาธินานขึ้น มีความสนใจสนการเล่นทายปัญหา รู้จักคิดเอง รักการอ่าน พัฒนาการทางปัญญาเป็นผลจากการที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองและมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น ความเปลี่ยนแปลงทางระบบความคิดมีมากขึ้นตามวัย ภายในขอบเขตของพันธุกรรมที่ได้รับมา เซวาน์ปัญญาพัฒนาจากการที่ได้ใช้สมองบ่อย ๆ การศึกษามีอิทธิพลต่อความงอกงามทางปัญญา เด็กในวัยนี้จะสามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น ถ้าผิดพลาดจะกระวนกระวายใจ และจะทำตัวให้เข้ากับสังคมได้มากขึ้น

ความสนใจและความต้องการพินิจนิทาน เด็กวัยนี้อ่านหนังสือคล่อง เป็นระบบที่มีความสนใจในการอ่านอย่างแท้จริง เด็กหญิงและเด็กชายแยกกันอ่านหนังสือตามความสนใจของตน เด็กผู้หญิงชอบเรื่องกระจุกกระจิม นิทานนิยายชีวิตครอบครัว สัตว์เลี้ยง เรื่องของธรรมชาติ เด็กผู้ชายชอบกีฬา การผจญภัย เรื่องส่งเสริมความเป็นพระเอก และเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น เรื่องสารคดีที่ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มบูชาวีรบุรุษวีรสตรี ฉะนั้นเรื่องที่เกี่ยวข้องประวัติบุคคลสำคัญต่าง ๆ เด็กวัยนี้จะชอบอ่านมาก เด็กจะเริ่มเพื่อฟันถึงความคิดในอาชีพ ในอนาคตบ้างเป็นครั้งคราว และเริ่มต้องการแบบอย่างความประพฤติจากบุคคลตัวอย่าง ต้องการ

แบบอย่างในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ฉะนั้นสิ่งที่หาได้ง่ายอาจได้จากนิทาน เรื่องสั้น เรื่องการผจญภัยแก้ต่าง ๆ ต้องการจะแสดงความรู้สึกนึกคิดทำนองการวิจารณ์ตัวละคร และเรื่องราวที่อ่านต้องการความเพลิดเพลินจากการอ่าน การใช้เวลาว่างในการประดิษฐ์สิ่งของง่าย ๆ สนใจในการอ่านหนังสือหลายรสหลายประเภท คล้ายกับว่าต้องการที่จะสำรวจ และให้ได้มาในสิ่งที่ตนสนใจ เริ่มเรียนวรรณคดีได้ดีขึ้นต้องการหนังสือที่ช่วยให้ความคิดในการทำกิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์ หรือใช้กำลังเคลื่อนไหว โดยที่ผู้ใหญ่ไม่บังคับ ต้องการความรัก ความอบอุ่น และการยกย่องชมเชยจากผู้ใหญ่ ต้องการได้รับการรับรองความสามารถ และการได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (สมาคม เศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525 : 197)

นอกจากนั้นเด็กในวัยนี้ยังชอบเรื่องตื่นเต้น ลึกลับพิศวง ความกล้าหาญ ความมีน้ำใจ นักกีฬา การกีฬา นิทานสัตว์ต่าง ๆ และการ์ตูน ตัวอย่างหนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ เช่น อัครินแห่งกษัตริย์อาเซอร์ พลายจ๋าปา มิตรภาพในธรรมชาติ แก้วจอมแก่น เล่าเรื่องเมืองญี่ปุ่น ประวัติบุคคลสำคัญของโลก หนังสือเกี่ยวกับวรรณคดี เช่น พระอภัยมณี สามก๊ก รามเกียรติ์ (คุรุสภา) หนังสือเรื่งมรย์ที่ให้แนวคิดต่าง ๆ ในการผจญภัย แสดงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เช่น เจ้าชู้กานต์ (สุวรรณี สุคนธา) นิทานชาวบ้าน หนังสือประเภทเรื่องสั้น และบทความจากนิตยสารต่าง ๆ เช่น ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ สตรีสาร กุลสตรี ฯลฯ

ผู้วิจัยได้การเลือกนิทานให้ตรงกับความสนใจตามวัยของเด็ก จึงเป็นเกณฑ์ที่สำคัญ เพื่อให้เด็กสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยและความสนใจของเด็กแต่ละวัย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อายุ 11 – 12 ปี เด็กชอบและสนใจเรื่องสัตว์เลื้อย ชนชาติ และการผจญภัย จึงได้เลือกเรื่อง ลูกเป็ดขี้เหร่ (The ugly duckling) เขียนโดย ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน ซึ่งเป็นนักเล่านิทานบันลือโลก เขาเขียนมีมากถึง 150 กว่าเรื่อง และมีผู้นำไปแปลเป็นภาษาต่าง ๆ เกือบทั่วโลก แอนเดอร์สัน ได้เขียนนิยายขึ้นมาจากการท่องเที่ยวไปในต่างแดน ผูกเรื่องจากคิชาบ้าน ประเพณีนิยม นิทานสำหรับเด็ก และบ่อยครั้งที่เรื่องราวหรือตัวเอกของเรื่อง เทพนิยายของ “แอนเดอร์สัน” ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างมากนั้นก็คือ เรื่องลูกเป็ดขี้เหร่ นอกจากนี้เรื่องนี้ยังแฝงไว้ด้วยคำสอนเรื่องการเจียมตัว อดทนในความลำบากแล้วจะได้ผลดีตอบแทนในภายหลัง ในเรื่อง “ลูกเป็ดขี้เหร่”

5.6 รูปแบบการเล่านิทาน

การเล่านิทานถ้าจะเล่าโดยการอ่านหรือการเล่าปากเปล่า โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการเลย จะทำให้ความสนใจของเด็กลดลง ฉะนั้น ครูจึงมีทั้งรูปแบบและวิธีการที่จะช่วยให้บรรยากาศของการฟังนิทานน่าสนใจยิ่งขึ้น พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525 : 37) ได้เสนอแนะถึงรูปแบบของการเล่าให้น่าสนใจ

1. การเล่าโดยไม่ใช้อุปกรณ์ใด ๆ เลย แต่ใช้เสียงประกอบการเล่าให้น่าสนใจ
2. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบขณะที่เล่า
3. การเล่าโดยแสดงท่าทางประกอบตามตัวละครในเรื่อง
4. การเล่าโดยแสดงหุ่นประกอบการเล่า โดยใช้หุ่นตัวละครตามเนื้อเรื่องที่เล่า อาจจะ
เป็นหุ่นนิ้วมือ หุ่นกระบอก หุ่นเงา เป็นต้น

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533 : 131 - 132) วิไล เวียงวีระ (2526 : 70 - 71) ได้เสนอแนะถึง
รูปแบบของการเล่านิทาน ดังนี้

1. การอ่านจากหนังสือนิทาน
2. การใส่หน้ากาก หรือแสดงตัวละครในเรื่อง โดยคาดไว้บนศีรษะคนเดียว อาจแสดงได้
หลาย ๆ บท โดยเปลี่ยนหน้ากาก และเปลี่ยนเสียงไปตามตัวละครนั้น ๆ
3. การเล่าโดยใช้เสียงประกอบ ผู้เล่าจะใช้เสียงเพลง หรือเสียงดนตรีประกอบจะช่วยให้
เรื่องสนุกสนานหรือน่าตื่นเต้นขึ้น
4. การเล่าโดยใช้นิทานที่ครูอาจจะสร้างขึ้นหรือซื้อมา
5. การเล่าโดยการฉายสไลด์ประกอบ
6. การเล่านิทานโดยการเล่นนิ้วมือ ใช้สำหรับนิทานเรื่องสั้น ๆ หรือกลอนสั้น ๆ โดย
เด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรม

7. การเล่านิทานประเภทหุ่นต่าง ๆ เช่น หุ่นมือหุ่นเชิด หุ่นชัก ฯลฯ
- เกริก ยุ้นพันธ์ (2539 : 37) ได้เสนอรูปแบบของการเล่านิทาน ไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า
2. การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป
3. การเล่านิทานใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ

ดังนั้นในการเล่านิทานแต่ละครั้งของครู ควรคำนึงถึงรูปแบบและวิธีการอยู่เสมอ เพื่อให้
การเล่านิทานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการเล่านิทานโดยการ
ใช้ภาพประกอบขณะที่เล่า การเล่านิทานมืออยู่หลายรูปแบบและวิธีการ (ลัดดา นิลละมณี. 2527 :
248) เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนเกิดความคิดและจินตนาการอย่างเต็มที่
ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทานตลอดจนการสร้างบรรยากาศในขณะที่เล่านิทานไว้ดังนี้

1. การเริ่มต้นเล่า ครูควรมีวิธีการที่จะดึงดูดใจเด็กด้วยวิธีต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้
เพลง การใช้ปริศนาคำทาย การใช้รูปภาพ เป็นต้น
2. ขณะที่เล่าควรให้เด็กมีอิสระทั้งในด้านร่างกายและความรู้สึก
3. ผู้เล่าควรมีอารมณ์ร่วม ตามเนื้อเรื่องที่เล่า

4. ครูควรมีการใช้น้ำเสียงในการเล่าตามตัวละคร หรือเหตุการณ์นั้น ๆ ในขณะที่เล่า
5. ควรใช้ภาพหรือท่าทางประกอบในขณะที่เล่า
6. ควรลำดับเรื่องราวให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนจนเกินไป
7. ควรให้ความสนใจกับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง
8. ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก
9. ไม่เน้นการสั่งสอนมากเกินไปจนเด็กขาดความสนุกสนาน

วิธีการเล่านิทานดังกล่าวช่วยให้เด็กเกิดความสุขสบายใจ มีความรู้สึกที่เป็นอิสระทั้งทางร่างกายและจิตใจและเกิดทัศนคติที่ดี นอกจากนี้การเล่านิทานไม่ควรซ้ำซาก และจำเจควรพยายามแสวงหาวิธีต่าง ๆ ในการเล่านิทานให้น่าสนใจ เพื่อช่วยให้การเล่านิทาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ลิโว และริทซ์ (Livo & Riet. 1986 : 384) กล่าวถึงการเล่านิทานว่า “ผู้เล่าและผู้ฟังต่างมีประสบการณ์ร่วมกันในการเล่านิทาน และแสดงออกในทางสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์จากการฟังนิทานเกิดจากความสามารถซึ่งไม่ใช่เพียงการได้เห็นเท่านั้น แต่เป็นการเฝ้าดูอย่างพินิจพิจารณาไม่ใช่เพียงการได้รับเท่านั้น แต่เป็นการฟังอย่างตั้งใจ ไม่ใช่การเลียนแบบแต่เป็นการคิดสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และไม่ใช่เพียงการสังเกต แต่เป็นการได้มีประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ในทันทีทันใด” ดังนั้น การเล่านิทานจะช่วยจูงใจให้เด็กสนใจที่จะดูฟัง และคิดแต่งต่อเชื่อมโยงเรื่องราว ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิด ที่จะถ่ายทอดเป็นภาพตามจินตนาการให้กับเด็ก ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 38 - 39) ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทานได้ข้อหนึ่งว่า การให้ผู้ฟังได้ใช้ความคิดหรือจินตนาการ ในการเล่าเรื่องที่ค้างไว้แล้วให้เด็กแต่งต่อตามจินตนาการ หรือเล่าเรื่องจบแล้วให้ช่วยกันคิดตั้งชื่อเรื่อง จัดว่าเป็นวิธีการเล่านิทานที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วิธีการเล่านิทานเพื่อให้เด็กได้เกิดความสุข สนุกสนาน และได้ประโยชน์จากการฟังนิทานสามารถนำข้อคิดจากนิทานไปปรับใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้นั้นครูควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานบ้าง ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครูกับเด็กจะทำให้การเล่านิทานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ

5.7 นิทานที่แต่งโดยฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน

แอนเดอร์สัน หรือ “ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน” (Hans Christian Andersen) นักเขียนชาวเดนมาร์ก ผู้ได้รับยกย่องเป็น “ราชาแห่งเทพนิยาย” มีผลงานเทพนิยายมากกว่า 160 เรื่อง และเป็นหนึ่งในบรรดานักประพันธ์ ที่ได้รับการแปลผลงานบ่อยครั้งที่สุดในประวัติศาสตร์วรรณกรรมความสามารถทางการประพันธ์ ได้รับการพัฒนาสูงขึ้น ภายหลังเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย แอนเดอร์สันเขียนทั้งบทกวี นวนิยาย และนิทานสำหรับเด็ก ในปี พ.ศ.2370 บทกวีชิ้นแรกของเขา พิมพ์

เผยแพร่ ในวารสารฉบับหนึ่ง ในโคเปนเฮเกน ชื่อว่า “Dying Child” พ.ศ.2396 พิมพ์นวนิยายเรื่องแรก “The Improvisatore” ปรากฏว่าประสบความสำเร็จ เป็นหนังสือขายดีไปทั่วยุโรป ซึ่งนวนิยายที่มีชื่อเสียงของเขาก็คงมี “Only a Fiddler”, “The Two Baronesses”, “To be or Not to be” และ “Lucky Peer” เป็นต้นอย่างไรก็ตาม แอนเดอร์เซนมีชื่อเสียงโด่งดัง เพราะนิทานสำหรับเด็ก ที่ท่านเขียนระหว่าง พ.ศ.2378 - 2415 มากกว่า ซึ่งนิทานสำหรับเด็กที่เขียนขึ้น 4 เรื่องแรกได้แก่ “The Tinderbox”, “The Princess and the Pea” (เจ้าหญิงกับเมล็ดถั่ว) “Little Claus and Big Claus” และ “Little Ida's Flowers” และต่อมาเขาได้เขียนนิทาน ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วยเช่น The Ugly Duckling, The Little Mermaid, The Nightingale The Snow Queen, The Swineherd, The Constant Tin Soldier, The Angel, The Bell, The Emperor's New Clothes, The Fir Tree, The Happy Family, The Little Match Girl, Little Tuk, The Old House, The Red Shoes, The Shadow, The Story of a Mother, The Swineherd, Thumbelina, The Wild Swans เป็นต้น นิทานแอนเดอร์สันของได้รับความนิยมมาก ถึงขนาดที่พระเจ้าเฟรเดอริกที่ 7 (King Friedrich VI) กษัตริย์แห่งเดนมาร์ก (Denmark) ทรงเชิญเขาไปเข้าเฝ้าในพระราชวังเป็นประจำ เพื่ออ่านนิทานเรื่องล่าสุด ถวายพระองค์และเชื้อพระวงศ์อื่นๆ ซึ่งเขามักจะใส่ชีวิตจริงของเขาลงไป ในผลงานของเขาเสมอ การเดินทางท่องเที่ยวทั่วยุโรป ช่วยเพิ่มประสบการณ์ และสร้างเสริมจินตนาการของเขาได้เป็นอย่างดี กล่าวกันว่าบ้านของตัวละครเอกในเรื่อง ราซินีหิมะ (The Snow Queen) คือบ้านเกิดของเขาเอง ในเมืองอูเดนส์ และลูกเป็ดขี้เหร่ ก็คือ ตัวเขาเอง ส่วนนิทานเรื่อง “หนูน้อยขายไม้ขีดไฟ” จะบรรยายถึงความยากจนในวัยเด็กของมารดา ความโศกเศร้า จากความผิดหวังในรัก เป็นแรงบันดาลใจให้เขาแต่งเรื่อง นกในดิงเกลและคนเลี้ยงหมู และนิทานเรื่อง Little Ida's Flowers (เด็กหญิงขายไม้ขีด) แต่งขึ้นจากเด็กหญิงวัย 4 ขวบ คนหนึ่งที่เขาได้รู้จักแอนเดอร์สัน ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2418 โดยปัจจุบัน คือ ราชอาณาจักรเดนมาร์ก และกรุงโคเปนเฮเกน ได้รับการขนานนามว่า เป็นเมืองหลวงแห่งเดนมาร์ก ห้องใต้หลังคา บนชั้นสาม ของอาคาร Vingardstraede 6 ที่แอนเดอร์สันเคยอาศัยอยู่ในกรุงโคเปนเฮเกนถูกสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ และยังมีพิพิธภัณฑ์เทพนิยายแห่งใหม่ของแอนเดอร์สันที่ City Hall Square ที่ใจกลางเมืองโคเปนเฮเกน จากนิทานที่แต่งโดยฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สันผู้วิจัยเลือกนิทานเรื่อง The Ugly Duckling ของฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สันมาใช้ในการทำวิจัยเพราะเขาได้รับการยกย่องว่าเป็นราชาแห่งเทพนิยาย และเนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งเด็กวัยนี้สนใจเรื่องสัตว์เลี้ยงและการผจญภัย

5.8 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานด้วยเทคนิคการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (วัฒนา กิจไพบูลพันธ์. 2547 : 52-54) มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียน การสอนของ

ประเทศไทย โดยมีลักษณะการพัฒนาภาษาอย่างบูรณาการจากความหมายรวมของเรื่อง ไปสู่ องค์ประกอบย่อยของภาษา และไม่เพียงแต่จะเน้นการพัฒนาทักษะทางภาษาจากการอ่านไปสู่ ทักษะทางภาษาอื่น ๆ เป็นแบบทักษะสัมพันธ์ เช่น ฟัง และเขียน แต่ยังคงเน้นกระบวนการอ่านที่ สำคัญแก่ผู้เรียนอีกด้วย โดยพยายามให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการใช้เทคนิคการอ่าน บางประการ เช่น การให้ความสนใจ การใช้ประสบการณ์เดิมและการระลึกเรื่องที่อ่านได้ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจับใจความสำคัญ ตีความ แปลความและขยายความของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งขั้นตอนการสอนแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน อย่างต่อเนื่องกันดังต่อไปนี้

1. ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจความหมายโดยรวมของเรื่อง

ในขั้นตอนนี้ ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟังอย่างมีชีวิตชีวา โดยอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องให้ นักเรียนสนใจฟัง ไม่ควรอ่านไปเรื่อย ๆ ตามหนังสือแต่ละหน้า และไม่จำเป็นต้องใช้นิ้วชี้ไล่ตาม ตัวอักษร ในขณะที่อ่านทำนองการเล่าเรื่องก็เพียงพอแล้ว คำบางคำหรือบางประโยค ครูจำเป็นต้อง แสดงท่าทางประกอบไปด้วย ถ้าภาพยังไม่สามารถสื่อความหมายได้เพียงพอ เช่นคำ หรือประโยค ที่แสดงความรู้สึก คำที่เป็นนามธรรม และอธิบายเป็นภาษาอังกฤษง่าย ๆ ครูสามารถอธิบายเป็น ภาษาไทย หรือภาษาถิ่นของนักเรียนได้ถ้าจำเป็น กระบวนการเรียนการสอนในขั้นนี้ ครูควรใช้การ สนทนากับนักเรียนเข้าช่วยในการสื่อความหมายโดยใช้คำถามง่าย ๆ และให้ดูจากภาพประกอบ เรื่องในแต่ละหน้าทุกหน้า ตั้งแต่หน้าปกจนถึงท้ายเล่ม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับเรื่อง โดย เน้นการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ผู้เรียนจะเริ่มพัฒนาความคิดรวบยอด เกี่ยวกับความหมายต่าง ๆ ของคำในเรื่องได้โดยง่ายและถูกต้อง การประเมินผล สังเกตว่านักเรียน สามารถตอบคำถามครูง่าย ๆ ได้ว่าเรื่องเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นต้น

2. นักเรียนเล่าเรื่องกลับ ลำดับเรื่อง สนทนาหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่อง อ่านออกเสียง และเล่นบทบาทสมมติ

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกการระลึกเรื่องที่อ่านได้ และเพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจความหมายใน รายละเอียดของเรื่องได้กระบวนการเรียนการสอนในขั้นนี้ ครูอาจดำเนินการสอนต่อเนื่องจากจาก ขั้นตอนที่ 1 ได้ทันที ถ้าเวลาในคาบเรียนยังมีอยู่ หรือนักเรียนยังไม่แสดงความรู้สึกลึกซึ้ง เบื่อหน่าย หรือเหนื่อยล้าเสียก่อน ครูเริ่มนำเข้าสู่บทเรียน โดยการถามคำถามง่าย ๆ ให้นักเรียนเล่าเรื่องที่ครู อ่านให้ฟังไปแล้วในขั้นตอนที่ 1 เช่น Who would like to tell the story?, How many (people) are there? What can you see in the picture? What do you think about this picture?

ครูควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้พูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านไปแล้ว ครูอาจใช้รูปภาพประกอบในแต่ละหน้าให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนเล่าเรื่อง เพื่อช่วยให้นักเรียนเล่าเรื่องได้ง่ายขึ้น

เมื่อนักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องและลำดับเรื่องได้จนจบแล้ว ครูควรย้อนกลับมาถามคำถามและสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องอีกครั้งเป็นการทบทวน เช่น Let's read the story again. Do you like (this cat)? Why? หรือเปิดหนังสือใหม่ที่ละหน้าแล้วสนทนากันเกี่ยวกับภาพในแต่ละหน้านั้น ในแต่ละหน้าที่นักเรียนกับครูสนทนากัน ครูควรอ่านออกเสียงเรื่องในหน้านั้นอีกครั้งอย่างชัดเจน และให้นักเรียนอ่านตาม ทำอย่างนี้ไปทุก ๆ หน้า เมื่อสนทนากับนักเรียนจบหน้านั้นๆ แล้ว

ข้อควรระวัง ครูไม่ควรให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามตั้งแต่ต้นจนจบ เพราะนักเรียนจะรู้สึกเบื่อหน่าย และขาดความสนใจในการอ่านทันที

เมื่อนักเรียนลองอ่านออกเสียงตามครูแล้ว ครูควรให้นักเรียนมาแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยเลือกอาสาสมัครออกมาเป็นผู้แสดงตามบทของตัวละครต่าง ๆ นักเรียนที่เหลือให้อ่านออกเสียงตามครู คล้ายกับครูเป็นผู้กำกับการแสดงและกำลังบอกบท

ในระยะแรก ๆ นักเรียนบางคนอาจไม่กล้าอาสาออกมาเล่นบทบาทสมมติ ครูควรใจเย็นและให้นักเรียนทุกคนได้ลองเล่นบทบาทสมมติเป็นตัวละครต่าง ๆ พร้อม ๆ กันเสียก่อนสักทีหนึ่ง จากนั้นจึงค่อยเรียกนักเรียนที่ค่อนข้างกล้าออกมาแสดงก่อน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนที่ไม่กล้าแสดงออกได้เกิดความคุ้นเคยกับบทที่เพื่อน ๆ ได้แสดงมาแล้ว มาช่วยให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นเมื่อถึงคราวที่ตนเองต้องออกไปแสดง

ครูต้องใช้ความอดทนในการสอนหน่วยการเรียนรู้แรก ๆ เพราะนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบนี้มาก่อน และยังไม่ชินกับการแสดงออกมากนัก

การประเมินผล สังเกตความถูกต้องจากการเล่าเรื่องย้อนกลับของนักเรียน การลำดับเรื่อง และการนำเสนอความเข้าใจเนื้อเรื่องจากการแสดงบทบาทสมมติ

3. เขียนเรื่องร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ

3.1 เพื่อฝึกการระลึกสิ่งที่อ่านได้

3.2 เพื่อให้นักเรียนรู้จักตัวอักษรที่ใช้แทนความหมายของคำต่าง ๆ ที่เคยเรียนรู้อยู่มาแล้วในขั้นตอนที่ 1 – 2

3.3 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลีลาของการเขียนตัวอักษรและความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษรนั้น

3.4 เพื่อให้นักเรียนสื่อความหมายของภาษาที่เขียนได้

3.5 เพื่อให้ นักเรียนมี โอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์และใช้จินตนาการในการสื่อความหมาย

ครูเริ่มนำเข้าสู่บทเรียน โดยการให้นักเรียนช่วยกันลำดับเรื่องที่อ่านและเล่นบทบาทสมมติมาแล้วอีกครั้ง ครูบอกกับนักเรียนว่าต่อไปนี้จะช่วยกันเขียนเรื่องที่อ่านกันมาแล้วเป็นหนังสือของนักเรียนเอง ครูใช้กระดาษแผ่นใหญ่ มีขนาดพอที่นักเรียนทั้งชั้นจะอ่านและมองเห็นได้อย่างทั่วถึง ติดไว้บนกระดานหรือบนข้างฝา จากนั้นครูจึงเริ่มให้นักเรียนตกลงกันว่า จะเริ่มเรื่องอย่างไร ใช้วิธีการตามไปเรื่อย ๆ ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ครูต้องแน่ใจว่านักเรียนต้องเขียนประโยคใดแน่ ถ้าไม่ตกลงกัน ครูอาจต้องประนีประนอมหาข้อยุติในการเขียนประโยคนั้น ๆ

ในขณะที่เขียนครูไม่ควรหันหลังให้นักเรียน ครูควรยืนเอียงชิดด้านข้างของกระดาษและเขียนเรื่อง นอกจากนี้แล้วทุกครั้งที่ยื่นคำลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ ควรออกเสียงคำนั้น ๆ ในขณะที่เขียนด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้เห็นลีลาการเขียนที่ถูกต้องและเข้าใจความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษรที่เขียนนั้นไปด้วยในตัว

เมื่อครูเขียนคำหรือประโยคหนึ่ง ๆ จบแล้ว ครูควรให้นักเรียนอ่านทวนคำ และประโยคซ้ำ ก่อนเขียนคำหรือประโยคใหม่ทุกครั้ง เมื่อเขียนเรื่องไปได้สักระยะหรือตอนหนึ่งของเรื่อง ครูควรให้นักเรียนออกมาวาดภาพประกอบตามเรื่องที่เขียนไว้ และให้นักเรียนที่เหลืออ่านออกเสียงพร้อม ๆ กัน ทวนเรื่องตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงตอนที่เขียนค้างไว้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าจะจบเรื่อง จากนั้นจึงให้นักเรียนช่วยกันอ่านทวนเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบและช่วยกันแต่งชื่อเรื่อง

ข้อสังเกต ในขณะที่ครูให้นักเรียนอ่านเรื่องที่แต่งจากกระดาษแผ่นใหญ่นั้น ครูอาจใช้ไม้ชี้ตัวอักษรตามไปด้วย และอาจชี้คำสลับที่ให้อ่านบ้าง เพื่อดูว่านักเรียนอ่านได้แน่หรือใช้การจำต่อเนื่องในประโยค

การประเมินผล สังเกตดูการบอกลำดับเรื่องของนักเรียน การอ่านออกเสียงคำและประโยคต่าง ๆ และการจัดคำในประโยคต่าง ๆ

4. ทำหนังสือเล่มใหญ่

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกอ่านออกเสียง และแสดงออกถึงความเข้าใจความหมายของคำและประโยคของเรื่องที่อ่านได้

ในขั้นนี้ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละประมาณ 4 – 5 คน สำหรับในขั้นต้น ๆ นักเรียนยังเขียนเองไม่ได้ หรือยังไม่ค่อยดีนัก ครูควรเขียนเรื่อง โดยลอกประโยคต่าง ๆ จากเรื่องที่เขียนไว้ในขั้นตอนที่ 3 ลงในกระดาษขนาดใหญ่พอที่จะใช้ทำหนังสือเล่มใหญ่เพื่อเป็นแหล่งในการเรียนรู้ของกลุ่ม และนำมาอ่านหน้าชั้นเรียนให้นักเรียนในชั้นอ่านและเห็นได้ชัดเจน

ครูควรตกลงกับนักเรียนว่า จะให้ครูเขียนหน้าใด วาดรูปที่ใด ครูจะเว้นที่ให้นักเรียนวาดภาพประกอบในแต่ละตอนของเรื่อง และให้นักเรียนวาดภาพปก ตามแต่จะตกลงกันในกลุ่มของนักเรียนเอง (หากการดำเนินกิจกรรมของชั้นตอนนี้ไม่ทันเวลา อาจใช้นอกเวลาเรียนเขียนให้ แต่ต้องหลังจากที่ได้ตกลงกับนักเรียนว่า เขาอยากให้อะไรอยู่ตรงไหน ครูจึงเว้นที่ว่างไว้ให้)

ครูควรเอาหน้ากระดาษที่เขียนแล้ว แบ่งให้นักเรียนผลัดกันอ่านในกลุ่มเสียก่อน จากนั้นจึงแบ่งงานให้นักเรียนทุกคนได้วาดภาพประกอบตามเรื่อง ครูควรลอกเรื่องเขียนไว้หลาย ๆ ชุด เพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ทำอย่างทั่วถึง เมื่อนักเรียนวาดภาพประกอบเสร็จและช่วยกันอ่านเรื่องภายในกลุ่มของตนเรียบร้อยแล้ว จึงให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุลของตนเองทั้งกลุ่มไว้ด้านหลังปก จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมผลงาน โดยเรียงหน้ากระดาษหนังสือเล่มใหญ่ของตนให้เรียบร้อย แล้วนำไปให้ครูช่วยเย็บปก และหุ้มปกด้วยกระดาษขาวเพื่อให้คงทนพอที่จะใช้ได้นาน ๆ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำหนังสือเล่มใหญ่ของตนออกมาแสดง โดยช่วยกันอ่านให้เพื่อนฟังหน้าชั้น นักเรียนจะสนุกสนานในการอ่าน ฟัง เพราะได้เห็นผลงานที่ตนได้ออกมาวาดภาพประกอบเรื่องนั้น ๆ

5. เล่นเกมและกิจกรรมเสริมทางภาษาอื่น ๆ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสดูฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาด้วยองค์ประกอบย่อยของภาษาต่าง ๆ จนเกิดความแม่นยำ สามารถอ่าน เรียบเรียงคำ ประโยค สะกดคำได้ เขียนคำและประโยคได้ รวมทั้งเข้าใจการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่เรียนมาแล้วได้

ในชั้นตอนนี้ ครูจะให้นักเรียนใช้หนังสือเล่มใหญ่ของกลุ่มเป็นแหล่งในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้า การสะกดคำ การเขียนคำ ประโยค พร้อมทั้งความหมายของคำและประโยคจากหนังสือ

เกมที่จัดให้นักเรียนเล่นจะต้องเหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียนและใช้วัสดุสิ้นเปลืองน้อยและมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการสอนทั้ง 5 ขั้นนี้ จะคำนึงถึงกระบวนการของหลักการของความแตกต่างระหว่างบุคคลในกระบวนการเรียนการสอน เช่น ระยะเวลาของการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ย่อมแตกต่างกันไปตามวัยและสติปัญญา บางคนอาจเรียนได้ช้า บางคนอาจเรียนได้เร็ว การจัดการกระบวนการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องพิจารณาความแตกต่างในการใช้เวลาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยจึงจะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ การใช้เวลาแก่ผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติทางภาษามาก ๆ ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มาก

ดิวสปีวรีและคณะ (Dewsbury et al. 1997 : 88 - 109) ได้เสนอกิจกรรมในการสอนอ่านเรื่องเล่า (Narrative text) ไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นก่อนการอ่าน (Before reading)** วัตถุประสงค์ในขั้นนี้เพื่อเตรียมพร้อมก่อนการอ่านกิจกรรมในขั้นก่อนการอ่าน โดยกระตุ้นความรู้เดิม เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทบทวนคำศัพท์เก่าและเสนอคำศัพท์ใหม่ กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่ 1) การทำนายเรื่อง 2) การดูภาพจากหนังสือนิทาน (Picture flick) 3) การระดมความคิด (Brainstorming) 4) การร่วมกันพูดถึงส่วนต่าง ๆ ในหนังสือ (Book features) 5) การสร้างฉาก (Set the scene) และ 6) การระดมความคิด (brainstorming)

2. **ขั้นระหว่างการอ่าน (During reading)** วัตถุประสงค์ในขั้นนี้เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความคิดของนักเรียนในเรื่องที่อ่าน โดยการนำเสนอส่วนที่สำคัญของเรื่อง และให้นักเรียนตระหนักถึงขั้นตอนในกระบวนการอ่าน กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่ 1) การอ่านตามลำดับขั้น (Readers' circle) เริ่มตั้งแต่ดูภาพหน้าปก ทำนายเรื่อง อ่านเรื่อง และตรวจสอบการทำนาย 2) การอ่านออกเสียง (Oral summaries) 3) การดูภาพประกอบการอ่าน (Seeing the picture) 4) การอ่านและคิด (Reading and thinking) กิจกรรมนี้ครูอ่านเรื่องสลับกับการถามคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน

3. **ขั้นหลังการอ่าน (After reading)** วัตถุประสงค์ในขั้นนี้เพื่อทราบผลสะท้อนหลังการอ่านของนักเรียน โดยการสรุป เสนอแนะและตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนในประเด็นที่สำคัญของเรื่อง กิจกรรมในขั้นนี้ได้แก่ 1) การเล่าทวนเรื่อง (Retelling) 2) แผนผังการเดินทางของตัวละคร (Mapping story) 3) การเรียงลำดับประโยค (Jumbled story) 4) การสรุปเป็นโครงสร้างเรื่องเล่า (Story grammar) 5) การเขียนเรื่องใหม่ (Change the form) 6) การทำหนังสือพิมพ์ (Newspaper report) และ 7) การเขียนจดหมาย (Literary letters) เป็นต้น

ไรท์ (Wright, 1995 : 13-23) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำหรับครูในการเตรียมการสอนนิทานสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนเล่าเรื่อง (Before the story) ครูควรเตรียมตนเองดังนี้

1.1 **ซักซ้อมและเตรียมเสียง (Rehearse and voice training)** ควรซักซ้อมเรื่องที่จะเล่าหน้ากระจก หรือลองเล่าให้เพื่อนฟัง ควรฝึกการเล่าด้วยน้ำเสียงและอารมณ์ที่หลากหลายตามตัวละครแต่ละตัวในเรื่อง

1.2 **ผ่อนคลาย (Relax)** ด้วยการสูดลมหายใจเข้าลึก ๆ และผ่อนคลายร่างกาย

1.3 **รักเรื่องที่จะเล่า (Love the story)** หากผู้เล่ารักในเรื่องที่เล่า เด็กก็จะรักเรื่องนั้นด้วย

1.4 **อุปกรณ์ประกอบการเล่า (Props)** ควรคิดหาอุปกรณ์หรือสื่อของจริงที่นำมาใช้ได้

1.5 **รู้ความสนใจของนักเรียน (Know students' interest)** ครูต้องศึกษาว่านักเรียนชอบอะไรและนำไปประยุกต์ใส่เข้าไปเพิ่มเติมในเนื้อเรื่อง

1.6 จัดเตรียมที่นั่ง (Seating arrangement) พยายามจัดที่นั่งให้นักเรียนนั่งบนพื้นหรือนั่งเป็นรูปตัวยู

1.7 ทำคำศัพท์ให้ง่ายขึ้น (Simplify the vocabulary) แปลงคำศัพท์บางคำที่ยากได้ง่ายพอที่นักเรียนจะเข้าใจได้

2. ชั้นระหว่างการเล่าเรื่อง (During the story)

2.1 ให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีการหยุดให้ซักถาม ทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อไปหรือวาดภาพฉากในเรื่อง เช่น ต้นไม้ ภูเขา แต่ระวังอย่าให้มากเกินไป เพราะจะทำให้นักเรียนลืมใจความสำคัญของเรื่อง

2.2 ใช้ภาษาร่างกายและท่าทางประกอบการเล่า สิ่งนี้ถือเป็นอรรถรสในการเล่านิทาน เช่น ใช้มือป้องที่หูขณะที่พูดว่า “He listened” พยายามเคลื่อนไหวร่างกายให้ดูสบาย ๆ อาจเคลื่อนไหวให้ช้ากว่าปกติเล็กน้อย เพื่อให้การเล่าราบรื่น

2.3 สบสายตาสื่อผู้ฟัง อย่าอ่านเรื่อง แต่ให้ใช้สายตาตามองผู้ฟังขณะเล่าเรื่องเพื่อดึงให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมตลอดเวลา

2.4 เล่าเรื่องช้า ๆ ให้ความแก่ผู้ฟังในการซึมซับภาษา

3. ชั้นหลังการเล่าเรื่อง (After the story) กิจกรรมหลังการเล่าเรื่องเป็นสิ่งสำคัญต่อการสอนโดยใช้นิทาน เพราะแสดงให้เห็นว่านิทานเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ตัวอย่างของกิจกรรมหลังการเล่าเรื่อง เช่น ให้นักเรียนเล่าเรื่องซ้ำ (Retelling) หรือการให้นักเรียนตอบคำถามประเภทถูก – ผิด เรียงรูปภาพให้ถูกตามเนื้อเรื่อง เขียนเรื่องต่อให้จบ เรียงลำดับประโยคให้ถูกต้องตามลำดับ แกะไขเรื่องที่ครูเล่าผิดให้ถูกต้อง การเขียนประโยคที่ถูกต้องตรงกับภาพ และการให้นักเรียนเขียนเรื่องนิทานของตัวเองโดยทำเป็นสมุดนิทานเล่มใหญ่ (Big book) หรือสมุดนิทานเล่มเล็ก (booklet) เป็นต้น ภาระงานที่ครูสร้างให้นักเรียนทำหลังการเล่าเรื่องที่เป็นสิ่งสำคัญ ครูควรสร้างภาระงานให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เขียน ผู้เรียนอาจไม่เข้าใจภาษาทุกคำในนิทาน แต่ต้องเข้าใจภาษาในภาระงานที่ครูมอบหมายให้ทำอย่างชัดเจน

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนของวัฒนา กิจไพบุลพันธ์ (2547 : บทคัดย่อ) เป็นหลักเพราะเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทานด้วยเทคนิคการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งมีการพัฒนาภาษาอย่างบูรณาการจากความหมายรวมของเรื่องไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา และเน้นกระบวนการอ่านโดยใช้ประสบการณ์เดิม สามารถจับใจความสำคัญ ดีความ แปลความ และขยายความของเรื่องที่อ่าน และผู้วิจัยได้ปรับเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ครูนำเข้าสู่บทเรียน 2) ครูสอนศัพท์ สำนวน ฝึกออกเสียงให้ถูกต้อง 3) ครูและนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องอย่างมีชีวิตชีวา โดยอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องให้น่าสนใจ 4) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันลำดับเหตุการณ์ของ

เรื่องที่อ่าน 5) นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม 6) นักเรียนทำหนังสือนิทานของกลุ่มของตัวเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ครูนำเข้าสู่บทเรียน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนเตรียมตัวเข้าสู่บทเรียนในการเรียนแต่ละเรื่อง ในขั้นตอนนี้ ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้รูปภาพ บัตรคำ และคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน โดยใช้ประสบการณ์เดิมของนักเรียน

ครูสอนศัพท์ จำนวน ฝึกออกเสียงให้ถูกต้อง

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์และสำนวน ครูอ่านคำศัพท์และสำนวนในแต่ละตอนและให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามครู ครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนพูดโดยครู สุ่มตัวแทนนักเรียนอ่านคำศัพท์และสำนวน

ครูและนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องอย่างมีชีวิตชีวา โดยอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจความหมายของเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ครูอ่านเนื้อเรื่องให้นักเรียนฟังอย่างมีชีวิตชีวา โดยใช้หุ่นมือเป็นตัวละครต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่อง พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบ และพูดเสียงตามตัวละครแต่ละตัวซึ่งเสียงจะแตกต่างกันตามตัวละครตัวนั้น ๆ

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่าน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้ ครูนำข้อความของแต่ละตอนมาให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเรียงลำดับเหตุการณ์ โดยครูถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ในแต่ละตอนว่ามีเนื้อเรื่องอะไรบ้าง เมื่อเรียงลำดับเหตุการณ์แล้วนักเรียนช่วยกันวาดภาพประกอบ

นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกนักเรียนให้กล้าแสดงออกโดยการแสดงบทบาทสมมติตามตัวละครแต่ละตัวในแต่ละตอนได้ เมื่อนักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องในแต่ละตอนแล้วให้แต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่ในการแสดงบทบาทสมมติของตัวละครแต่ละตัว โดยครูเป็นผู้กำกับการแสดงละครแต่ละตอน

นักเรียนทำหนังสือนิทานของกลุ่มของตัวเอง

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละประมาณ 7-8 คน นักเรียนเขียนเนื้อเรื่องของกลุ่มตัวเองใหม่โดยใช้เรื่อง The ugly duckling สมาชิกแต่ละกลุ่มคิดประโยค และรูปภาพประกอบตามเนื้อเรื่องที่เขียนขึ้นมาใหม่ของตนเอง เมื่อเสร็จแล้วระบายสีและตกแต่งให้สวยงาม และนำไปจัดรูปเล่มที่สมบูรณ์

5.9 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสอน โดยตามรูปแบบการสอนของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้ คือ

5.9.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนควรจะรู้โดยการใช้คำถาม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อถามนักเรียน เป็นการทบทวนเนื้อเรื่อง คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างไวยากรณ์ จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่จะเรียน

5.9.2 ขั้นสอน ครูเสนอบทเรียนใหม่ โดยการอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง นักเรียนอ่านตาม ครูอธิบายความหมาย คำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ต่าง ๆ จุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในเรื่องที่นักเรียนเรียนในแต่ละครั้ง

5.9.3 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการสรุปเรื่องที่เรียน

ตาราง 1 เปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน กับแบบปกติ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน	1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนครูทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนควรจะรู้โดยการใช้คำถาม หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อถามนักเรียน เป็นการทบทวนเนื้อเรื่อง คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างไวยากรณ์
2. ขั้นสอนคำศัพท์ สำนวน และประโยค อ่าน ออกเสียงให้ถูกต้อง	2. ขั้นสอนครูเสนอบทเรียนใหม่ โดยการอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง นักเรียนอ่านตาม ครูอธิบายความหมาย คำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ต่าง ๆ
3. ขั้นครูและนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องด้วยกัน โดยใช้หุ่นมือ ท่าทาง ภาพ ประกอบ และเสียงตัวละคร	3. ขั้นสรุปครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน
4. ขั้นแบ่งนักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มช่วยกันลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านตั้งแต่ต้นจบจบ โดยให้ข้อความมาเรียงและวาดภาพประกอบ	
5. นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นกลุ่ม	
6. ขั้นนักเรียนผลิตหนังสือนิทานของตัวเอง	

6. ความฉลาดทางอารมณ์

6.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

คำว่าความฉลาดทางอารมณ์ ตรงกับคำว่า “Emotional intelligence” ในภาษาอังกฤษมีคำที่ใช้เรียกกันทั่วไปคือ EQ หรือ (Emotional Quotient) ในภาษาไทยยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอน

แต่มีคำแปลที่ใช้หลายคำ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้หลายถึงคำว่า EQ โดยตรง เพราะ EQ เป็นคำที่นำเสนอให้สอดคล้องกับ IQ (Intelligence Quotient) ซึ่งหมายถึง เขาวนปัญญาหรือดัชนีชี้วัดระดับสติปัญญาที่มีเกณฑ์ในการวัดเปรียบเทียบ EQ จึงอาจถือว่าเป็นเกณฑ์ในการวัดหรือตัวชี้วัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ของบุคคล เป็นต้น

อุษณีย์ โภธิสุข (2542 : 19) กล่าวว่า EQ เป็นชื่อย่อมาจากคำว่า Emotional Quotient ปัจจุบันมักเรียกว่า Emotional intelligence แปลเป็นภาษาไทย ๆ ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถที่จะรู้จัก และเข้าใจว่าอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ รวมถึงความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ ใช้ความสามารถทางอารมณ์ สามารถปรับตัวปรับอารมณ์ให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องกาลเทศะ

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 8-9) และวิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 23-28) มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความหมายของคำว่า EQ กับ EI โดยกล่าวว่า ความหมายของ EQ (Emotional Quotient) และ EI (Emotional Intelligence) มักมีความสัมพันธ์กันและในบางครั้งก็ใช้แทนกันได้ สำหรับคำว่า Emotional Quotient หรือ EQ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บาร์ออน (Bar-on, 1997 : 10) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นองค์ประกอบของความสามารถส่วนตัวด้านอารมณ์และสังคม ของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ คูเปอร์ และ ซาวาฟ (ทศพร ประเสริฐสุข, 2542 : 10 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf, 1997 : 82) ที่กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักใช้พลังทางอารมณ์ของตนให้เป็นรากฐานในการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นในทำนองเดียวกัน ซาโลเวย์และเมย์เยอร์ (Salovey & Mayer, 1997 : 28) ได้ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความรู้สึก ความคิด และภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนและผู้อื่นได้ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตน ได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งสัมพันธ์กับ โกลแมน (Goleman, 1998 : 317) ที่ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

สำหรับประเทศไทย มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ในลักษณะใกล้เคียงกันดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2543 : 55) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 10) กล่าวว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง

ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึกความคิดและอารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนอง ความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญ กับอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของตนได้ สามารถชักนำความคิด และการกระทำของตนในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในการเรียน (Study success) ความสำเร็จในอาชีพ (Career success) ตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต (Life success) สำหรับ เทอดศักดิ์ เดชคง กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข โดยการเป็นคนดีมีความหมายรวมถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งก็คือความเมตตากรุณา มีคุณค่าอันสอดคล้องกับการมีสติรู้ตัว (Awareness) ส่วนการมีความสุขนั้นเกิดจากการรู้จักมองโลก การเลือกหาความสุขใส่ตัว และเมื่อเกิดทุกข์สามารถแก้ปัญหาได้ (เทอดศักดิ์ เดชคง. 2542 : 51)

กล่าวโดยสรุป ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถบริหารจัดการกับอารมณ์ เพื่อให้แสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม และให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถสร้างแรงจูงใจตนเองไปสู่เป้าหมาย

6.2 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

นักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน ได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

ฮาร์ตวาร์ด การ์ดเนอร์ นักจิตวิทยาจาก Howard School of Education จำแนกความฉลาดทางอารมณ์ใน 2 ลักษณะ คือ (กรมสุขภาพจิต. 2543 : 41) การรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์ และความต้องการของผู้อื่น (Interpersonal intelligence) ได้อย่างเหมาะสม และการรับรู้อารมณ์ของตนเอง (Intrapersonal intelligence) สามารถแยกแยะ และสามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจตนเองดีขึ้น

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper & Sawaf. 1997 : 3-4) ได้เสนอโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ไว้เพื่อสะดวกแก่การวัดที่เรียกว่าแบบทดสอบการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Mapping Your Emotional Intelligence : EQ Map) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ความรอบรู้ในอารมณ์ (Emotional literacy) ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้เกิดการรับรู้การควบคุมตัวเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย

- 1.1 ความซื่อสัตย์ในอารมณ์ (Emotional honesty) คือ รับรู้อารมณ์ตรงตามที่เป็น

- 1.2 การสร้างพลังอารมณ์ (Emotional energy) รวบรวมอารมณ์ให้เกิดพลังสร้างสรรค์
  - 1.3 ตระหนักรู้ในอารมณ์ (Awareness)
  - 1.4 รับผลย้อนกลับของอารมณ์ (Feedback)
  - 1.5 หยั่งรู้ด้วยตนเอง (Intuition)
  - 1.6 รับผิดชอบ (Responsibility)
  - 1.7 สร้างสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connection)
  2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional fitness) ประกอบด้วย
    - 2.1 สร้างความเชื่อถือได้ให้เกิดแก่นตน (Authenticity)
    - 2.2 มีความเชื่อ ศรัทธาและมีความยืดหยุ่น
    - 2.3 สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่
    - 2.4 ความสามารถที่จะกลับสู่สภาพปกติ และเดินหน้า
  3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional depth) เป็นการสำรวจแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตัวเอง ประกอบด้วย ความผูกพันในงาน รู้รับผิดชอบต่อและมีสติมีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น มีความซื่อตรง (Integrity) ทำงานอย่างซื่อสัตย์และยึดหลักจริยธรรม รักษามาตรฐานส่วนบุคคลทำตามทีพูด รักษาคำพูด ยอมรับข้อผิดพลาดที่ตนกระทำอย่างเปิดเผย
  4. ความกลมกลืนและความไปกันได้ทางอารมณ์ (Emotional alchemy) โดยใช้สัญชาตญาณด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน ประกอบด้วย
    - 4.1 การแสดงออกด้านการหยั่งรู้
    - 4.2 สามารถคิดใคร่ครวญ
    - 4.3 การเล็งเห็นโอกาส
    - 4.4 การสร้างอนาคต
- โกลแมน (Goleman. 1998 : 43 -44) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ในทัศนะของสโลเวย์ ว่าประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ
1. ขั้นตระหนักรู้ในอารมณ์ของตน (Know ones emotion) เข้าใจหยั่งรู้ความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ภาวะอารมณ์ความต้องการของตนในแต่ละห้วงเวลาและสถานการณ์ เข้าทำนองผู้ที่รู้จักตนเองและเอาชนะตนเองได้เป็นผู้ที่ฉลาดที่สุด
  2. ขั้นบริหารจัดการอารมณ์ของตน (Managing emotion) เป็นความสามารถที่จะควบคุมจัดการกับความรู้สึกหรือภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และชาญฉลาด โดยเสริมสร้างจาก

ภาวะที่ตระหนักรู้ในอารมณ์ตน เมื่อเศร้า โกรธ ผิดหวังก็สามารถควบคุมตนได้และนำพาภาวะอารมณ์ตนให้กลับคืนสู่ภาวะปกติได้โดยเร็ว

3. ขั้นสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเองได้ (Motivating oneself) การกระตุ้นเตือนตนให้คิดริเริ่มอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันตนเองมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จะนำมาซึ่งความสำเร็จสามารถถอดได้ รอได้ ไม่หุนหันใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่ทำได้ดังนี้ จะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในงานมุ่งสู่เป้าหมายอย่างมีความตั้งใจ

4. ขั้นสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ (Recognizing emotion in other) ความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นพื้นฐานของความเก่ง คนรู้เท่าทันในความรู้สึก ความต้องการ ข้อวิตกกังวลของผู้อื่น

5. ความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ (Handling relationships) เป็นผลรวมของข้อ 1-4 ทำอย่างไรที่จะมีความสามารถ รักษาความสัมพันธ์ส่วนตัวและที่เกี่ยวกับงานไว้

นอกจากนี้กรมสุขภาพจิต (2543 : 55-56) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้านคือ ความดี ความเก่ง และความสุข ซึ่งประกอบด้วยความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 เห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 รับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักให้ รู้จักรับ

1.3.2 รับผิดชอบ ให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเองมีแรงจูงใจสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

- 2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง
  - 2.1.1 รู้ศักยภาพตนเอง
  - 2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้
  - 2.1.3 มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย
- 2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา
  - 2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา
  - 2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา
  - 2.2.3 มีความยืดหยุ่น
- 2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
  - 2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
  - 2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
  - 2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

- 3.1 ภูมิใจในตนเอง
  - 3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง
  - 3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง
- 3.2 พึงพอใจในชีวิต
  - 3.2.1 มองโลกในแง่ดี
  - 3.2.2 มีอารมณ์ขัน
  - 3.2.3 พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
- 3.3 มีความสงบทางใจ
  - 3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
  - 3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย
  - 3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

จากแนวความคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางจิตวิทยา (Psychological constructs) ของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน จะเห็นว่ามียอดประกอบคล้ายคลึงกัน พอที่จะสรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ได้ดังต่อไปนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเอง ได้ตามความจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เป็นคนซื่อตรง พุดแต่ไว้รักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตน

2. การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตน เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ (Self control) เป็นคนที่น่าไว้วางใจ (Trust worthiness) มีคุณธรรม (Conscientiousness) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (Innovation)

3. การจูงใจตนเอง เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเอง มองโลกในแง่ดี สามารถนำ อารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่าง ๆ และเป็นพลังในการให้ กำลังใจตนเอง ในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

4. การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น เป็นความสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ (Service orientation) สามารถแสดงออก ทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

5. การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่นเป็น ทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถในลักษณะนี้จะประกอบไปด้วย การสื่อความที่ดี (Communication) การบริหารความ ขัดแย้ง (Conflict management) เป็นต้น

สรุปกรมสุขภาพจิตได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์แบ่งเป็น 3 ด้านคือ ความดี ความเก่ง และความสุขซึ่งทั้ง 3 ด้านต้องสัมพันธ์กัน

6.3 คุณลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2542 : 16) ได้กล่าวว่าบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ควรเป็น บุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง สามารถ ควบคุมจัดการและแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีสติที่สามารถรับรู้และตระหนักรู้ได้ว่า ขณะนี้ กำลังทำอะไรอยู่ รู้สึกอย่างไร ตลอดจนสามารถรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (Self-awareness)

2. มีพลังใจ มีแรงบันดาลใจที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต (Self-motivation)

3. สามารถอดทนออกคลื่นต่อสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถเผชิญต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้อย่างเหมาะสม (Stress tolerance)

4. มีความยืดหยุ่น (Flexibility) ไม่ยึดมั่นถือมั่น จนทำให้ปรับตัวไม่ได้

5. มีความสามารถที่จะควบคุมตนเอง มี Impulse control

6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (To have empathy for others)

7. มีสัมพันธภาพที่บ่งบอกถึงความไว้วางใจผู้อื่น (Trusting relationships) มีความจริงใจและซื่อสัตย์

8. มีความคิดริเริ่ม (Initiative) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

9. มองโลกในแง่ดี (Optimist)

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 140) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี คือ ผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักตนเอง รู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของตนเอง รู้จุดเด่นจุดด้อยในความเป็นตัวเอง

2. ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกของตนเองได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

3. สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความคิดริเริ่ม ไม่ย่อท้อ ท้อแท้ง่าย

4. แสดงความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตระหนักรู้ในความรู้สึกความต้องการของผู้อื่นได้ดี สร้างและรักษาสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

5. มีทักษะทางสังคมที่ดี ทั้งนี้เป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นแรก ๆ ที่ทำให้ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงสามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี มีมารยาท มีอารมณ์ขัน

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยทักษะทางอารมณ์ที่จะช่วยให้บุคคลนั้น ๆ สามารถเรียนรู้ และปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นได้ ส่งผลให้ประสบความสำเร็จเป็นบุคคลที่มีลักษณะพึงประสงค์ คือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

6.4 ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

ในปัจจุบันนักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้ให้ความสำคัญในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลเป็นอย่างมาก ด้วยการที่ตระหนักว่าความฉลาดทางอารมณ์น่าจะเป็นตัวที่ส่งเสริมความสำเร็จ และเป็นความสามารถที่จะทำให้บุคคลทำงานหรือดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นและตนเองได้เป็นอย่างดีและมีความสุข

กรมสุขภาพจิต (2542 : 17) กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับเรื่องของอารมณ์นั้นก็เพราะนักวิชาการได้ตระหนักว่า เดิมที่เราเคยคิดว่าคนที่เรียนเก่ง เขาวินิจฉัยคดีก็น่าจะประสบความสำเร็จ

มากกว่าคนที่เขาวนปัญญาอ้อยกว่า แต่ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป ที่ผ่านมานักวิจัยได้ตระหนักว่าเขาวนปัญญาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ถูกต้องแน่นอน นักวิจัยจึงหันมาสนใจตัวแปรที่ไม่ใช่เขาวนปัญญา เช่น คุณลักษณะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในปัจจุบันนักวิจัยทั่วไปก็ยืนยันเช่นกันว่า ในเรื่องของความสำเร็จ เช่น ในการเรียนหรือการทำงานนั้น เขาวนปัญญามีส่วนเกี่ยวข้องเพียง 20% เท่านั้นที่เหลือเป็นปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมทั้งความฉลาดทางอารมณ์ด้วย”

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ว่าคนที่เก่งแต่ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ หรือเก่งแต่สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนฝูงไม่ดี หรือเก่งแต่ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่สามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่ควรจะเป็น ในทำนองเดียวกัน วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2542 : 34-37) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นการเรียนรู้จักอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง การมีสติรู้เท่าทัน สาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี จะเป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิดอ่านเกี่ยวกับอารมณ์ตนเองและของผู้อื่นให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี และการประยุกต์ใช้หลักการของความฉลาดอารมณ์เข้าสู่ชีวิตประจำวันและงานในหน้าที่มีประโยชน์ดังนี้

1. พัฒนาการด้านอารมณ์บุคลิกภาพของเด็ก ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย สร้างความสามารถในการปรับตัวในการแก้ไขปัญหาความเครียด และแรงกดดันในชีวิต

2. การสื่อสาร และการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตน ได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

3. การปฏิบัติงาน ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนเกื้อหนุน การยอมรับความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานที่ดี

4. การให้บริการ ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนทำให้ยอมรับฟังความต้องการของผู้อื่น และสามารถตอบสนองได้ดี

5. การบริหารจัดการ ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำ ที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ

6. การเข้าใจชีวิตของตนและผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจตน ก่อนทำความเข้าใจผู้อื่น เมื่อเข้าใจตนและเข้าใจผู้อื่นแล้ว ทำให้การมีพัฒนาตนเอง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันล้วนแล้วแต่เป็นไปด้วยดี ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นอกจากความสำคัญต่อตัวเองแล้ว กรมสุขภาพจิตได้กล่าวถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ความสำคัญต่อความรักและครอบครัว ความสำคัญต่อการเรียน และความสำคัญต่อการทำงาน เป็นต้น ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อตนเอง

เป็นที่ยอมรับว่าจิตใจมีผลต่อร่างกาย และความเครียดคือบ่อเกิดที่สำคัญของโรคร้ายไข้เจ็บหลายชนิดทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โรคแผลในกระเพาะอาหาร โรคไมเกรน โรคความดันโลหิตสูง ไปจนถึงโรคร้ายอย่างมะเร็ง หากเรามีอารมณ์ดีย่อมส่งผลให้ร่างกายแข็งแรงตามไปด้วย ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยให้คนมองโลกในแง่ดี มีความสุข มีความพอใจและยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่

2. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อครอบครัว

ครอบครัวจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ต้องอาศัยความรักความเข้าใจและยอมรับได้ในข้อบกพร่องของผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีผลอย่างมากต่อความสงบสุขในบ้านหรือชีวิตคู่ ปัญหาความแตกแยก หย่าร้างที่เกิดขึ้นในปัจจุบันล้วนมีต้นตอมาจากการ ไม่พยายามทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน หรือยอมรับข้อบกพร่องของอีกฝ่ายไม่ได้ เมื่อปัญหาที่ไม่หันหน้าคุยกันดี ๆ บ่อยครั้งที่คนเก่งจำนวนไม่น้อยประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่มักล้มเหลวในชีวิตคู่เพียงเพราะการพยายามเอาชนะกัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน

ดังนั้น การเรียนรู้ธรรมชาติและความต้องการของแต่ละฝ่ายจึงเป็นเรื่องสำคัญ การเรียนรู้จะทำให้เราเข้าใจตัวเองและคนที่เรารักได้ดียิ่งขึ้น เพราะหากเมื่อใดมีความเข้าใจแล้ว ความยอมรับได้ก็จะตามมา

3. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อการศึกษา

การที่เด็กจะเรียนดีมีอนาคตที่ดี นอกจากความสามารถทางวิชาการแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุ พบว่าเด็กจำนวนไม่น้อยที่เผชิญปัญหาด้านความรู้สึกรุนแรงจนทำให้เสียโอกาสทางการศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย เช่น ปัญหาหาสาเหตุติดปัญหาการตั้งครุฑในวัยเรียน หรือปัญหาด้านพฤติกรรมอย่างอื่น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ได้มีที่มาจากความอ่อนแอทางความสามารถทางเชาวน์ปัญญา แต่มาจากความอ่อนแอทางอารมณ์ที่ไม่สามารถรู้เท่าทัน และจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่น

ปัจจุบันได้มีการนำความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์เข้ามาสอนในโรงเรียน เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีการนำกิจกรรมที่เรียกว่า Self-science มาใช้ในห้องเรียน โดยมีวิธีการคือ การให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในขณะที่ครูขานชื่อตนเอง เช่น วันนี้อารมณ์ดี กังวลเล็กน้อย หรือมีความสุข แทนการตอบว่ามาหรือไม่มา

จุดมุ่งหมายของการสอนวิชานี้ คือ เพื่อพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม หลักสูตรนี้ไม่ได้สอนเฉพาะเด็กที่มีปัญหาเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาทักษะความเข้าใจที่มีความสำคัญกับเด็กทุกคน โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้เรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้งเมื่อมีประสบการณ์โดยตรงมากกว่าการรับฟังจากการสอนเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีการนำหลักสูตรนี้มาใช้ป้องกันปัญหาต่าง ๆ เช่น การใช้สารเสพติด การตั้งครกในวัยเรียน การออกโรงเรียนกลางคัน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามการนำความรู้เกี่ยวกับอารมณ์เข้ามาสอนในโรงเรียนนี้ก็ยังเป็นเรื่องใหม่ จึงจำเป็นต้องใช้นักจิตวิทยาเป็นผู้สอน ซึ่งคาดว่าต่อไปจะมีการถ่ายทอดและฝึกหัดให้ครูทั่วไปในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้เอง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากอารมณ์และความรู้สึก ที่ทำให้เด็กจำนวนไม่น้อยต้องสูญเสียอนาคตอย่างง่ายดาย

4. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อการทำงาน

ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 มีการศึกษาวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ขั้นสูง มักจะล้มเหลวในการเป็นผู้บริหารสูงสุด เพราะขาดความเข้าใจมนุษย์ ขาดการปฏิสัมพันธ์และอารมณ์ที่ดี

ขณะที่งานวิจัยชิ้นหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับการทำยอดขายของพนักงานขายประกันชีวิตในบริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่งพบว่า พนักงานที่ทำยอดขายได้ดีและสามารถอยู่ในบริษัทได้นาน คือ พนักงานที่เป็นคนมองโลกในแง่ดี พนักงานกลุ่มนี้จะไม่ท้อใจเมื่อไปขายประกันแล้วลูกค้าไม่ซื้อ แต่ยังมีมุ่งมั่นที่จะพยายามขายลูกค้ารายต่อไปให้ได้

จากตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีผลต่อการทำงานอย่างชัดเจน นักจิตวิทยาพบว่าผู้ที่มีอารมณ์ดี จะมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ง่าย ตลอดจนมีทักษะอารมณ์ที่ดีในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ขณะเดียวกันความฉลาดทางอารมณ์ จะช่วยให้เรามองโลกในแง่ดี ทำให้มีพลังในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างไม่ท้อถอย สามารถสร้างกำลังใจให้กับตัวเองในยามล้มเหลวหรือมีปัญหาได้ ซึ่งต่างจากคนที่มองโลกในแง่ร้าย ที่มักจะมองเห็นแต่ปัญหาและความยุ่งยาก ทำให้ขาดกำลังใจที่จะฝ่าฟันอุปสรรคได้

เชาวน์ปัญญาที่ดี ไม่สามารถบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานได้เสมอไป หากไม่มีความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ดังนั้น ผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จในการทำงานจึงจำเป็นต้องฉลาดรู้ทั้งเรื่องการทำงาน และคนทำงาน ตลอดจนมีการเรียนรู้เข้าใจ สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกได้ (กรมสุขภาพจิต. 2542 : 15-26)

6.5 วิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ในทางจิตวิทยาเชื่อว่าอิคิว หรือความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ แดเนียล โกลแมน ผู้เขียนเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ เสนอแนะวิธีการพัฒนาไว้ 5 ประการดังนี้

1. รู้จักอารมณ์ตนเอง (Know one's emotions)

การรู้จักอารมณ์ตนเองจะเป็นพื้นฐานในการควบคุมอารมณ์เพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสม การรู้จักอารมณ์ตนเองคือการรู้ตัว หรือการมีสติในทักษะของพุทธศาสนานั้นเอง ปกติเมื่อเราเกิดอารมณ์ใด ๆ ขึ้นมาเราจะตกอยู่ในภาวะใด ๆ ภาวะหนึ่งใน 3 ภาวะดังต่อไปนี้

ถูกรอบงำ หมายถึง การที่เราไม่สามารถฝืนต่อสภาพอารมณ์นั้นๆ ได้จึงแสดงพฤติกรรมไปตามสภาพอารมณ์ดังกล่าว เช่น เมื่อโมโหก็อาจขว้างปาข้าวของ หรือส่งเสียงดังโดยไม่สนใจใคร

ไม่ยินดียินร้าย หมายถึง การไม่ยินดียินร้ายต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้นหรือทำเป็นละเลยไม่สนใจเพื่อบรรเทาการแสดงอารมณ์ เช่น ทำเป็นไม่ใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งที่จริง ๆ ก็รู้สึกโกรธ

รู้เท่าทัน หมายถึง การรู้เท่าทันต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น มีสติรู้ว่าควรจะทำอย่างไรจะเหมาะสมที่สุดในขณะอารมณ์นั้น ๆ เช่น โกรธก็รู้ว่าโกรธแต่ก็สามารถควบคุมความโกรธนั้นได้ ระวังอารมณ์โกรธได้ และหาวิธีจัดการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

วิธีการฝึกให้รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง

1.1 ทบทวน เมื่อรู้สึกว้าวุ่นที่ผ่านมาเรามีปัญหาในการแสดงอารมณ์ ลองให้เวลาทบทวนอารมณ์ด้วยใจที่เป็นกลางไม่เข้าข้างตัวเองว่า เรามีลักษณะอารมณ์อย่างไร เรามักแสดงออกในรูปแบบไหนแล้วรู้สึกพอใจ ไม่พอใจอย่างไร คิดว่าเหมาะสมหรือไม่ต่อการแสดงอารมณ์ในลักษณะนั้น ๆ

1.2 ฝึกสติ ฝึกให้มีสติและรู้ตัวอยู่เสมอว่าขณะนี้เรากำลังรู้สึกอย่างไรกับตัวเอง หรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว สบายใจหรือไม่สบายใจ แล้วลองถามตัวเองว่าเราคิดอย่างไรกับความรูสึกนั้นและความคิดความรูสึกนั้นมีผลอย่างไรกับแสดงออกของเรา

2. การบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง (Managing emotions)

เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลสถานที่ เวลาและเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ไม่ดีให้เกิดความสมดุล ในการจัดการกับอารมณ์ตนเองนี้จะทำได้ดีเพียงใดนั้น สืบเนื่องมาจากการรู้จักอารมณ์ของตนเองการจัดการอารมณ์ได้เหมาะสมเพียงใด ดูได้จากสิ่งต่อไปนี้

2.1 ควบคุมได้ไม่แสดงอารมณ์อย่างทันทีทันใจมีความรู้ตัวไม่ถูกรอบงำโดยอารมณ์

2.2 มีเหตุผลสามารถอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผลถึงการเกิดและการแสดงอารมณ์

2.3 ก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลย้อนกลับในแง่บวก

2.4 แสดงออกอย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาและสถานการณ์การถูกครอบงำด้วยความกลัว ความโกรธ ความเศร้า ความผิดหวัง ความวิตกกังวลที่รุนแรง ทำให้คนเราสูญเสียการควบคุมอารมณ์การจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมทำให้เกิดความสบายใจซึ่งจะมีผล ไปถึงความสำเร็จและความสุขในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผลที่เกิดขึ้นกับการแสดงอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น

2.4.1 การแสดงออกทันทีตามที่ต้องการ โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดตามความเครียดอาจลดลงในขณะนั้น แต่ผลที่ตามมาอาจทำให้เกิดอารมณ์ไม่ดีมากขึ้นไปอีก

2.4.2 เก็บกดเอาไว้ไม่แสดงออกพยายามลืมไม่คิดถึง หลีกเลี้ยง เป็นการทำให้สุขภาพจิตของตนเองเพราะอารมณ์ยังคงอยู่ ไม่ได้ระบายออก หากมีการสะสมไว้มากน้อยเพียงใดยิ่งจะเกิดอันตรายตามมาภายหลังมากขึ้นเพียงนั้น

2.4.3 โทษผิดผู้อื่น ไปแสดงออกกับผู้ที่เกี่ยวข้องหาแพะรับบาป เป็นการทำให้เกิดความสบายใจขึ้นชั่วคราวที่ได้ระบายอารมณ์ไปยังผู้อื่น แต่ผลย้อนกลับอาจไม่คิดนัก โดยเฉพาะในด้านสัมพันธภาพ

2.4.4 ระบายออกได้อย่างเหมาะสม อารมณ์ดีขึ้น ผลที่เกิดตามมาเป็นไปในทางที่นับว่าเป็นวิธีการจัดการอารมณ์ได้อย่างเฉลียวลาด ผู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ในวิธีที่ 4 นี้ ต้องมีการรู้ตัว รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจสถานการณ์แวดล้อม

2.4.5 ทบทวนว่ามีอะไรบ้างที่เราลงไปเพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้น และพิจารณาว่าผลที่ตามมาเป็นอย่างไร

2.4.6 เตรียมการในแสดงอารมณ์ ตั้งใจไว้เกี่ยวกับการแสดงออกของอารมณ์ในคราวต่อไป ฝึกการสั่งตัวเองว่าจะทำอะไร/ จะไม่ทำอะไร

2.4.7 ฝึกการรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือที่เราต้องเกี่ยวในด้านดี ฝึกทำอารมณ์ให้แจ่มใส เกิดความสบายใจ

2.4.8 ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง/ ผู้อื่น/ สิ่งอื่นที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากข้อ 3 ทำให้เกิดความคิดที่ดีการกระทำที่ดี ทำให้เกิดผลย้อนกลับที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

2.4.9 ฝึกการมองหาประโยชน์/ โอกาสจากอุปสรรค โดยการเปลี่ยน มุมมองมองหาแง่ดี โดยคิดว่าเป็นสิ่งท้าทายที่จะทำให้เราพัฒนายิ่งขึ้น

2.4.10 ฝึกการผ่อนคลายความเครียด โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง เพราะหากเครียดมากจะไม่มีพลังพอที่จะหลุดพ้นการครอบงำอารมณ์ เมื่อ ควบคุมอารมณ์ได้แล้วก็จะ

หาทางระบายอารมณ์ในทางที่เหมาะสม การคลายเครียดทำได้หลากหลายวิธี เช่น การออกกำลังกาย การฟังเพลง นั่งสมาธิ เดินจงกรม เล่นดนตรี ปลูกต้นไม้ เป็นต้น

3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (Motivation one-self)

เป็นการมองหาแง่ดีของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จะช่วยทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ทำให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณค่า

การสร้างแรงจูงใจจากอุปสรรคนั้นอาจทำได้จากข้อแนะนำซึ่ง เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 74) เสนอว่า 1) ทำความเข้าใจว่า “อุปสรรค” จะเกิดขึ้นเมื่อเราคิดว่าสิ่งนั้นยากที่เราจะเอาชนะได้ ถ้าสิ่งใดเราทำได้แน่ ๆ ก็อย่าคิดว่ามันเป็นอุปสรรค 2) เมื่อพบอุปสรรคให้คิดหาสาเหตุของการเกิดหรือการที่เราต้องพบอุปสรรคนั้นด้วย เพราะจะพบว่าบางครั้งตัวเราเองเป็นผู้สร้างอุปสรรคนั้นขึ้นเอง และ 3) มองหาข้อดีของการเกิดอุปสรรคขึ้น เช่น มองว่าทำให้เราได้ฝึกการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของเรา ทำให้เราได้มีประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นต้น

จินตนาการถึงการแก้ไขอุปสรรคก่อนลงมือทำการจริง เป็นการสร้างพลังเตรียมความพร้อมให้ตนเอง ในการเผชิญอุปสรรค

ลงมือปฏิบัติ/ แก้ไขอุปสรรค ถ้าสำเร็จจนชื่นชมตัวเอง ถ้าไม่สำเร็จหาสาเหตุของ ความไม่สำเร็จ และให้โอกาสตนเองในการแก้ไขต่อไป

แนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง

3.1 ทบทวนและจัดอันดับความสำคัญในชีวิตว่ามีอะไรบ้างที่เราต้องการ อยากรู้ อยากรู อยากรู แล้วพิจารณาว่าการที่เราจะบรรลุสิ่งที่ต้องการนั้นสิ่งใดมีทางเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ไม่ได้สิ่งใดจะเกิดประโยชน์สิ่งใดจะเกิดโทษ

3.2 ตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยนำความต้องการที่มีความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์มาตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนและวางขั้นตอนการปฏิบัติที่จะมุ่งสู่เป้าหมายนั้น ๆ

3.3 มุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ต้องระวังอย่าให้มีเหตุการณ์บางอย่างมาทำให้ไขว่เขวไปจนออกนอกทางที่จะบรรลุเป้าหมาย

3.4 ลดความสมบูรณ์แบบ หากเราเป็นบุคคลประเภท “สมบูรณ์แบบ” คือ ทุกอย่างต้องดีที่สุดสมบูรณ์แบบที่สุด ผิดพลาดไม่ได้ต้องพยายามลดความสมบูรณ์แบบลง ฝึกสร้างความยืดหยุ่นในอารมณ์ฝึกการยอมรับความบกพร่องจะช่วยให้เราไม่เครียด ไม่ทุกข์ ไม่ผิดหวังมากเกินไป

3.5 ฝึกการมองหาประโยชน์จากอุปสรรค มองหาสิ่งที่ดีจากสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว เพื่อสร้างความรู้สึที่ดี ๆ ที่จะพลังให้เกิดสิ่งดี ๆ ต่อไป

3.6 ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี หามุมมองที่ดีในเรื่องที่เราไม่พอใจ (แต่ไม่สามารถแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงได้) มองปัญหาให้เป็นความท้าทายที่เราจะได้ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างพลัง และ แรงจูงใจให้ผ่านพ้นปัญหานั้น ๆ ไปได้

3.7 หมั่นสร้างความหมายในชีวิต ด้วยการรู้สึกดีต่อตัวเองนึกถึงสิ่งที่สร้างความ ภาคภูมิใจ และความพยายามใช้ความสามารถที่มีทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นแม้ว่าเป็นเรื่อง เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กำลังใจตนเอง คิดอยู่เสมอว่าเราทำได้ เราจะทำและลงมือทำ

3.8 ให้กำลังใจตัวเอง คิดอยู่เสมอว่าเราทำได้ เราจะทำ ลงมือทำ

4. การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น (Recognizing emotions in others)

เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์-ความรู้สึกของผู้อื่น มีความเข้าใจเห็นใจผู้อื่น สามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตนเอง ตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม โดยเฉพาะกับบุคคลที่เราเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย จะช่วยทำให้เราสามารถอยู่ร่วมหรือทำงานด้วยกัน ได้อย่างดี และมีความสุขมากขึ้น

นอกจากนี้การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่นและสามารถเข้าใจได้ จะทำให้เรารู้ช่องทางที่จะโน้มน้าว จูงใจเขาให้ทำในสิ่งที่เราต้องการได้ และในการจะฝึกในด้านนี้ได้ต้องพยายามนึกถึงผู้อื่นพอ ๆ กับการนึกถึงตัวเอง จึงจะรับรู้อารมณ์ความรู้สึกผู้อื่นได้

แนวทางการฝึกการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น

4.1 ให้ความสนใจในการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง การ พุด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่น ๆ

4.2 อ่านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จากสิ่งที่สังเกตเห็นว่าเขากำลังมีความรู้สึก อย่างไรโดยอาจตรวจสอบด้วยการถามแต่ต้องอยู่ในสถานการณ์ที่เหมาะสม มิฉะนั้นอาจเป็นการ ทำลายความรู้สึกกันได้

4.3 ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น เรียกว่าเอาใจเขามาใส่ใจเรา ว่า หากเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไรจากสภาพที่เขาเผชิญอยู่

4.4 แสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ เมื่อผู้อื่นกำลังมีปัญหา

5. การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Handling relationships)

เป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่มีความสามารถและทักษะด้านนี้จะสามารถใช้ทั้ง ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม ในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น

แนวทางในการพัฒนาการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

5.1 ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน ด้วยการเข้าใจ เห็นใจความรู้สึกผู้อื่น

5.2 ฟีกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

5.3 ฟีกการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี และไม่ลืมที่จะใส่ใจในความรู้สึกของผู้ฟังด้วย

5.4 ฟีกการแสดงน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้และการรับ การแลกเปลี่ยนให้เกิดคุณค่าและประโยชน์สำหรับตนเองและผู้อื่น

5.5 ฟีกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ รู้จักยอมรับในความสามารถของผู้อื่น

5.6 ฟีกแสดงความชื่นชม ให้กำลังใจซึ่งกันและกันตามวาระที่เหมาะสม

นอกจากแคเนียด โกลแมน แล้ว ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 17-18) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

1. ฟีกให้ได้รู้จักคุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง ให้มองตนเองอย่างตระหนักรู้ มองตนเองในแง่ดี รู้สึกดีกับชีวิต สามารถชื่นชมตัวเองได้ เป็นการฟีกให้รู้จักอารมณ์ตนเอง

1.1 ฟีกตระหนักรู้ สำรวจตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนั่งสมาธิ ฯลฯ

1.2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นอาจใช้กิจกรรมกลุ่มและเทคนิคอื่น ๆ

2. รู้จักแยกแยะอารมณ์ของตนว่าดีหรือไม่ดี และเลือกแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมอาจใช้การฟีก

2.1 ฟีกการแสดงออกที่เหมาะสม

2.2 ฟีกการสื่อสารที่เหมาะสม อาจใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ ซึ่งครู พ่อแม่ คงต้องเป็นผู้นำในการฟีกและทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำตามระเบียบ เป็นต้น

4. รู้จักและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของอารมณ์ของตนเอง จำแนกแยกแยะได้ว่า อารมณ์ใดที่เป็นประโยชน์ เป็นโทษแก่ตนเอง โรงเรียนและสถานศึกษาควรมีอาจารย์ผู้ทำหน้าที่แนะแนวที่จะให้คำปรึกษา (Counseling) แก่เด็ก

5. การรู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เพื่อให้รู้ว่า อารมณ์เกิดได้ทุกอย่าง แต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่างได้ ฟีกความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลา และเหตุการณ์ทั้งอารมณ์ดี และไม่ดี เพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง รู้จักแสดงออกทางอารมณ์ และระยหายอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ฟีกความสามารถในการผ่อนคลายความเครียด เช่น การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การร้องเพลง เป็นต้น

6. การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสีหน้า ท่าทาง และคำพูด เด็กจึงต้องได้รับการฟีก อาจจะเป็นชั่วโมงโสมรุม หรือกิจกรรมคาบแนะแนว

7. รู้จักหยุดการแสดงอารมณ์ที่ไม่ได้ ความสามารถในการไตร่ตรองก่อนการแสดงออก และสามารถที่จะอดทนรอคอยที่แสดงพฤติกรรมได้

8. ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับตนเองแรงจูงใจที่สำคัญคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement motive) และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation motive)

9. ฝึกความสามารถในการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จะต้องฝึกให้นึกถึงผู้อื่นที่เรียกว่าใจเขาใจเรา ฝึกการสังเกต การตรวจสอบอารมณ์

10. ฝึกทางด้านมนุษยสัมพันธ์การแสดงน้ำใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชอบ ชื่นชมและให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้ในวาระที่เหมาะสม

แนวทางในการฝึกการพัฒนาอารมณ์ข้างต้น เป็นเพียงข้อเสนอแนะในการนำไปฝึกปฏิบัติ ซึ่งอาจมีวิธีการอื่น ๆ อีกมากมายที่สามารถทำได้ แต่การจะทำให้เกิดผลอย่างแท้จริงต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความอดทน ตั้งใจจริงที่จะสร้างอารมณ์ที่ดีแก่ตัวเองและผู้อื่น (กรมสุขภาพจิต. 2543 : 30-32 และ นันทนา วงษ์อินทร์. 2550 : 10-16)

6.6 วิธีการวัดความฉลาดทางอารมณ์

วิธีวัดความฉลาดทางอารมณ์ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีลักษณะเป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ จำนวน 52 ประโยค เป็นข้อความด้านบวก 28 ประโยค ข้อความด้านลบ 24 ประโยค โดยเน้นลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข

ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข

ในการพิจารณาคำตอบ มีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ได้แก่ ไม่จริง จริงบางครั้งค่อนข้างจริง และจริงมาก โดยให้เลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับอารมณ์และความรู้สึกมากที่สุด แล้วนำข้อความแต่ละคนมาให้หน้าหน้ากรายข้อ ดังนี้

คะแนน	ข้อความในทางบวก	ข้อความในทางลบ
4	จริงมาก	ไม่จริง
3	ค่อนข้างจริง	จริงบางครั้ง
2	จริงบางครั้ง	ค่อนข้างจริง
1	ไม่จริง	จริงมาก

จากนั้นรวมคะแนนตอบของแต่ละคนในทุก ๆ ข้อเข้าด้วยกัน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ทางสถิติ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขเป็นข้อความด้านบวก 28 ประโยค ข้อความด้านลบ 24 ประโยค โดยเน้นลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ

กู๊ดแมน (Goodman. 1972 : 862) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนอ่านและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีของนักเรียนจำนวน 102 คน ใน Junior high school remedial reading instruction ที่เรียนด้วยวิธี Readers Theatre Methods จำนวน 49 คน กับกลุ่มที่เรียนตามปกติ (Conventional group) จำนวน 53 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบความสามารถทางการอ่านของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่เรียนในกลุ่ม Readers Theatre Methods มีเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีดีกว่ากลุ่มที่เรียนตามปกติ

นูแนน (Nunan. 1991 : 22) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนของ Highland Junior High School ในรัฐ Missouri กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนเกรด 7 จำนวน 21 คนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนเป็นทีม (Team teaching approach) กลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลการอ่านของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

มาร์คีย์ (Markley. 1994 : 1514) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบวิธีการปรับปรุงการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยวิธี SRA (The Science Research Associates) กับยุทธวิธีการอ่านโดยวิธีอภิปรายแบบเดิม (The Tradition Reading-Discussion Approach) ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยประเทศในเอกวาดอร์ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนแบบ SRA มีประสิทธิภาพดีกว่าอภิปรายแบบเดิม

นงลักษณ์ คำยี่ง (2541 : 80) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่าน และความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยการใช้นิทาน ปริศนาคำทาย และการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนคำใหม่โดยใช้กิจกรรมการเล่า นิทาน ปริศนาคำทาย และกิจกรรมตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัญญา ทองวิสุทธิ (2541 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจและความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนอ่านตามกลวิธีการเรียนรู้ทางภาษากับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามกลวิธีการเรียนรู้ทางภาษามีความเข้าใจและความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มะลิวรรณ จันทร์พุ่ม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน โดยการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ 1 กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ 1 มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตมณี อะเมกอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) กับการสอนแบบเดิม ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจในการอ่าน และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) แตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรณี เสวตมาลัย (2543 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบ KWL - Plus กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการหาค่าที (t-test) จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ KWL - Plus มีผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุธาจรี คุรงค์พันธ์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนายระหว่าง ความตระหนักในโครงสร้างของข้อเขียนในบทอ่านภาษาอังกฤษเชิงสาธกโวหารกับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา ศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนายระหว่าง ความตระหนักในโครงสร้างของข้อเขียนในบทอ่านภาษาอังกฤษเชิงสาธกโวหารกับความ

เข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักในโครงสร้างของข้อเขียนในบทอ่านภาษาอังกฤษเชิงสาธกโวหารและความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และสามารถที่จะสร้างสมการพยากรณ์ในการทำนายความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ในการทำนายหน่วยละ 4.52 คะแนน

กัลยาณี นันทะศรี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบคุณภาพของแบบทดสอบโมดิฟายด์โคลซ 5 รูปแบบ ในการวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพของแบบทดสอบโมดิฟายด์โคลซ 5 รูปแบบในด้านค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และค่าความเที่ยงตรงของแบบ ทดสอบ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบ โมดิฟายด์โคลซ 5 รูปแบบ ในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของแบบทดสอบกับระดับ นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย จากแบบทดสอบ โมดิฟายด์โคลซแบบจับคู่สูงกว่าแบบเลือกตอบและแบบมีรูปภาพชี้แนะ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรแก้ว แก้วคงเมือง (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการฝึกสร้างแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความเข้าใจและความคงทนของความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุชาจารี ดุรงค์พันธุ์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาการทำนายความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยอาศัยความตระหนักในโครงสร้างของ ข้อเขียนในบทอ่านภาษาอังกฤษเชิงสาธกโวหารของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักใน โครงสร้างของข้อเขียนในบทอ่านภาษาอังกฤษเชิงสาธกโวหาร และความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และสามารถที่จะสร้างสมการพยากรณ์ในการทำนายความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยมีสมการพยากรณ์คือ และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ในการทำนายหน่วยละ 4.52 คะแนน

กฤตกัญญา นิลรัตน์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอมรญาติสมาคม จังหวัดราชบุรีที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารของคิซ จอห์นสัน กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ

ของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารของคิธ จอห์นสัน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อมรลักษณ์ สัพโส (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้นิทานอีสปพื้นบ้านประกอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้นิทานอีสปพื้นบ้านประกอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยคะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.52 แบบทดสอบหลังเรียนได้ค่าเฉลี่ยคะแนนคิดเป็นร้อยละ 75.11 แสดงว่า ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้คือ 75/75

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน

วิกเก (Wicke, 1992 : 51) ได้ทำการศึกษาการใช้นิทานการสอนภาษาเยอรมันในประเทศแคนาดา พบว่า นิทานเป็นสื่อที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนอย่างดียิ่ง กล่าวคือ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นักเรียนให้การตอบสนองและร่วมกิจกรรมทางภาษาจากการเล่านิทาน ผลคะแนนและการประเมินผลทางด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ชี้ให้เห็นว่านักเรียนชื่นชอบ และเพลิดเพลินกับการเล่านิทาน การเรียน และการเขียนเรื่อง นอกจากนี้นิทานยังเป็นสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนอีกด้วย

ลำไย บัวพิทักษ์ (2542 : บทคัดย่อ) การใช้นิทานพื้นบ้านอีสานในการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดहुลิงและโรงเรียนบ้านโนนโพธิ์ จังหวัดชัยภูมิเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน จริยธรรมก่อนและหลังการใช้นิทานพื้นบ้านอีสานจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจริยธรรมหลังเรียนของนักเรียนที่ เรียนโดยการใช้นิทานพื้นบ้านอีสานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ศุมนา อินทร์จักร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานกับการจัดป๊ายนิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม และเพื่อเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดประสบการณ์การเล่านิทานกับการจัดป๊ายนิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานกับการจัดป๊าย นิเทศแบบเด็กมีส่วนร่วม มีความรู้และพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุไรวรรณ ปราบริปู (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้บทเรียนภาษาอังกฤษที่มีนิทานเป็นองค์ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาการทางการใช้ภาษาอังกฤษ ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การใช้บทเรียนที่มีนิทานเป็นองค์ประกอบส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้น โดยมีผลสัมฤทธิ์ หลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีพัฒนาการทางการใช้ภาษาอังกฤษดีขึ้น โดยมีพัฒนาการด้านความคล่องในการใช้ภาษาอยู่ในระดับสูง และด้านความถูกต้องในการใช้ภาษาในระดับปานกลาง

ประไพ แสงดา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงระยะเวลา ของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นความสามารถ ด้านการเขียนสูงขึ้น ตลอดระยะเวลาตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8

เจริญศรี บุญสว่าง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศึกษาความซื่อสัตย์สุจริตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการใช้นิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กในการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ผลว่านักเรียนที่เรียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนที่ใช้นิทานพื้นบ้านและเพลงกล่อมเด็กมีระดับความซื่อสัตย์สุจริตสูงกว่านักเรียนที่เรียนภาษาไทยด้วยวิธีสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขวัญตา ทุนเทพย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการได้รับการ จัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบคำถามปลายเปิดแบบเร้าศึกษาทักษะการแก้ปัญหาของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานปลายเปิดแบบเน้นกระบวนการกลุ่ม และแบบที่ไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มสูง ขึ้น และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานปลายเปิดแบบเน้นกระบวนการกลุ่มมี ทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ปลายเปิดแบบไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม

นนทพร ภูวรัตน์ (2546 : 45) ได้ศึกษาการใช้เพลงและนิทานในการเพิ่มความสามารถด้านการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางวัน จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า การใช้เพลงและนิทานเป็นกิจกรรมฟังภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น โดยได้คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 10.18 คิดเป็นร้อยละ 40.73

กฤษณา คลพันธุ์ (2547 : 105) ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้นิทานประกอบภาพ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แบ่งวงจรในการสะท้อนผลจากปฏิบัติตามรูปแบบกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนออกเป็น 3 วงรอบ และมีการสะท้อนผลที่ได้จากการแผนการเรียนรู้อันแต่ละแผน หลังจากนั้นนำปัญหาต่าง ๆ ที่พบไปแก้ไขในวงรอบต่อไป

เจตสุภา สอนใจธิ (2548 : 49) ศึกษาการใช้นิทานเป็นสื่อตามแนวการสร้างปัญญาเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่จ่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจในการอ่านก่อนเรียน และหลังเรียน ทั้งการอ่านข้อเท็จจริง การอ่านเพื่อตีความ และการอ่านเพื่อวิจารณ์ มีความแตกต่างกัน โดยคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนที่ได้จากการทดลองก่อนเรียน แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนได้เรียนตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานเป็นสื่อ ตามแนวการสร้างปัญญา เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านแล้ว นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษ

สุดธิดา เลิศรัตนวงศ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลเชียงราย โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และตัวครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยนักเรียนมีเจตคติที่ดีมากต่อครูผู้สอนที่พูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่วและสอนหนังสือเก่ง

สุภัทธา ทวีศรี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านเมืองนะ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีเจตคติที่ดีต่อด้านครูผู้สอนภาษาอังกฤษมากที่สุด และรองลงมาได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษตามลำดับ

ไอริน สิงห์ดา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีเจตคติต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับที่ดีในทุกด้าน โดยมีเจตคติที่ดีต่อด้านเนื้อหาวิชามากที่สุด และเจตคติระดับรองลงมาในด้านครูผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ

มะลิ หลีทิม (2544 : บทคัดย่อ) ผลของการสอนตนเองต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาผลของการสอนตนเองต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกระทุ้มแบน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมสมัย วิสูตรรุจิรา (2545 : 76 - 81) ได้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่พระฟาติมา เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานกับนักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นฤมล เลียบสวัสดิ์ (2545 : 58) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนการอ่านด้วยการฝึกใช้ความรู้เดิมโดยใช้เทคนิค โครงสร้างระดับยอด กับวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านด้วยการฝึกใช้ความรู้เดิมโดยใช้เทคนิค โครงสร้างระดับยอดกับการสอนอ่านตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางที่ระดับ .05